

Lagrådsremiss

Redovisning och värdering av finansiella instrument

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 24 april 2003

Thomas Bodström

Sten Andersson
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen innehåller förslag till lagändringar för genomförandet av det EG-direktiv om värdering och redovisning av finansiella instrument som antogs i maj 2001. Direktivet innehåller redovisningsregler för icke-finansiella företag och för kreditinstitut och värdepappersbolag. Förslaget innefattar bl.a. nya värderingsbestämmelser och nya krav på tilläggsupplysningar.

I lagrådsremissen lämnas vidare förslag som ger möjlighet att redovisa s.k. omvända förvärv enligt internationella redovisningsprinciper.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag	14
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.....	21
2.4	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	25
3	Ärendet och dess beredning.....	26
4	Genomförande av EG:s direktiv om redovisning av finansiella instrument.....	26
4.1	Bakgrund.....	26
4.1.1	EG:s arbete med redovisningsfrågor.....	26
4.1.2	Gällande svensk rätt.....	28
4.1.3	God redovisningssed.....	29
4.1.4	Internationella redovisningsstandarder	30
4.1.5	Direktivet om redovisning och värdering av finansiella instrument.....	31
4.2	Överväganden och förslag	33
4.2.1	Allmänna utgångspunkter	33
4.2.2	Bör de nya bestämmelserna vara tvingande?..	34
4.2.3	Skall bestämmelserna gälla både årsredovisningen och koncernredovisningen?	38
4.2.4	Närmare om utformningen av värderingsbestämmelserna i årsredovisningslagen.....	41
4.2.5	Vissa värderingsfrågor för kreditinstitut och värdepappersbolag	46
4.2.6	Särskilda upplysningar i icke-finansiella företags redovisningar.....	48
4.2.7	Särskilda upplysningar i kreditinstituts och värdepappersbolags redovisningar.....	51
4.3	Orealiserade vinster och kapitalskydd	52
4.3.1	Kapitalskyddet i associationsrätten.....	52
4.3.2	Kapitalskyddet i rörelsereglerna för kreditinstitut och värdepappersbolag	54
4.3.3	Orealiserade vinster i icke-finansiella företag.....	55
4.3.4	Orealiserade vinster i finansiella företag	57
4.4	Upplysningar i förvaltningsberättelsen om realiserade vinster m.m.....	58
4.4.1	Icke-finansiella företag	58
4.4.2	Kreditinstitut och värdepappersbolag	59
4.4.3	Försäkringsföretag	60

4.5	Påverkan på startkapital och kapitaltäckning för kreditinstitut och värdepappersbolag	61
5	Omvända förvärv	63
5.1	Bakgrund	63
5.2	Bör årsredovisningslagarna ändras?	64
6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	65
7	Förslagets konsekvenser	66
7.1	Kostnader och konsekvenser för mindre icke-finansiella företag	66
7.2	Konsekvenser för finansiella företag	67
7.3	Kostnader	68
8	Författningskommentar	68
8.1	Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)	68
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag	79
8.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag	86
8.4	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)	90
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/65/EG	91
Bilaga 2	Sammanfattning av Justitiedepartementets promemoria Redovisning och värdering av finansiella instrument Ds 2002:42	99
Bilaga 3	Sammanfattning av Finansdepartementets promemoria Redovisning och värdering av finansiella instrument i kreditinstitut och värdepappersbolag samt vissa andra redovisningsfrågor för finansiella företag Ds2002:61	100
Bilaga 4	Författningsförslagen i Ds 2002:42	102
Bilaga 5	Författningsförslagen i Ds 2002:61	111
Bilaga 6	Remissinstanser som har yttrat sig över Ds 2002:42	120
Bilaga 7	Remissinstanser som har yttrat sig över Ds 2002:61	121

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
2. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
3. lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag,
4. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om årsredovisningslagen (1995:1554)

dels att 4 kap. 3, 9 och 11 §§, 5 kap. 5 §, 6 kap. 1 §, rubriken närmast före 5 kap. 5 § samt bilaga 1 skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nio nya paragrafer, 4 kap. 14 a–14 e §§, 5 kap. 4 a, 4 b och 4 c §§ och 7 kap. 22 a §, samt närmast före nya 4 kap. 14 a och 14 e §§ och 5 kap. 4 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §

Anläggningstillgångar skall tas upp till belopp motsvarande utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning (anskaffningsvärdet), om inte annat följer av 4–6 § *eller* 12 §.

I anskaffningsvärdet för en förvärvad tillgång skall räknas in, utöver inköspriset, utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet.

I anskaffningsvärdet för en tillverkad tillgång skall räknas in, utöver sådana kostnader som direkt kan hänföras till produktionen av tillgången, en skälig andel av indirekta tillverkningskostnader.

Ränta på kapital som har lånats för att finansiera tillverkningen av en tillgång får räknas in i anskaffningsvärdet till den del räntan hänför sig till tillverkningsperioden. Om ränta har räknats in i anskaffningsvärdet, skall upplysning om detta och det belopp som har räknats in lämnas i en not.

Utgifter för värdehöjande förbättringar av en tillgång får räknas in i anskaffningsvärdet, om de har lagts ned under räkenskapsåret eller balanserats från tidigare år.

9 §²

Omsättningstillgångar skall, om inte annat följer av 10 *eller* 12 §, tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet *och det verkliga värdet* på balansdagen.

Omsättningstillgångar skall, om inte annat följer av 10 §, 12 §, 14 a § *eller* 14 e §, tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet *och nettoförsäljningsvärdet* på balansdagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/65/EG av den 27 september 2001 om ändring av direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG med avseende på värderingsreglerna för årsbokslut och sammanställd redovisning i vissa typer av bolag samt i banker och andra finansiella institut (EGT L 283, 27.10.2001, s. 28, Celex 32001L0065).

² Senaste lydelse 1999:1112.

Med anskaffningsvärde förstås, om inte annat följer av 11 §, utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning. Vid bestämmandet av anskaffningsvärdet tillämpas 3 § andra–fjärde styckena.

Med *det verkliga värdet* avses försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad. Om det finns särskilda skäl, får *det verkliga värdet* bestämmas till återanskaffningsvärdet, i förekommande fall med avdrag för inkurans, eller något annat värde som är förenligt med 2 kap. 2 och 3 §§.

Med återanskaffningsvärde avses det belopp som motsvarar den utgift för anskaffandet som företaget skulle ha haft, om tillgången anskaffats på balansdagen.

Om företaget drivs av en fysisk person eller ett dödsbo, får djur i jordbruk eller renskötsel värderas till det värde som fastställs av Riksskatteverket.

11 §³

Anskaffningsvärdet för varulager av likartade tillgångar får beräknas enligt först-in-först-ut-principen, enligt vägda genomsnittspriser eller enligt någon annan liknande princip. Sist-in-först-ut-principen får inte tillämpas.

Om det värde som framkommer vid en sådan beräkning väsentligt avviker från varulagrets *verkliga värde* på balansdagen, skall skillnadsbeloppet anges i en not med fördelning på de i balansräkningen upptagna posterna. Det *verkliga värdet* skall därvid beräknas enligt 9 § tredje stycket första meningen.

Bestämmelsen i andra stycket gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

Om det värde som framkommer vid en sådan beräkning väsentligt avviker från varulagrets *nettoförsäljningsvärde* på balansdagen, skall skillnadsbeloppet anges i en not med fördelning på de i balansräkningen upptagna posterna. *Nettoförsäljningsvärdet* skall därvid beräknas enligt 9 § tredje stycket första meningen.

Värdering av finansiella instrument

14 a §

Derivatinstrument och andra finansiella instrument får tas upp till sitt verkliga värde, om inte annat följer av 14 b §.

Det verkliga värdet skall bestämmas på grundval av instrumentets marknadsvärde. Om något

³ Senaste lydelse 1999:1112.

marknadsvärde inte kan bestämmas för ett instrument men däremot för dess beståndsdelar eller för ett likartat instrument, skall det verkliga värdet bestämmas på grundval av beståndsdelarnas eller det likartade instrumentets marknadsvärde. Om inte heller en sådan värdering är möjlig, skall det verkliga värdet bestämmas med hjälp av sådana allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet.

Värdering enligt första stycket får ske enbart om samtliga företags finansiella instrument, utom sådana som enligt 14 b § inte fås upp till verkligt värde, värderas på samma sätt.

14 b §

Följande finansiella instrument får inte värderas enligt 14 a §:

1. finansiella instrument som hålls till förfall och som inte utgör derivatinstrument,

2. lånefordringar och andra fordringar som härrör från företaget och som inte innehas för handelsändamål,

3. andelar i dotterföretag, intresseföretag eller samriskföretag,

4. egetkapitalinstrument som företaget självt har gett ut,

5. avtal om villkorad ersättning i samband med förvärv och samgåenden,

6. skulder, med undantag för skulder som ingår som en del i en handelsportfölj eller som utgör derivatinstrument, samt

7. andra finansiella instrument, som är av sådan särskild karaktär att de enligt vad som är allmänt accepterat bör redovisas på annat sätt.

Värdering enligt 14 a § får inte heller ske, om en sådan värdering

inte skulle ge ett tillförlitligt värde på det finansiella instrumentet.

14 c §

Vid tillämpningen av 14 a och 14 b §§ skall avtal som avser rå- och stapelvaror och ger endera parten rätt att reglera avtalet med kontanter eller med något annat finansiellt instrument anses som derivatinstrument. Detta gäller dock inte om avtalet

1. ingicks för att täcka företagets förväntade behov av inköp, försäljning eller egen förbrukning av rå- och stapelvaror,

2. även efter avtalets ingående har tillgodosett detta behov,

3. utformades för detta ändamål när det ingicks, och

4. förväntas regleras genom leverans av varan.

14 d §

Om värdering sker enligt 14 a §, skall värdeförändringen sedan föregående balansdag redovisas i resultaträkningen.

I följande fall gäller att värdeförändringen skall redovisas i en fond för verkligt värde i stället för i resultaträkningen:

1. värdeförändringen avser ett säkringsinstrument och de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter att en del av eller hela värdeförändringen inte redovisas i resultaträkningen,

2. värdeförändringen är orsakad av en kursförändring på en monetär post som utgör en del av företagets nettoinvestering i en utländsk enhet.

En värdeförändring på en finansiell tillgång som inte innehas för handelsändamål och inte heller är ett derivatinstrument får redovisas i fonden för verkligt värde i stället för i resultaträkningen.

När det inte längre finns skäl att redovisa ett belopp i fonden för

verkligt värde, skall fonden justeras och beloppet i stället tas upp i resultaträkningen.

Värdering av säkrade poster

14 e §

Om en tillgång, avsättning eller skuld eller en del därav har säkrats mot ett finansiellt instrument som värderas enligt 14 a §, skall också den säkrade posten värderas enligt den paragrafen, om de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter det. Därvid skall 14 d § första stycket tillämpas.

5 kap.

Finansiella instrument

4 a §

Om finansiella instrument värderas enligt 4 kap. 14 a §, gäller följande.

För varje kategori av finansiella instrument skall upplysningar lämnas om

- 1. bokfört värde, och*
- 2. i vilken utsträckning förekommande värdeförändringar har redovisats i resultaträkningen eller i fonden för verkligt värde.*

För varje kategori av derivatinstrument skall upplysningar lämnas om

- 1. omfattningen och typen av instrument, och*
- 2. viktiga villkor som kan påverka storleken av, tidpunkten för eller säkerheten i framtida kassaflöden.*

Om värderingen har gjorts enligt 4 kap. 14 a § andra stycket tredje meningen, skall väsentliga antaganden som har gjorts vid tillämpningen av de använda värderingsmodellerna och värderingsmetoderna anges.

4 b §

Om finansiella instrument inte värderas enligt 4 kap. 14 a §, gäller följande.

För varje kategori av derivatinstrument skall upplysningar lämnas om

1. det värde till vilket instrumenten skulle ha värderats vid en tillämpning av 4 kap. 14 a §, och

2. omfattningen och typen av instrument.

I fråga om finansiella anläggningstillgångar som enligt 4 kap. 14 a–14 c §§ får värderas till verkligt värde och vilkas bokförda värde är högre än det verkliga värdet skall upplysningar lämnas om

1. bokfört värde och det verkliga värdet, och

2. skälen till att det bokförda värdet inte har skrivits ner och det stöd som finns för antagandet att det bokförda värdet kommer att återvinnas.

Andra stycket gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

4 c §

Vid tillämpningen av 4 a § tredje stycket och 4 b § andra stycket gäller vad som sägs om derivatinstrument i 4 kap. 14 c §.

Uppskrivningsfond

Uppskrivningsfond och fond för verkligt värde

5 §

Om uppskrivningsfondens storlek eller sammansättning har ändrats under räkenskapsåret, skall uppgift lämnas om

Om storleken eller sammansättningen av uppskrivningsfonden eller fonden för verkligt värde har ändrats under räkenskapsåret, skall uppgift lämnas om

- 1. fondens storlek vid räkenskapsårets början och slut,*
- 2. belopp som har satts av till fonden under räkenskapsåret, och*
- 3. belopp som har överförts från fonden eller på annat sätt har tagits i anspråk med uppgift om hur beloppet har använts.*

6 kap.

1 §⁴

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.

Upplýsningar skall även lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat,
2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,
3. företagets förväntade framtida utveckling,
4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling,
5. företagets filialer i utlandet,
6. antal och nominellt belopp för egna aktier som innehas av företaget, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats för aktierna,
7. antal och nominellt belopp för de egna aktier som har förvärvats under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats,
8. antal och nominellt belopp för de egna aktier som har överlåtits under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har erhållits, och
9. skälen för de förvärv eller överlåtelser av egna aktier som har skett under räkenskapsåret.

Om det är väsentligt för bedömningen av företagets ställning och resultat, skall det även lämnas följande upplýsningar avseende användningen av finansiella instrument:

1. mål och tillämpade principer för finansiell riskstyrning jämte, för varje viktig typ av planerad affärshändelse där säkringsredovisning används, tillämpade principer för säkring, och

2. exponering för prisrisker, kreditrisker, likviditetsrisker och kassaflödesrisker.

Utöver sådan information om verksamhetens miljöpåverkan som skall lämnas enligt första och andra styckena skall företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningsskyldig enligt miljöbalken (1998:808) lämna upplýsningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Andra stycket 3 och 5 gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

Andra stycket 3 och 5 samt tredje stycket gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

⁴ Senaste lydelse 2000:73.

7 kap.

22 a §

Om ett företag har förvärvat ett annat företag genom att betala med andelar som det självt har gett ut och kontrollen över det förvärvande företaget som en följd av det har övergått till nya ägare (omvänt förvärv), skall vid tillämpningen av 19–22 §§ det förvärvade företaget anses som moderföretag och det förvärvande företaget anses som dotterföretag.

Bilaga 1

Uppställningsform för balansräkningen (kontoform)⁵

A. Eget kapital, med uppgift om vad som utgör fritt eget kapital och bundet eget kapital

Aktiebolag:

I. Aktiekapital

II. Överkursfond

III. Uppskrivningsfond

IV Andra fonder

1. Reservfond

2. Övrigt

Aktiebolag:

I. Aktiekapital

II. Överkursfond

III. Uppskrivningsfond

IV. Andra fonder

1. Reservfond

2. *Fond för verkligt värde*

3. Övrigt

V. Balanserad vinst eller förlust

VI. Årets resultat

V. Balanserad vinst eller förlust

VI. Årets resultat

Ekonomiska föreningar:

I. Inbetalda insatser och emissionsinsatser

1. Medlemsinsatser

2. Förlagsinsatser

II. Uppskrivningsfond

III. Andra fonder

1. Reservfond

2. Övrigt

Ekonomiska föreningar:

I. Inbetalda insatser och emissionsinsatser

1. Medlemsinsatser

2. Förlagsinsatser

II. Uppskrivningsfond

III. Andra fonder

1. Reservfond

2. *Fond för verkligt värde*

3. Övrigt

IV. Balanserad vinst eller förlust

V. Årets resultat

IV. Balanserad vinst eller förlust

V. Årets resultat

⁵ Senaste lydelse 2000:73.

Övriga företag:

*I. Eget kapital vid räkenskaps-
årets början*

*II. Insättningar eller uttag under
året*

III. Årets resultat

*IV. Eget kapital vid
räkenskapsårets slut*

Övriga företag:

*I. Eget kapital vid räkenskaps-
årets början*

*II. Insättningar eller uttag under
året*

*III. Förändringar i fonden för
verkligt värde*

IV. Årets resultat

*V. Eget kapital vid räken-
skapsårets slut*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2003.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

dels att 4 kap. 6 och 7 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 6 § skall utgå,

dels att nuvarande 4 kap. 8 § skall betecknas 4 kap. 6 §,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 8 § skall sättas närmast före nya 4 kap. 6 §,

dels att 4 kap. 1, 2, 5 och nya 6 §§, 5 kap. 1, 3 och 4 §§, 6 kap. 1 och

2 §§, rubrikerna närmast före 4 kap. 2 § och 6 kap. 2 § samt bilaga 1 till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 §²

Med beaktande av vad som föreskrivs i 2 § skall följande bestämmelser om värderingen i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

1 § första stycket och 2 § om vad som är anläggningstillgångar och omsättningstillgångar,

3 § om anskaffningsvärde för anläggningstillgångar,

4 § om avskrivning av anläggningstillgångar,

5 § om nedskrivning av anläggningstillgångar,

6–8 §§ om uppskrivning av anläggningstillgångar,

9 § första–fjärde styckena om värdering av omsättningstillgångar,

10 § om värdering av pågående arbeten,

11 § första och andra styckena om varulagrets anskaffningsvärde,

12 § om redovisning till bestämd mängd och fast värde,

14 § om egna aktier,

*14 a–14 d §§ om värdering av
finansiella instrument,*

*14 e § om värdering av säkrade
poster,*

15 § om periodisering av vissa belopp vid upptagande av lån, samt

16 § om omräkning av förlagsinsatser.

Särskilda regler om uppskrivningar och uppskrivningsfond.

Särskilda regler om uppskrivningar, uppskrivningsfond och finansiella instrument.

2 §

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/65/EG av den 27 september 2001 om ändring av direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG med avseende på värderingsreglerna för årsbokslut och sammanställd redovisning i vissa typer av bolag samt i banker och andra finansiella institut (EGT L 283, 27.10.2001, s. 28, Celex 32001L0065).

² Senaste lydelse 2000:43.

De i 1 § angivna bestämmelserna i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. I en bank krävs för uppskrivning av anläggningstillgång enligt 6 § första stycket Finansinspektionens medgivande.

2. I en sparbank får uppskrivningsbeloppet, vid uppskrivning enligt 6 § första stycket, tas i anspråk för avsättning till reservfond, och uppskrivningsfonden, i stället för vad som sägs i 7 §, tas i anspråk för avsättning till reservfond.

3. En bank får inte tillämpa 7 § första stycket 2 om användande av uppskrivningsfonden för täckande av förlust.

4. Finansiella instrument skall alltid värderas till sitt verkliga värde om det är förenligt med 14 a §.

5 §

Om *det belopp som erlagts* för räntebärande värdepapper eller lånefordringar överstiger eller underskrider det belopp som skall erhållas på förfallodagen (överkurs respektive underkurs), skall mellanskillnaden periodiseras.

Om *erlagt belopp* för räntebärande värdepapper eller lånefordringar *som inte värderas till sitt verkliga värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554)* överstiger eller underskrider det belopp som skall erhållas på förfallodagen (överkurs respektive underkurs), skall mellanskillnaden periodiseras.

Vid beräkning av anskaffningsvärdet för räntebärande värdepapper och lånefordringar skall sådan periodisering av över- eller underkurs som avses i första stycket beaktas.

En periodisering enligt första stycket får underlåtas under samma förutsättningar som de som anges i 4 kap. 15 § andra meningen årsredovisningslagen (1995:1554). Om en periodisering underlåts skall upplysning om förhållandet lämnas i en not.

En periodisering enligt första stycket får underlåtas under samma förutsättningar som de som anges i 4 kap. 15 § andra meningen årsredovisningslagen. Om en periodisering underlåts skall upplysning om förhållandet lämnas i en not.

8 §³

Tillgångar och skulder i annan valuta än redovisningsvalutan skall omräknas enligt växelkursen på balansdagen, om de inte genom särskilda åtgärder skyddas mot eller utgör skydd mot valutakursförändringar.

6 §

Tillgångar och skulder i annan valuta än redovisningsvalutan *som inte värderas till sitt verkliga värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554)* skall omräknas enligt växelkursen på balansdagen, om de inte genom särskilda åtgärder skyddas mot eller utgör skydd mot valutakursförändringar.

³ Senaste lydelse 2000:43.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar samt sådana finansiella anläggningstillgångar som utgörs av andelar får utan hinder av första stycket omräknas efter anskaffningskursen vid förvärvet.

5 kap.

1 §⁴

Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i denna lag skall årsredovisningen innehålla de upplysningar som anges i 3–6 §§ nedan. Upplysningarna skall lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på överskådlighet, får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen.

Vidare skall, med beaktande av vad som föreskrivs i 2 §, följande bestämmelser om tilläggsupplysningar i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

1 § andra stycket om hänvisningar till noter,

2 § om värderings- och omräkningsprinciper,

3 § om anläggningstillgångar,

4 § om uppgifter om taxeringsvärden,

4 a–4 c §§ om finansiella instrument,

5 § om uppskrivningsfond,

5 § om uppskrivningsfond och fond för verkligt värde,

8 och 9 §§ om uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag,

12 § om lån till ledande befattningshavare,

13 § om konvertibla lån,

14 § andra och tredje styckena om förändringar i eget kapital m.m.,

16 § första stycket och 17 § första stycket om upplysningar om skatt,

18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,

19–21 §§ om löner, andra ersättningar och sociala kostnader,

22 § om pensioner och liknande förmåner,

23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,

24 § om suppleanter och vice verkställande direktör,

25 § om avtal om avgångsvederlag, samt

26 § om uppgift om moderföretag.

3 §⁵

Utöver vad som följer av 1 § skall följande uppgifter lämnas om tillgångar:

1. För överlåtbara värdepapper skall *lämnas uppgift* om skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde, *varvid särskilt skall anges den del som avser värdepapper redovisade som omsättningstillgångar.*

1. För överlåtbara värdepapper *som inte värderas till verkligt värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554) skall uppgift lämnas* om skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. *Den del som avser värdepapper som tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och*

⁴ Senaste lydelse 1999:1113.

⁵ Senaste lydelse 2000:74.

2. Om det bokförda värdet för räntebärande värdepapper överstiger eller underskrider det belopp som skall infrias på förfallodagen skall mellanskillnaden anges. Summan av överstigande belopp skall anges för sig och summan av underskridande belopp skall anges för sig.

3. Större belopp i posten Övriga tillgångar (post 12) skall specificeras till sin storlek och art.

4. För varje tillgångspost skall uppdelningen i omsättningstillgångar och anläggningstillgångar anges.

nettoförsäljningsvärdet enligt 9 § samma kapitel skall anges särskilt.

2. Om det bokförda värdet för räntebärande värdepapper som inte värderas till sitt verkliga värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen överstiger eller underskrider det belopp som skall infrias på förfallodagen, skall mellanskillnaden anges. Summan av överstigande belopp skall anges för sig och summan av underskridande belopp skall anges för sig.

4. Varje tillgångspost skall delas upp i sådana tillgångar som enligt 4 kap. årsredovisningslagen värderas

a) med utgångspunkt i anskaffningsvärdet enligt 3 §,

b) till det lägsta av anskaffningsvärdet eller nettoförsäljningsvärdet enligt 9 §, och

c) till sitt verkliga värde enligt 14 a §.

4 §⁶

Utöver vad som följer av 1 § skall följande uppgifter lämnas om skulder och eget kapital:

1. För varje efterställd skuld som uppgår till mer än tio procent av samtliga efterställda skulder, skall uppgift lämnas om lånebelopp, lånevaluta, räntesats, förfallodag, omständigheter som kan medföra förtida återbetalning, efterställningsvillkoren samt förutsättningar och villkor för betalning på förfallodagen eller för konvertering. Vidare skall sammanfattande upplysningar lämnas om vilka regler som gäller för övriga efterställda skulder.

2. Större belopp i posten Övriga skulder (post 4) skall specificeras till sin storlek och art.

3. I bankaktiebolag och andra aktiebolag som omfattas av denna lag skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Aktiekapital, Överkursfond, Uppskrivningsfond, Reservfond och Fond för orealiserade vinster.

3. I bankaktiebolag och andra aktiebolag som omfattas av denna lag skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Aktiekapital, Överkursfond, Uppskrivningsfond och Reservfond. Under fritt eget kapital skall

⁶ Senaste lydelse 2002:151.

Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. I sparbank skall eget kapital delas upp i fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Med fonder avses Grundfond, Uppskrivningsfond, Reservfond, *Fond för orealiserade vinster* samt Garantifond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

5. I medlemsbank, kreditmarknadsförening och i institut för elektroniska pengar som är en ekonomisk förening skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Insatskapital, Uppskrivningsfond, Reservfond och *Fond för orealiserade vinster*. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

6. Om en sparbank har bidrag till garantifonden i annan valuta än

tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. I sparbank skall eget kapital delas upp i fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Med fonder avses Grundfond, Uppskrivningsfond, Reservfond, *Fond för verkligt värde* samt Garantifond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

5. I medlemsbank, kreditmarknadsförening och i institut för elektroniska pengar som är en ekonomisk förening skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Insatskapital, Uppskrivningsfond och Reservfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

6. Aktiebolag, medlemsbanker och ekonomiska föreningar som omfattas av denna lag skall lämna närmare upplysningar om det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med hänsyn till tillämpliga bestämmelser om kapitalskydd enligt rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag, samt om de förhållanden som motiverar bedömningen.

7. Om en sparbank har bidrag till garantifonden i annan valuta än

i redovisningsvalutan, skall dessa räknas om enligt växelkursen på balansdagen. Skillnaden mellan det omräknade beloppet och motsvarande belopp vid räkenskapsårets ingång, skall föras mot Andra fonder.

i redovisningsvalutan, skall dessa räknas om enligt växelkursen på balansdagen. Skillnaden mellan det omräknade beloppet och motsvarande belopp vid räkenskapsårets ingång, skall föras mot Andra fonder.

6 kap.

1 §⁷

Följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas:

1 § första–*tredje* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll,
2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m.,
3 § första stycket om vissa upplysningar om ekonomiska föreningar, samt
5 § om finansieringsanalys.

Särskilda upplysningar i medlemsbanker

1 § första–*fjärde* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll,
Särskilda upplysningar i förvaltningsberättelsen

2 §⁸

Utöver vad som följer av 1 § skall följande upplysningar lämnas i förvaltningsberättelsen:

En medlemsbank skall i *förvaltningsberättelsen* även ange summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt 4 kap. 1 och 3 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

1. En medlemsbank skall ange summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt 4 kap. 1 och 3 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

2. I ett förslag till vinstutdelning enligt 6 kap. 2 § första stycket andra meningen årsredovisningslagen (1995:1554) skall styrelsens överväganden anges med hänsyn till tillämpliga bestämmelser om kapitalskydd enligt rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag.

⁷ Senaste lydelse 1999:1113.

⁸ Senaste lydelse 1999:1113.

Bilaga 1⁹

Uppställningsform för balansräkning

SKULDER, AVSÄTTNINGAR OCH EGET KAPITAL

1. Skulder till kreditinstitut
2. In- och upplåning från allmänheten
 - a) Inlåning
 - b) Upplåning
3. Emitterade värdepapper m.m.
 - a) Emitterade skuldebrev
 - b) Övriga
4. Övriga skulder
5. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
6. Avsättningar
 - a) Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser
 - b) Avsättningar för skatter
 - c) Övriga avsättningar
7. Efterställda skulder
8. Obeskattade reserver
9. Aktiekapital / Grundfond / Insatskapital
10. Överkursfond
11. Uppskrivningsfond
12. Andra fonder
 - a) Reservfond
 - b) *Fond för realiserade vinster* b) *Fond för verkligt värde*
 - c) Garantifond
 - d) Övriga fonder
13. Balanserad vinst eller förlust
14. Årets resultat

Summa skulder, avsättningar och eget kapital

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången för räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2003.

2. Äldre bestämmelser i 4 kap. 1, 2 och 6 §§ får tillämpas för räkenskapsår som avslutas senast den 31 december 2004.

3. Företag som tillämpar punkten 2 skall tillämpa 4 kap. 7 §, 5 kap. 3 och 4 §§ samt bilaga 1 till lagen i deras äldre lydelse.

⁹ Senaste lydelse 2000:74.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 §, 5 kap. 2 §, 6 kap. 1 § och 7 kap. 4 § lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. **2 §¹**

De i 1 § angivna bestämmelserna i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. 2 § tillämpas på immateriella tillgångar (B).
2. 3 § skall tillämpas på samtliga tillgångar, om inte annat följer av detta kapitel.
2. 3 § skall *med undantag för hänvisningarna till 14 a och 14 §§* tillämpas på samtliga tillgångar, om inte annat följer av detta kapitel.
3. 4 § skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C) - utom när de värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel - samt dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.
4. a) 5 § skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C) - utom när de värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel - samt dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.
 - b) 5 § andra stycket skall tillämpas endast på placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II), andra finansiella placeringstillgångar än aktier och andelar (C.III.2-7) samt depåer hos företag som avgivit återförsäkring (C.IV) - utom när tillgångarna värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel.
 - c) Sådana andra finansiella placeringstillgångar som utgörs av aktier och andelar (C.III.1) skall skrivas ned till det lägre värde som tillgången har på balansdagen även om det inte kan antas att värdenedgången är varaktig.
5. a) 6 och 8 §§ gäller endast skadeförsäkringsbolag och skall tillämpas på placeringstillgångar (C) - utom när de värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel - samt på sådana tillgångar hänförliga till materiella tillgångar och varulager (G.I) som stadigvarande skall innehas eller brukas.
 - b) Aktier och andelar i koncernföretag och intresseföretag får inte skrivas upp till högre värde än vad som medges av Finansinspektionen.

¹ Senaste lydelse 2000:75.

6. Uppskrivningsbelopp enligt 6 § får endast användas för ökning av aktiekapitalet genom fondemission eller för avsättning till en uppskrivningsfond (AA.III).

7. 7 § första stycket 2 och andra stycket om användning av uppskrivningsfonden för att täcka förlust får inte tillämpas.

8. 9 § skall tillämpas på dels fordringar (F), dels kassa och bank (G.II), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som inte stadigvarande skall brukas eller innehas.

8. 9 § skall *med undantag för hänvisningarna till 14 a och 14 d* §§ tillämpas på dels fordringar (F), dels kassa och bank (G.II), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som inte stadigvarande skall brukas eller innehas.

9. 12 § skall tillämpas på materiella tillgångar och varulager(G.I).

5 kap.

2 §²

De i 1 § angivna bestämmelserna i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. a) 3 § första stycket skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels byggnader och mark (C.I), dels placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II).

b) 3 § andra och tredje styckena skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.

2. 4 § skall tillämpas på byggnader och mark (C.I).

3. 5 § *skall tillämpas enbart i fråga om uppskrivningsfond.*

3. 7 § skall i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

4. 7 § skall i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

4. Fråga om tillstånd enligt 9 § andra stycket att utelämna uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag prövas av Finansinspektionen.

5. Fråga om tillstånd enligt 9 § andra stycket att utelämna uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag prövas av Finansinspektionen.

5. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter skall tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

6. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter skall tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

6. 12 § tredje stycket om lån till ledande befattningshavare skall tillämpas om företaget lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av

7. 12 § tredje stycket om lån till ledande befattningshavare skall tillämpas om företaget lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av

² Senaste lydelse 2000:75.

tillstånd enligt 12 kap. 13 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

7. Utgifter och inkomster enligt 14 § andra stycket för egna aktier skall redovisas mot bundet eget kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

8. Utöver upplysningar enligt 18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

9. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

tillstånd enligt 12 kap. 13 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

8. Utgifter och inkomster enligt 14 § andra stycket för egna aktier skall redovisas mot bundet eget kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

9. Utöver upplysningar enligt 18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

10. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

6 kap.

1 §⁶

Följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas:

1 § första–*tredje* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll, samt 1 § första, *andra och fjärde* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll, samt

2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m.

7 kap.

4§⁷

För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

1. de allmänna bestämmelserna om årsredovisningen i 2 kap. 2 §, med undantag för hänvisningarna till 2 kap. 1–3 §§ årsredovisningslagen (1995:1554),

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden skall tas upp i koncernbalansräkningen som bundet eget kapital under Andra fonder (AA.V),

3. bestämmelserna om värderingsregler i 4 kap.,

4. bestämmelserna om tilläggs- 4. bestämmelserna om tilläggs-

⁶ Senaste lydelse 1998:11.

⁷ Lydelse enligt SFS 2002:1064.

upplysningar i 5 kap., med undantag för 2 § 4 och hänvisningarna till 5 kap. 8, 9, 18 a § och 26 §§ årsredovisningslagen, samt

upplysningar i 5 kap., med undantag för 2 § 3 och 5 samt hänvisningarna till 5 kap. 8, 9, 18 a och 26 §§ årsredovisningslagen, samt

5. bestämmelserna om upplysningarna i förvaltningsberättelsen i 6 kap. 1 och 2 §§, med undantag för hänvisningen till 6 kap. 2 § årsredovisningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången för räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2003.

2.4 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

4 §¹

Styrelserna för överlåtande och, vid absorption, övertagande bolag skall upprätta en gemensam, dagtecknad fusionsplan. Planen skall under-tecknas av styrelsen i vart och ett av bolagen. I planen skall det för varje bolag anges

1. firma, organisationsnummer och den ort där styrelsen skall ha sitt säte,

1. firma, *bolagskategori*, orga-nisationsnummer och den ort där styrelsen skall ha sitt säte,

2. hur många aktier i det övertagande bolaget som skall lämnas för ett angivet antal aktier i överlåtande bolag samt vilken kontant ersättning som skall lämnas som fusionsvederlag,

3. den tidpunkt och de övriga villkor som skall gälla för utlämnandet av fusionsvederlaget,

4. från vilken tid och på vilka villkor de aktier som lämnas såsom fusionsvederlag medför rätt till utdelning i det övertagande bolaget,

5. den planerade tidpunkten för överlåtande bolags upplösning,

6. vilka rättigheter i det övertagande bolaget som skall tillkomma innehavare av aktier, skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag eller vilka åtgärder som i övrigt skall vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,

7. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fusionen skall lämnas till en styrelseledamot, en verkställande direktör eller en revisor i överlåtande eller övertagande bolag.

Till fusionsplanen skall fogas

1. en kopia av bolagens årsredovisningar för de senaste tre räkenskapsåren samt

2. uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 9 kap. 3 och 4 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, 9 kap. 3 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, om fusionsplanen har upprättats senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har lämnats. Uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som infaller tidigast tre månader innan fusionsplanen upprättas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

¹ Senaste lydelse 1995:1555.

3 Ärendet och dess beredning

I maj 2001 antogs ett EG-direktiv om redovisning och värdering av finansiella instrument (2001/65/EG). Genom direktivet ändrades de fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiven (redovisningsdirektiven) och bankredovisningsdirektivet (*bilaga 1*).

I juli 2002 remitterade Justitiedepartementet en promemoria som behandlar genomförandet av direktivet såvitt gäller icke-finansiella företag (Redovisning och värdering av finansiella instrument Ds 2002:42). I promemorian lämnades förslag till ändringar i årsredovisningslagen (1995:1554). I december 2002 remitterade Finansdepartementet en promemoria som behandlade motsvarande frågor för finansiella företag (Redovisning och värdering av finansiella instrument i kreditinstitut och värdepappersbolag samt vissa andra redovisningsfrågor för finansiella företag Ds 2002:61). Den innehöll förslag till ändringar i lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (1995:1559) och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (1995:1560).

I promemoriorna behandlas även en fråga om redovisning av s.k. omvända förvärv.

En sammanfattning av Justitiedepartementets promemoria finns i *bilaga 2* och en sammanfattning av Finansdepartementets promemoria i *bilaga 3*. Promemoriornas lagförslag finns i *bilagorna 4* och *5*.

De remissinstanser som har yttrat sig över Justitiedepartementets promemoria finns förtecknade i *bilaga 6*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr Ju2002/5305/L1). I *bilaga 7* finns en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över förslagen i Finansdepartementets promemoria. Också dessa remissyttranden har sammanställts. Sammanställningen finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr Fi2002/4591/BE).

I denna lagrådsremiss tar regeringen upp de frågor som har behandlats i promemoriorna.

4 Genomförande av EG:s direktiv om redovisning av finansiella instrument

4.1 Bakgrund

4.1.1 EG:s arbete med redovisningsfrågor

Inom EG har det utfärdats flera direktiv som behandlar frågor om företagens redovisning. Direktiven har till syfte att inom gemenskaperna skapa en minsta gemensam skyddsnivå för delägare, borgenärer och andra som träder i förbindelse med ett företag. *Det fjärde bolagsrättsliga direktivet*⁸ innehåller bestämmelser om årsbokslut och förvaltningsberättelse (vad som i Sverige brukar kallas årsredovisning) i aktiebolag och vissa handelsbolag. *Det sjunde bolagsrättsliga direktivet*⁹ behandlar

⁸ Rådets direktiv av den 25 juli 1978 om årsbokslut i vissa bolagsformer, 78/660/EEG.

⁹ Rådets sjunde direktiv av den 13 juli 1983 om sammanställd redovisning, 83/349/EEG.

skyldigheten för samma företag att upprätta en sammanställd redovisning och en sammanställd förvaltningsberättelse (vad som i Sverige brukar benämnas koncernredovisning). Särskilda direktiv har antagits om årsbokslut och sammanställd redovisning för kreditinstitut och värdepappersbolag¹⁰ och för försäkringsföretag¹¹ (*bankredovisningsdirektivet* respektive *försäkringsredovisningsdirektivet*).

År 1995 publicerade kommissionen ett meddelande om en ny strategi på redovisningsområdet¹². Kommissionen föreslog att Europeiska unionen skall lägga hela sin tyngd bakom det internationella harmoniseringsförfarande som International Accounting Standards Committee, IASC (numera namnändrat till International Accounting Standards Board, IASB) står bakom. Enligt kommissionen är det nödvändigt att vidta åtgärder som garanterar att befintliga International Accounting Standards (IAS) – dvs. de redovisningsstandarder som IASC har gett ut – är förenliga med EG:s redovisningsdirektiv och att kommande standarder kommer att överensstämma med gemenskapslagstiftningen. I ett senare meddelande från år 2000¹³ konstaterade kommissionen bl.a. att de standarder som IASC/IASB står bakom borde utgöra en utgångspunkt för den europeiska harmoniseringen på redovisningsområdet.

Medlemsstaterna har därefter i olika sammanhang ställt sig bakom en utveckling i den riktning som kommissionen har föreslagit i de ovan nämnda meddelandena. Det har bl.a. kommit till uttryck i det direktiv om värdering och redovisning av finansiella instrument¹⁴ som Rådet och Europaparlamentet antog år 2001 (i fortsättningen benämnt ändringsdirektivet, se bilaga 1).

Innehållet i ändringsdirektivet svarar mot en standard som IASB antog under år 1998, IAS 39. I standarden behandlas frågor om redovisning och värdering av de flesta förekommande typerna av *finansiella instrument*. Ett finansiellt instrument definieras av IASB som varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag. Standarden kommer därmed att beröra en mycket stor del av de poster som vanligen förekommer i ett företags redovisning.

Standardens och ändringsdirektivets innehåll behandlas närmare i avsnitten 4.1.4 och 4.1.5.

Kommissionen har också tagit initiativ till en förordning om redovisning enligt internationella redovisningsstandarder, antagen den 7 juni 2002.¹⁵ Enligt förordningen skall alla europeiska företag vars värdepapper är noterade på en reglerad marknad senast fr.o.m. år 2005 upprätta sina koncernredovisningar enligt de IAS som kommissionen

¹⁰ Rådets direktiv av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut, 86/635/EEG.

¹¹ Rådets direktiv av den 19 december 1991 om årsbokslut och sammanställd redovisning för försäkringsföretag, 91/674/EEG.

¹² Harmonisering av redovisningssystemet: En ny strategi i förhållande till det internationella harmoniseringssystemet KOM 95(508).

¹³ EU:s strategi för finansiell rapportering: den fortsatta inriktningen KOM(2000) 359.

¹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring i direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG med avseende på värderingsreglerna för årsbokslut och sammanställd redovisning i vissa typer av bolag samt i banker och andra finansiella institut

¹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder (*EGT nr L 243, 11/09/2002*).

godkänner för tillämpning inom EU. Medlemsstaterna kan utsträcka tillämpningsområdet för de antagna redovisningsstandarderna, t.ex. genom att föreskriva att även andra företag skall följa standarderna.

4.1.2 Gällande svensk rätt

Icke-finansiella företag

Årsredovisningslagen (1995:1554) gäller för samtliga svenska företag som skall upprätta en årsredovisning eller, i förekommande fall, en koncernredovisning. Särskilda lagar gäller dock för kreditinstitut och värdepappersbolag och för försäkringsföretag (i fortsättningen benämnda "finansiella företag").

En grundläggande princip i lagen är att årsredovisningen skall upprättas så att den ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat (se 2 kap. 3 §). Lagen ger också uttryck för andra centrala redovisningsprinciper, bl.a. att posterna i redovisningen skall värderas med iakttagande av rimlig försiktighet (försiktighetsprincipen). Det innebär bl.a. att endast "konstaterade intäkter" får tas med i resultaträkningen (se 2 kap. 4 §). En annan princip är att balansräkningens poster skall värderas var för sig.

Lagens bestämmelser om värdering utgår från att ett företags tillgångar skall delas upp på två kategorier, anläggningstillgångar och omsättningstillgångar. Olika värderingsbestämmelser tillämpas beroende på vilken kategori tillgången tillhör. Finansiella tillgångar, såsom aktier och obligationer, hör till endera av de angivna kategorierna beroende på syftet med innehavet. Om tillgången är avsedd att innehas under en längre tidsperiod, såsom vanligen är fallet med aktier i dotterbolag, skall den värderas enligt bestämmelserna om anläggningstillgångar. Aktier som innehas kortsiktigt, t.ex. för handelsändamål, skall i stället värderas enligt bestämmelserna om omsättningstillgångar.

Huvudprincipen för värdering av finansiella anläggningstillgångar är att de skall tas upp till anskaffningsvärdet, dvs. ett belopp motsvarande utgifterna för förvärvet av tillgången ("lägsta värdets princip", jfr 4 kap. 3 §). Värdet skall i vissa fall skrivas ner till lägre värde och får, under vissa förhållanden, skrivas upp till högre värde.

En finansiell omsättningstillgång skall tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen (jfr 4 kap. 9 §). Med verkligt värde avses försäljningsvärdet med avdrag för beräknad försäljningskostnad. Det verkliga värdet kan i vissa fall få bestämmas på annat sätt. Värdet kan inte skrivas upp.

Årsredovisningslagen innehåller inte några regler som särskilt tar sikte på finansiella instrument.

Kreditinstitut och värdepappersbolag

Bankredovisningsdirektivet har huvudsakligen införlivats genom lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) men också genom Finansinspektionens föreskrifter om redovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (FFFS 2002:22).

De ovan nämnda värderingsprinciperna i årsredovisningslagen gäller även för kreditinstitut och värdepappersbolag. För dessa bolag finns det dessutom utförligare värderingsregler om lånefordringar och värdepapper samt motsvarande skuldinstrument. Dessa regler framgår dels av ÅRKL, dels av Finansinspektionens föreskrifter. De viktigaste reglerna beskrivs översiktligt nedan. För en mer detaljerad beskrivning hänvisas till Ds 2002:61, Redovisning och värdering av finansiella instrument i kreditinstitut och värdepappersbolag samt vissa andra redovisningsfrågor för finansiella företag. För kreditinstitut och värdepappersbolag finns det också utförliga bestämmelser om upplysningskrav i årsredovisningen. Dessa bestämmelser framgår huvudsakligen av Finansinspektionens föreskrifter och beskrivs utförligt i nämnda promemoria.

Finansiella anläggningstillgångar (såsom vissa räntebärande värdepapper och lånefordringar) och motsvarande skuldinstrument skall, enligt ÅRKL, värderas till upplupet anskaffningsvärde. Det innebär att anskaffningsvärdet justeras med mellanskillnaden mellan det belopp som har betalats för tillgången och det belopp som skall erhållas på förfalldagen (överkurs eller underkurs). Över- eller underkursen periodiseras såsom ränta över löptiden.

Finansiella omsättningstillgångar (såsom aktier, obligationer och värdepapper i handelslager samt lånefordringar som inte är anläggningstillgångar) och finansiella instrument i form av optioner, swappar eller andra derivatinstrument värderas som huvudregel enligt lägsta värdets princip. Även då bestäms anskaffningsvärdet i princip till det upplupna värdet. Motsvarande finansiella skuldinstrument värderas analogt till det högsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet. För kreditinstitut och värdepappersbolag finns det detaljerade regler om hur det verkliga värdet skall bestämmas.

Kreditinstitut och värdepappersbolag har dock redan i dag en möjlighet att värdera många finansiella instrument till verkligt värde. Dessa företag får, som ett alternativ till lägsta värdets princip, värdera överlåtbara värdepapper som är omsättningstillgångar till verkligt värde, även när detta överstiger anskaffningsvärdet (se 4 kap. 6 § ÅRKL). Vid en sådan värdering skall mellanskillnaden mellan det bokförda värdet och anskaffningsvärdet föras till en fond för orealiserade vinster under bundet eget kapital.

4.1.3 God redovisningssed

Lagstiftaren har förutsatt att årsredovisningslagens och ÅRKL:s bestämmelser skall kompletteras med annan normgivning. Detta kommer till uttryck i 2 kap. 2 § årsredovisningslagen, där det sägs att en årsredovisning skall upprättas i enlighet med god redovisningssed. God redovisningssed kan beskrivas som de normer som grundas på – utöver lag och föreskrifter – redovisningspraxis samt rekommendationer och allmänna råd från vissa myndigheter, i första hand Bokföringsnämnden, och privaträttsliga organ, främst Redovisningsrådet. Finansinspektionen har ett särskilt ansvar för utvecklandet av god redovisningssed för finansiella företag.

Varken Bokföringsnämnden eller Redovisningsrådet har publicerat någon vägledning eller rekommendation som är särskilt inriktad på hur finansiella instrument skall värderas och redovisas. Däremot har Redovisningsrådet nyligen antagit en rekommendation som behandlar frågor om klassificering och upplysningar om finansiella instrument (RR 27 Finansiella instrument: Upplysningar och klassificering). Motsvarande regler gäller för kreditinstitut och värdepappersbolag enligt Finansinspektionens redovisningsföreskrifter (se 2 kap. 4 § och 3 kap. 12 § FFFS 2001:19).

4.1.4 Internationella redovisningsstandarder

På internationell nivå har International Accounting Standards Board (IASB) ställt sig bakom en rad redovisningsstandarder, utgivna av IASB:s föregångare IASC. Bland dessa märks IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement. Den innehåller, tillsammans med IAS 32 Financial Instruments: Disclosure and Presentation, bl.a. principer för redovisning och värdering av finansiella instrument.

Såsom tidigare har nämnts definierar IASB ett finansiellt instrument som varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag. Ett exempel på en "finansiell tillgång" är obligationer. Med "egetkapitalinstrument" avses en rätt i ett företags nettotillgångar t.ex. en aktie. Finansiella instrument kan också tillhöra kategorin "derivat". Ett derivat är ett kontrakt vars värde bestäms av förändringen i exempelvis en särskild ränta eller priset på ett värdepapper. En vanlig typ av derivat är optioner att i framtiden förvärva aktier till ett förutbestämt pris. Många derivat kan anta såväl ett positivt som ett negativt värde.

Av IAS 39 följer att finansiella tillgångar inledningsvis skall tas upp i balansräkningen till anskaffningsvärdet men sedan, i samband med att den löpande bokföringen avslutas, värderas till "fair value" (på svenska vanligen "verkligt värde"). Med begreppet verkligt värde avses det belopp, till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras genom ett avtal mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs (jfr IAS 39.8). Det verkliga värdet härleds i första hand från ett marknadsvärde för samma eller liknande finansiella instrument eller genom en beräkning som baserar sig på allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder (angående redovisningsstandardens och ändringsdirektivets värderingsprinciper, se avsnitt 4.1.5).

När ett finansiellt instrument värderas till verkligt värde, uppkommer det vanligen värdeförändringar från en balansdag till en annan beroende på mer eller mindre tillfälliga förändringar på marknaden. Enligt IAS 39 kan företaget då välja mellan att *antingen* redovisa värdeförändringar på finansiella instrument som innehåller för handelsändamål i resultaträkningen och övriga värdeförändringar direkt i eget kapital till dess tillgången eller skulden har avyttrats *eller* redovisa samtliga värdeförändringar i resultaträkningen.

IAS 39 innehåller också vissa principer för redovisning av s.k. säkringstransaktioner. Genom säkring (hedge) skyddar sig företaget mot

de effekter som förändringar i värdet på en tillgång, en skuld eller ett framtida kassaflöde ger upphov till. Det sker genom att företaget anskaffar ett finansiellt instrument vars värde förändras motsatt mot värdet på den säkrade posten. Enligt IAS 39 kan den säkrade posten vara en tillgång, en skuld, ett bindande åtagande eller en prognostiserad framtida transaktion som är exponerad för risker hänförliga till förändringar i värde eller i framtida kassaflöde. Särskild säkringsredovisning är tillåten i vissa angivna fall och under förutsättning att förhållandet mellan säkringsinstrumentet och den säkrade posten är klart definierad, mätbar och effektiv.

I standarden definieras följande säkringsförhållanden.

- *Säkring av verkligt värde* innebär att en specifik risk för förändringar i det verkliga värdet på en viss tillgång eller skuldelimineras.
- *Säkring av kassaflöde* innebär ett skydd mot sådana exponeringar för förändringar i ett kassaflöde som beror på en specifik risk kopplad till en särskild tillgång, skuld eller prognostiserad framtida transaktion (t.ex. en framtida räntebetalning på ett lån med rörlig ränta).
- *Säkring av en nettoinvestering i en utländsk enhet* innebär att det redovisande företags andel i det utländska företags nettotillgångar skyddas.

I IAS 39 anges hur olika säkringstransaktioner skall redovisas. Vi återkommer till det i avsnitt 4.2.4.

4.1.5 Direktivet om redovisning och värdering av finansiella instrument

De fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiven innehöll länge inte några regler som gav utrymme för att värdera finansiella instrument till verkligt värde. Genom ändringsdirektivet gjordes emellertid ändringar i bl.a. dessa direktiv i syfte att möjliggöra en tillämpning av IAS 39. Ändringarna har bragt direktiven i linje med EU:s strategi för finansiell rapportering och innebär att det i framtiden finns utrymme för värdering till verkligt värde för icke-finansiella företag. Ändringsdirektivet innehöll också ändringar i bankredovisningsdirektivet. Detta direktiv hade dock redan tidigare gett visst utrymme för värdering till verkligt värde.

Ändringarna i det fjärde bolagsrättsliga direktivet innebär bl.a. att medlemsstaterna blir skyldiga att tillåta eller fordra värdering till verkligt värde av finansiella instrument. De får dock begränsa möjligheten till respektive kravet på värdering till verkligt värde genom att föreskriva att sådan värdering skall förekomma enbart i vissa slag av bolag eller vara tillåten enbart i koncernredovisningen (se den nya artikel 42a.1 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet).

Vissa finansiella instrument är generellt undantagna från de nya värderingsreglerna. Det gäller samtliga skulder utom sådana som innehas för handelsändamål eller som är derivatinstrument (se artikel 42a.3). Det gäller vidare vissa finansiella instrument som företaget avser att inneha tills de förfaller till betalning, tillgångar i form av lån och fordringar som härrör från det redovisande företaget samt andelar i dotterföretag,

intresseföretag m.m. (se artikel 42a.4). Motsvarande undantag finns i IAS 39.

Det verkliga värdet på ett finansiellt instrument skall i första hand bestämmas utifrån instrumentets marknadsvärde. Om det inte går att med lätthet bestämma någon tillförlitlig marknad för instrumentet men däremot för dess beståndsdelar (om instrumentet exempelvis är sammansatt av ett derivat och en obligation) eller för ett likartat instrument, skall marknadsvärdet härledas från dessa beståndsdelar eller från det likartade instrumentet. Om inte heller detta är möjligt, skall det verkliga värdet beräknas med hjälp av allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet (se artikel 42b.1). Även dessa föreskrifter går tillbaka på IAS 39. Om inte någon av de angivna metoderna ger ett tillförlitligt värde, skall värdet i stället beräknas enligt sedvanliga regler om värdering av anläggnings- och omsättningstillgångar (se artikel 42b.2).

Som regel skall värdeförändringar på finansiella instrument som värderas enligt de nya bestämmelserna tas upp som en intäkt eller kostnad i resultaträkningen (jfr artikel 42c). Som en följd därav kommer värdeförändringen att påverka det redovisade resultatet.

I några, i ändringsdirektivet preciserade fall får dock värdeförändringen inte tas upp i resultaträkningen. I stället skall den redovisas direkt i eget kapital, i en ”fond för verkligt värde”. Så är fallet vid redovisning av de säkringstransaktioner som i IAS 39 kallas för *kassaflödessäkring* och *säkring av en nettoinvestering i en utländsk enhet* (se avsnitt 4.1.4). Medlemsstaterna har också möjlighet att kräva eller tillåta att värdeförändringar på finansiella tillgångar som är ”tillgängliga för försäljning” och inte utgör derivatinstrument på motsvarande sätt redovisas i fonden för verkligt värde.

Av IAS 39 framgår att s.k. säkringar av verkligt värde (se avsnitt 4.1.4) skall redovisas så att såväl den säkrade posten som säkringsinstrumentet skall tas upp till verkligt värde. Värdeförändringarna skall redovisas i resultaträkningen. Enligt ändringsdirektivet får medlemsstaterna därför tillåta att tillgångar och skulder som uppfyller kraven för en säkrad post enligt ett system för säkringsredovisning till verkligt värde värderas till det specifika belopp som fordras enligt det systemet (se artikel 42a.5).

Ändringsdirektivet fordrar att redovisningen innehåller vissa slag av nya upplysningar. Det gäller bl.a. upplysningar om

- bakomliggande antaganden för valda värderingsmodeller och värderingsmetoder, och
- omfattningen och typen av förekommande derivatinstrument (se artikel 42d).

Oavsett om ett företag tillämpar de nya värderingsreglerna eller ej, skall det – om det är väsentligt för bedömningen av företagets tillgångar, skulder, resultat och ställning – i förvaltningsberättelsen lämna vissa slag av upplysningar om företagets användning av finansiella instrument. Det gäller bl.a. upplysningar om:

- företagets mål och policy för finansiell riskstyrning, och
- företagets exponering för prisrisker, kreditrisker, likviditetsrisker, och kassaflödesrisker (se artikel 46.2).

Företag som inte värderar finansiella instrument till verkligt värde skall i stället lämna följande upplysningar för varje kategori av derivatinstrument som det innehar (se artikel 43.1.14 a):

- upplysning om instrumentens verkliga värde, om ett sådant kan beräknas med tillämpning av de nya värderingsreglerna, och
- upplysningar om instrumentens omfattning och typ.

Om ett företag inte använder sig av värdering till verkligt värde, skall det ändå lämna vissa särskilda upplysningar om sådana finansiella anläggningstillgångar som skulle ha kunnat värderas till verkligt värde (se artikel 43.1.14 b). Upplysningarna – som skall lämnas om tillgången redovisas till ett värde som överstiger det verkliga värdet – skall avse

- bokfört värde och verkligt värde för respektive tillgång eller lämpliga grupper av individuella tillgångar, och
- skälen till att det bokförda värdet inte har minskats inklusive det stöd som finns för antagandet att det bokförda värdet kommer att återvinnas.

4.2 Överväganden och förslag

4.2.1 Allmänna utgångspunkter

Regeringens förslag: Bestämmelser om redovisning och värdering av finansiella instrument tas in i årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL).

Förslaget i promemoriorna: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket* har avstyrkt förslaget. Övriga remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Sverige är till följd av sitt medlemskap i EU skyldigt att införliva bestämmelserna i ändringsdirektivet med den svenska rättsordningen. Det är därvid inte tillräckligt att lagstiftaren förlitar sig på att praxis utvecklar sig i den riktning som direktivet anger utan de normer som skall genomföras i svensk rätt måste komma till uttryck i författning. Bestämmelser av det aktuella slaget – hur ett företag skall värdera sina tillgångar när det upprättar sin redovisning – bör tas in i lag. Särskilt som redan de nu gällande bestämmelserna om värdering är intagna i årsredovisningslagen respektive ÅRKL är det naturligt att också de nya bestämmelserna införs i de lagarna.

Såväl årsredovisningslagen som ÅRKL har karaktär av ramlag och flertalet av lagarnas bestämmelser är av mera övergripande art. Det har överlämnats till normgivande organ på redovisningsområdet att utveckla mera detaljerade bestämmelser. Det är önskvärt att lagarna kan behålla denna karaktär. Bestämmelserna i ändringsdirektivet är förhållandevis detaljerade och ”tekniska”. Att införa dem i årsredovisningslagen och ÅRKL kan därför uppfattas som en avvikelse från den struktur som lagarna hittills har haft. Det kan – såsom *Svenskt Näringsliv* har varit inne på – tala för att den svenska lagstiftaren bör ta in endast direktivets

mera övergripande principer i redovisningslagstiftningen. Önskemålet om att behålla lagarnas ramlagskaraktär måste emellertid här i viss utsträckning stå tillbaka för Sveriges skyldighet att genomföra direktivets bestämmelser i deras helhet i svensk rätt.

Vi föreslår alltså att de nya värderingsbestämmelserna tas in i årsredovisningslagen och i ÅRKL. Vi återkommer i följande avsnitt till bestämmelsernas närmare utformning.

Områdets komplexitet och de ekonomiska risker som finansiella instrument ofta är förenade med kan synas tala för att den nya regleringen utformas på en högre detaljnivå än den som finns i direktivet. Mot en sådan detaljreglering talar emellertid att synen på hur finansiella instrument skall värderas och redovisas med all säkerhet kommer att förändras med tiden. En detaljerad reglering skulle försvåra framtida nödvändiga anpassningar till utvecklingen på redovisningsområdet.

Det bör därför, såväl i fråga om icke-finansiella företag som i fråga om kreditinstitut och värdepappersbolag, överlämnas till de normgivande organen på redovisningsområdet att lämna ytterligare vägledning för hur finansiella instrument skall redovisas och värderas. Bokföringsnämndens, Finansinspektionens och Redovisningsrådets normgivning anknyter numera till principer som har sitt ursprung i IAS. Det kan mot den bakgrunden också antas att kommande vägledning från dessa organ på det nu aktuella området kommer att anknyta till de principer som finns i IAS 39.

De nya reglerna i årsredovisningslagen och ÅRKL om värdering av finansiella instrument bör därför inte vara vare sig mer eller mindre omfattande än de som finns i ändringsdirektivet.

Riksskatteverket har invänt mot förslagen under hänvisning till de effekter de skulle få på skatteområdet. Vi återkommer till den frågan i avsnitt 4.2.3.

4.2.2 Bör de nya bestämmelserna vara tvingande?

Regeringens förslag: Icke-finansiella företag som är skyldiga att upprätta en årsredovisning skall ha rätt – men inte skyldighet – att tillämpa de värderingsprinciper som anges i ändringsdirektivet.

Kreditinstitut och värdepappersbolag skall vara skyldiga att tillämpa direktivets värderingsprinciper.

Förslaget i promemoriorna: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inte haft något att invända mot att de nya värderingsbestämmelserna för de icke-finansiella företagen görs frivilliga. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* har dock menat att börsnoterade företag bör vara skyldiga att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna. *Svea hovrätt* har – utan att avstyrka förslaget – ansett att argumentationen i Justitiedepartementets promemoria inte är helt övertygande.

Förslaget att kreditinstitut och värdepappersbolag skall vara skyldiga att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna har tillstyrkts av *Riks-*

banken, Bokföringsnämnden, Riksrevisionsverket, Sveriges advokatsamfund och Aktiespararna. Svenska Bankföreningen – till vars yttrande Svenska Fondhandlareföreningen har anslutit sig – har däremot avstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt ändringsdirektivet skall medlemsstaterna i fråga om samtliga bolag eller vissa kategorier av bolag tillåta eller fordra en värdering till verkligt värde av finansiella instrument. Medlemsstaterna får alltså själva besluta om bestämmelserna om värdering till verkligt värde skall vara tvingande eller inte. De får också utforma de nationella bestämmelserna så att dessa omfattar antingen alla eller enbart vissa kategorier av bolag.

Något förenklat kan den nationella lagstiftaren alltså välja mellan följande alternativ.

1. Samtliga företag åläggs att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna.

2. Vissa, men inte alla, företag åläggs att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna. Övriga företag ges möjlighet att tillämpa dem.

3. Samtliga företag ges möjlighet, men inte skyldighet, att följa direktivets värderingsbestämmelser.

4. Vissa, men inte alla, företag ges möjlighet, men inte skyldighet att följa direktivets värderingsbestämmelser. Övriga företag skall även fortsättningsvis vara skyldiga att tillämpa sedvanliga värderingsbestämmelser.

Bedömningen av vilket alternativ som är mest lämpligt behöver inte nödvändigtvis bli densamma för icke-finansiella företag som för kreditinstitut och värdepappersbolag. Vi redogör först för våra bedömningar i fråga om de icke-finansiella företagen. Därefter redovisar vi våra överväganden avseende kreditinstitut och värdepappersbolag.

Icke-finansiella företag

Det första alternativet – tvingande regler för samtliga företag – leder allmänt sett till den mest rättvisande redovisningen. Det leder också till den bästa jämförbarheten mellan olika företag. Detta är bra både för företagen och för deras intressenter. Rättvisande och jämförbar information förbättrar förutsättningarna för välgrundande ekonomiska beslut och ger bättre förutsättningar för att kapital allokteras dit där det gör bäst nytta.

Samtidigt måste beaktas att nya värderingsregler av det slag som finns i ändringsdirektivet på grund av sin komplexitet kan vara resurskrävande för företagen. Det är inte heller säkert att reglerna i det enskilda fallet förbättrar den finansiella informationen i sådan omfattning att de kan motiveras från ett ekonomiskt perspektiv. I synnerhet gäller detta för små och medelstora företag där innehavet av finansiella instrument ofta är begränsat. Till detta kommer att behovet av jämförbarhet delvis tillgodoses genom direktivets övriga bestämmelser. Dessa innebär nämligen (se avsnitten 4.1.5 och 4.2.6) att företag som inte tillämpar värdering till verkligt värde skall lämna uppgift bl.a. om innehav av derivatinstrument samt, i viss utsträckning, om företagets mål och policy för finansiell riskstyrning och om vilken exponering för olika risker som ett innehav av finansiella instrument medför.

Vi anser därför – såvitt gäller icke-finansiella företag – att övervägande skäl talar mot det första alternativet.

Det andra alternativet innebär att enbart en viss eller enbart vissa kategorier av företag, t.ex. särskilt stora företag eller börsnoterade företag, skall vara skyldiga att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna. En sådan lagstiftningsmodell kan inriktas på de slag av företag där allmänheten har ett särskilt stort behov av en rättvisande redovisning. Så skulle man t.ex. – såsom *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *Aktiespararna* har förespråkat – kunna ålägga börsnoterade bolag en skyldighet att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna. Det skulle garantera en hög jämförbarhet inom denna kategori av företag utan att innebära några olägenheter för mindre företag.

Men inte heller detta alternativ är utan nackdelar. En tillämpning av bestämmelserna i ändringsdirektivet ställer stora krav på inrättande av nya rutiner och system för redovisningen. Det krävs också andra förberedelser, eftersom historiska jämförelsetal måste räknas om med tillämpning av de nya bestämmelserna. Även med detta alternativ kan det därför i det enskilda fallet inträffa att kostnaderna för att relativt snabbt gå över till och tillämpa de nya värderingsprinciperna inte står i proportion till nyttan. En tvingande reglering måste därför förenas med en i vart fall årslång övergångstid som ger de företag som ännu inte har vidtagit några förberedelser möjlighet att anpassa sig till den nya ordningen. Samtidigt kommer de nyss nämnda börsnoterade bolagen ändå att bli tvungna att tillämpa de aktuella värderingsprinciperna fr.o.m. år 2005. Det sammanhänger med förordningen om redovisning enligt internationella redovisningsstandarder som har berörts i avsnitt 4.1.4. Enligt förordningen måste samtliga europeiska företag vars värdepapper är noterade på en reglerad marknad fr.o.m. år 2005 tillämpa av kommissionen godtagna internationella redovisningsstandarder vid upprättandet av sina koncernredovisningar. Allt talar för att också IAS 39 därmed blir tvingande för svenska börsnoterade bolag.

Särskilt mot bakgrund av det förberedande arbete som kommer att krävas inför användandet av de nya reglerna är vi – såvitt gäller icke-finansiella företag – inte beredda att förorda det andra alternativet.

Det tredje alternativet innebär att alla redovisningspliktiga icke-finansiella företag ges en möjlighet, men inte en skyldighet, att använda sig av de nya värderingsreglerna. Det alternativet har inte några av de nackdelar som de båda första alternativen har. Varje företag får möjlighet att på egen hand avgöra om det finns anledning att gå över till de nya reglerna. Visserligen kan alternativet leda till sämre jämförbarhet mellan olika företag. I fråga om de företag som har störst allmänt intresse, nämligen de noterade företagen torde emellertid, såsom nyss har nämnts, de nya reglerna ändå komma att bli tvingande fr.o.m. år 2005. Dessa företag kommer alltså under alla förhållanden att upprätta jämförbara redovisningar inom en nära framtid.

Det fjärde alternativet innebär att vissa slag av icke-finansiella företag utestängs från möjligheten att tillämpa de nya bestämmelserna. Det finns knappast några skäl som talar för en sådan lösning. Visserligen omfattar de fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiven enbart vissa slag av företag, aktiebolag och vissa handelsbolag, något som kan synas tala för att de nya värderingsbestämmelserna bör gälla enbart för dessa företags-

former. Den nationella lagstiftaren kan emellertid låta de bestämmelser som går tillbaka på direktiven gälla även för andra slag av företag. Det är också den principiella ordning som har valts i svensk rätt (jfr prop. 1998/99:130 s. 177).

När det gäller de icke-finansiella företagen har vi därför stannat för en reglering där alla årsredovisningsskyldiga företag skall ges en möjlighet, men inte en skyldighet, att använda sig av de nya värderingsreglerna. Såsom *Ekobrottsmyndigheten* har framhållit kan det dock finnas anledning att förhållandevis snart utvärdera de nya reglerna och att därvid överväga en tvingande reglering för vissa slag av företag.

Vissa icke-finansiella företag som inte är skyldiga att upprätta någon årsredovisning måste i stället upprätta ett årsbokslut (se 6 kap. bokföringslagen, 1999:1078). Därvid gäller samma värderingsregler som vid upprättandet av en årsredovisning. Det kan mot den bakgrunden synas naturligt att de nya värderingsreglerna skall kunna tillämpas också av företag som upprättar ett årsbokslut enligt bestämmelserna i 6 kap. bokföringslagen. Det får dock antas att intresset av detta är synnerligen begränsat, liksom nyttan. Vi föreslår därför inte några särskilda bestämmelser för detta slag av företag.

Kreditinstitut och värdepappersbolag

I ett kreditinstituts och värdepappersbolags balansräkning utgör finansiella instrument ett dominerande inslag. Det är således med hänsyn till den särskilda inriktningen av sådana företags verksamhet av stor betydelse för jämförbarheten att enhetliga redovisnings- och värderingsprinciper används för finansiella instrument. Som konstaterats ovan för allmänna företag leder en skyldighet för samtliga företag att tillämpa de nya värderingsreglerna i ändringsdirektivet till den bästa jämförbarheten. De nya reglerna överensstämmer också med vad som på internationell nivå betraktas som en rättvisande redovisning. Goda möjligheter till jämförelser mellan olika kreditinstitut och värdepappersbolag samt en rättvisande redovisning är också viktigt med hänsyn till de särskilda skyddsintressen som finns i dessa företag. En värdering till verkligt värde överensstämmer vidare bäst med kreditinstitutsens och värdepappersbolagens interna styr- och kontrollsystem.

Redan vid införandet av nuvarande option om värdering av överlåtbara värdepapper till verkligt värde i kreditinstitut och värdepappersbolag uttalade sig regeringen mot en valfrihet. Regeringen avstod dock från att föreslå tvingande regler med hänsyn till att man närmare borde avvakta tillämpningen av en sådan redovisning i praktiken och att det kunde finnas skatterättsliga hinder som var förknippade med en sådan värdering (se prop. 1995/96:10 del 3 s. 66). De skatterättsliga frågorna behandlades först senare i prop. 1995/96:104. För kreditinstitut och värdepappersbolag finns för närvarande en skatteregel som innebär att dessa företag tillåts att, vid beskattningen, värdera vissa värdepapper enligt lägsta värdets princip även om ett högre värde har använts i räkenskaperna. Det kan konstateras att kreditinstitut och värdepappersbolag i hög grad har utnyttjat den nuvarande optionen att värdera derivatinstrument och andra överlåtbara värdepapper till verkligt värde. Det har varit till fördel eller i vart fall utan problem för tillsynsmyndigheter och andra intressenter. Det

bör understrykas att de finansiella företagen under alla förhållanden måste ha rutiner och resurser för att värdera sina finansiella instrument till verkligt värde, dels för att göra en värdering enligt lägsta värdets princip för omsättningstillgångar, dels för att kunna lämna de tilläggsupplysningar som krävs enligt Finansinspektionens redovisningsföreskrifter. De flesta remissinstanser har också uttryckligen tillstyrkt förslaget.

Svenska Bankföreningen har anfört att det är olämpligt att införa en skyldighet för alla institut att värdera derivatinstrument och överlåtbara värdepapper till verkligt värde när det i dagsläget är oklart vilka företag som, till följd av IAS-förordningen, kommer att tvingas tillämpa IASB:s regelverk fr.o.m. år 2005. Föreningen har vidare anmärkt att förslaget främst kommer att drabba små och medelstora institut som kommer att få stora kostnader främst för IT-system och utbildning. *Fristående Sparbankers Riksförbund* har dock för sin del framhållit att förslagen är en anpassning till de regler som redan tillämpas. *Bokföringsnämnden* har anfört att det, mot bakgrund av den erfarenhet av finansiella instrument som de berörda företagen har, inte kan anses betungande med en obligatorisk tillämpning av de nya reglerna.

Riksbanken har pekat på att en marknadsvärdering av finansiella instrument ger en bättre bild av ett företags verkliga värden vid den tidpunkt då företagets ställning redovisas i balansräkningen, än vad som är fallet vid en anskaffningsvärdering.

Alla kreditinstitut och värdepappersbolag bör enligt vår mening vara skyldiga att tillämpa de nya värderingsprinciperna i ändringsdirektivet. Framför allt intresset av jämförbarhet, uppväger de argument som anförts mot ett tvång. Det har invänts att en tvingande reglering kostnadsfritt främst skulle drabba små och medelstora institut. Mot detta talar att dessa institut, som Bokföringsnämnden anmärkt, redan i dag torde ha en erfarenhet av finansiella instrument och en värdering av dem. Dessutom har Fristående Sparbankers Riksförbund, som bland sina medlemmar har små och medelstora banker, framhållit att dessa redan tillämpar regler baserade på IASB:s standarder.

4.2.3 Skall bestämmelserna gälla både årsredovisningen och koncernredovisningen?

Regeringens förslag: Icke-finansiella företag skall ha möjlighet att använda sig av de nya bestämmelserna om värdering av finansiella instrument såväl vid upprättandet av årsredovisningen som vid upprättandet av koncernredovisningen. Kreditinstitut och värdepappersbolag skall vara skyldiga att tillämpa bestämmelserna både i årsredovisningen och i koncernredovisningen.

Regeringens bedömning: Liksom hittills bör huvudregeln vara att samma värderingsprinciper skall tillämpas i både koncernredovisningen och årsredovisningen. Huvudregeln bör, liksom hittills, kunna frångås om det finns särskilda skäl.

Förslagen och bedömningen i promemoriorna: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning. Justitiedepartementets promemoria innehöll dock även ett förslag till nya skatteregler.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte invänt mot promemoriornas förslag. *Riksskatteverket* har dock avstyrkt förslaget om särskilda skatteregler. *Svenska Bankföreningen* – till vars yttrande *Svenska Fondhandlareföreningen* har anslutit sig – har ansett att det bör vara möjligt att tillämpa olika värderingsprinciper i koncernredovisningen och i årsredovisningen. *Svenskt Näringsliv* har framfört en liknande uppfattning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Skall icke-finansiella företag kunna tillämpa de nya reglerna såväl i koncernredovisningen som i årsredovisningen?

Vi har ovan förordat att icke-finansiella företag skall kunna välja om de skall använda sig av sedvanlig värdering eller värdering till verkligt värde. Årsredovisningslagen kommer därmed att medge två olika principer för värdering av finansiella instrument. Bör detta då gälla både vid upprättandet av årsredovisningen och vid upprättandet av koncernredovisningen?

Ändringsdirektivet överlämnar till medlemsstaterna att själva bestämma om de nya värderingsbestämmelserna skall gälla endast koncernredovisningen eller både årsredovisningen och koncernredovisningen.

Det främsta skälet för att inte tillåta värdering till verkligt värde i en årsredovisning torde vara årsredovisningens särskilda betydelse för beskattningen av företaget. Företaget beskattas, som huvudregel, utifrån det resultat som redovisas i årsredovisningen. Redovisning till verkligt värde kan därför komma att påverka skattens storlek. Så är fallet när ett finansiellt instrument i skatterättslig mening utgör en lagertillgång i rörelse, dvs. då ett företag bedriver handel med värdepapper. Allmänt sett torde dock den skattemässiga aspekten ha en mera begränsad betydelse för de icke-finansiella företagen. Vad gäller finansiella instrument sker nämligen beskattningen oftast först i samband med att instrumentet avyttras. Som regel medges inte heller avdrag för löpande värdenedgång. Avdrag för förlust får göras först när förlusten är definitiv, t.ex. därför att det finansiella instrumentet säljs eller därför att det företag som har utfärdat instrumentet har gått i konkurs.

Den lämpligaste ordningen från redovisningssynpunkt är utan tvivel att de nya värderingsreglerna kan tillämpas också i årsredovisningen. I allmänhet torde en värdering till verkligt värde ge den mest rättvisande bilden av ett företags innehav av finansiella instrument. En värdering av finansiella instrument till verkligt värde förbättrar alltså utomståendes möjligheter att bedöma ett företags finansiella ställning och resultat. Det gäller i synnerhet om företaget har ett omfattande innehav av derivat eller andra typiskt sett riskfyllda finansiella instrument. Därtill kommer – som vi strax återkommer till – att det är en fördel om samma värderingsprinciper tillämpas i både årsredovisningen och koncernredovisningen.

Övervägande skäl talar alltså för att de nya reglerna om värdering och redovisning av finansiella instrument skall kunna tillämpas såväl vid

upprättandet av årsredovisningen som vid upprättandet av koncernredovisningen. Med hänsyn till de skatteeffekter som ett användande av värdering till verkligt värde trots allt kan få – om än endast i begränsad omfattning – kan det dock finnas anledning att göra vissa anpassningar av den skatterättsliga regleringen.

I Justitiedepartementets promemoria föreslogs att inkomstskattelagen (1999:1229) skulle kompletteras med särskilda bestämmelser av samma innebörd som de som i dag gäller för kreditinstitut och värdepappersbolag (se avsnitt 4.2.2). Innebörden i förslaget var att finansiella tillgångar vid beskattningen skall kunna värderas till anskaffningsvärde eller verkligt värde även om de i redovisningen har tagits upp till ett högre värde. Även förpliktelser skulle, enligt förslaget, kunna värderas till anskaffningsvärde eller verkligt värde trots att de tagits upp till ett lägre värde i redovisningen. Vidare skulle regelverket kompletteras med en särskilt skattemässig utdelningsspärr. Enligt denna skulle det taxerade resultatet öka i den utsträckning ett företag beslutar att dela ut obeskattade vinstmedel.

Riksskatteverket har kritiserat dessa förslag. Mot bakgrund av Riksskatteverkets kritik är vi inte beredda att ställa oss bakom vad som i denna del föreslås i Justitiedepartementets promemoria. Inom Regeringskansliet övervägs andra lösningar för hur värdeförändringar på finansiella instrument skall beskattas. Förslag till sådana regler kommer att remitteras under våren 2003. Särskilt mot bakgrund av detta pågående beredningsarbete saknas det anledning att förhindra att de nya värderingsprinciperna används i årsredovisningen. De nya bestämmelserna om redovisning och värdering av finansiella instrument bör därför kunna tillämpas såväl i årsredovisningen som i koncernredovisningen.

Kopplingen mellan årsredovisningen och koncernredovisningen

Som vi ovan har uttalat bör de nya värderingsbestämmelserna inte vara tvingande för icke-finansiella företag men kunna tillämpas såväl i årsredovisningen som i koncernredovisningen.

Bör då denna valfrihet kunna utnyttjas på olika sätt i årsredovisningen och koncernredovisningen, exempelvis så att sedvanliga värderingsbestämmelser tillämpas i årsredovisningen och bestämmelserna om värdering till verkligt värde i koncernredovisningen? En sådan generell frihet finns inte i dag. Årsredovisningslagen utgår i stället från att de principer som har tillämpats i ett företags årsredovisning också skall tillämpas i samma företags koncernredovisning (jfr 7 kap. 12 §). Regeringen uttalade i prop. 1998/99:130 att denna koppling mellan årsredovisning och koncernredovisning borde behållas (s. 320). EG-direktiven hindrar emellertid i och för sig inte medlemsstaterna från att tillåta eller fordra att andra värderingsprinciper tillämpas i koncernredovisningen. Bland andra *Svenska Bankföreningen* har också förespråkat att kopplingen tas bort och har därvid hänvisat till att den nuvarande ordningen är kostsam för företagen. Enligt vår mening har det emellertid inte framkommit tillräckliga skäl att i detta sammanhang frångå de ställningstaganden som tidigare har gjorts i denna fråga. Huvudregeln bör även i fortsättningen vara att koncern- och årsredovisningar upprättas enligt samma principer.

Årsredovisningslagen ger emellertid redan ett visst utrymme för tillämpning av skilda värderingsprinciper i koncernredovisningen respektive årsredovisningen. Så är enligt 7 kap. 12 § fallet om det finns *särskilda skäl*. Sådana skäl kan enligt lagens förarbeten föreligga då skattemässiga överväganden har påverkat utformningen av moderföretagets årsredovisning (se prop. 1995/96:10 Del 2 s. 243). Det kommer alltså, även utan lagändringar, att finnas ett visst utrymme att välja olika värderingsprinciper i årsredovisningen respektive koncernredovisningen.

Skall de nya reglerna gälla såväl i koncernredovisningen som i årsredovisningen i kreditinstitut och värdepappersbolag?

Av avsnitt 4.2.2 framgår att de föreslagna värderingsbestämmelserna i årsredovisningslagen som huvudregel bör vara obligatoriska att tillämpa för kreditinstitut och värdepappersbolag. Härmed avses att de nya bestämmelserna skall tillämpas såväl i årsredovisningen som i koncernredovisningen. De överväganden som har gjorts ovan när det gäller icke-finansiella företags möjlighet att välja att tillämpa olika värderings i årsredovisningen och i koncernredovisningen blir därför inte aktuella för kreditinstitut och värdepappersbolag.

4.2.4 Närmare om utformningen av värderingsbestämmelserna i årsredovisningslagen

Regeringens förslag: Finansiella instrument skall – med vissa undantag – kunna redovisas till verkligt värde. Det verkliga värdet skall bestämmas på grundval av det finansiella instrumentets marknadsvärde eller med hjälp av sådana värderingsmetoder som ger en god uppskattning av marknadsvärdet.

Säkrade poster som redovisas i balansräkningen skall värderas enligt samma principer som säkringsinstrumentet.

Värdeförändringar på finansiella instrument skall som huvudregel redovisas i resultaträkningen. Vissa slag av värdeförändringar skall dock redovisas direkt i eget kapital.

Förslaget i promemoriorna: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemoriornas lagförslag användes dock inte begreppet verkligt värde.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot huvuddragen i förslagen. *Svenskt Näringsliv* och *Finansinspektionen* har ansett att bestämmelserna om värdering av finansiella instrument bör utgå från begreppet ”verkligt värde”. *Svenskt Näringsliv* har vidare uttalat att genomförandet av direktiven har skett med en i förhållande till direktiven alltför bokstavstrogen teknik.

Skälen för regeringens förslag

Redovisning till ”verkligt värde”

När det gäller den närmare utformningen av värderingsbestämmelserna är medlemsstaternas handlingsutrymme begränsat. Den svenska lagstiftarens uppgift blir här främst att foga in direktivets bestämmelser i svensk lag på ett lämpligt sätt. De nya bestämmelserna bör alltså ha samma innebörd som ändringsdirektivet. Det innebär givetvis inte att den svenska författningstexten måste ges samma lydelse som direktivet. Hänsyn måste tas till befintlig svensk lagstiftningsstruktur och vedertagen svensk terminologi. Här gör sig olika intressen gällande. På ena sidan står intresset av lagtexten utformas i enlighet med en för svenska tillämpare väl känd terminologi. På andra sidan finns intresset av att lagtexten korrekt återspeglar innebörden i ändringsdirektivet. Det senare intresset handlar inte enbart om att Sverige måste uppfylla sina skyldigheter som medlem i EU. En lagtext som avviker mycket från direktivtexten riskerar därmed att bli vilseledande. Övervägande skäl talar därför för att lagtexterna bör ansluta förhållandevis nära till direktivtexterna.

Innebörden i de nya värderingsbestämmelserna bör vara att finansiella instrument får tas upp i redovisningen till vad som i ändringsdirektivet beskrivs som verkligt värde. Detta värde bör i enlighet med ändringsdirektivet (som i denna del går tillbaka på IAS 39) bestämmas på grundval av ett marknadsvärde eller – då en tillförlitlig marknad inte med lätthet kan bestämmas – ett värde som beräknas utifrån allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder.

En särskild fråga är om begreppet verkligt värde bör användas när ändringsdirektivet genomförs i svensk lagstiftning. Från rent lagtekniska utgångspunkter torde detta inte vara nödvändigt, eftersom begreppet utgör enbart en sammanfattande term för värderingsmetoder som ändå måste beskrivas i lagtexten. Till detta kommer att begreppet verkligt värde redan förekommer i årsredovisningslagen. Begreppet har där en delvis annan innebörd än det torde ha i ändringsdirektivet. Bland annat anges att verkligt värde erhålls efter det att beräknade försäljningskostnader har dragits av från försäljningsvärdet och att det i vissa fall får bestämmas till återanskaffningsvärdet (se 4 kap. 9 § årsredovisningslagen). Mot den bakgrunden föreslogs det i Justitiedepartementets promemoria att begreppet verkligt värde inte skulle användas i de nya värderingsbestämmelserna.

Ett par remissinstanser har invänt mot detta. För vår del kan vi se vissa fördelar med att använda begreppet verkligt värde i de nya bestämmelserna. Den främsta av dessa är av pedagogiskt slag; begreppet ”verkligt värde” är numera en vedertagen svensk översättning av det i IAS använda begreppet ”fair value” och används generellt för det nya slaget av värderingsmodell. En annan fördel är att lagtexten kommer att ansluta bättre till texten i ändringsdirektivet och IAS 39.

En förutsättning för att begreppet verkligt värde skall kunna användas i anslutning till de nya värderingsbestämmelserna torde emellertid vara att begreppet kan utmönstras från 4 kap. 9 § årsredovisningslagen. Detta förutsätter i sin tur att det finns något annat lämpligt begrepp som kan användas i stället och som återspeglar en etablerad begreppsanvändning.

Ett tänkbart alternativ är att använda begreppet ”nettoförsäljningsvärde” i 4 kap. 9 §. Det begreppet används i IAS och har där en innebörd som ligger nära den som avses i årsredovisningslagen.

Vi föreslår alltså att begreppet ”verkligt värde” används i de nya värderingsbestämmelserna för finansiella instrument och att det motsvarande begreppet i 4 kap. 9 § ersätts med begreppet ”nettoförsäljningsvärde”.

I lagen bör alltså anges att ett företag får ta upp finansiella instrument av det aktuella slaget till verkligt värde samt att det verkliga värdet normalt skall bestämmas på grundval av instrumentets marknadsvärde. Om det inte går att bestämma något marknadsvärde för instrumentet, skall värdet i stället, när det är möjligt, grundas på summan av värdet på det finansiella instrumentets beståndsdelar eller på värdet av ett likartat finansiellt instrument. Om inte heller det är möjligt, skall värdet bestämmas med hjälp av sådana allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet (jfr artikel 42b.1).

En särskild fråga är i vad mån begreppet finansiellt instrument skall definieras i lagtexten. Varken gällande redovisningslagstiftning eller EG:s redovisningsdirektiv innehåller någon sådan definition. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF* har efterlyst en definition och *Svenska Bankföreningen* har ansett att det bör klarläggas att begreppet skall definieras i enlighet med IASB. Bankföreningen har härvid påpekat att det finns konkurrerande definitioner i svensk rätt, bl.a. i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.

Enligt vår uppfattning bör någon särskild definition av begreppet finansiellt instrument inte tas in i lagtexten. En sådan definition skulle lätt kunna låsa svensk lagstiftning i förhållande till utvecklingen på redovisningsområdet. Det bör i stället överlämnas till den kompletterande normgivningen på redovisningsområdet – i första hand Bokföringsnämnden och Redovisningsrådet samt, på de finansiella företagens område, Finansinspektionen – att avgränsa begreppet närmare. Det kan antas att begreppet därmed också kommer att ges en innebörd som ligger i linje med internationell redovisning.

En annan fråga är vilka finansiella instrument som skall få värderas enligt de nya värderingsprinciperna. Ändringsdirektivet innehåller här vissa begränsningar (se punkterna 3 och 4 i artikel 42a). Direktivet torde förstås så att medlemsstaterna är skyldiga att i sin lagstiftning undanta dessa slag av finansiella instrument. Å andra sidan torde det inte vara förenligt med direktivet att undanta andra slag av finansiella instrument. Årsredovisningslagens och ÅRKL:s bestämmelser bör alltså inte vara vare sig mer eller mindre restriktiva än direktivet. Det innebär att endast vissa skulder (sådana som ingår som en del i en handelsportfölj och som utgör derivatinstrument) bör kunna värderas enligt de nya bestämmelserna (jfr artikel 42a.3). Det innebär vidare att vissa finansiella tillgångar bör undantas från tillämpningsområdet för de nya bestämmelserna. Det sistnämnda bör gälla bl.a. finansiella tillgångar som innehas till dess de löses in samt andelar i dotterföretag och intresseföretag (jfr artikel 42a.4). *Sveriges advokatsamfund* har efterlyst ytterligare klarlägganden i denna del, bl.a. om när en skuld kan sägas utgöra ett finansiellt instrument. Också denna fråga bör enligt vår uppfattning över-

lämnas till den kompletterande normgivningen. Det kan antas att god redovisningssed kommer att utvecklas i nära överensstämmelse med IAS 39.

I enlighet med vad som sägs i ändringsdirektivet bör den svenska lagen ange att de nya värderingsmetoderna inte får användas om de skulle leda till ett icke tillförlitligt värde på instrumentet (jfr artikel 42b.2). De nya värderingsmetoderna bör inte heller få tillämpas på finansiella instrument som är av sådan särskild karaktär att de enligt vad som är allmänt accepterat bör redovisas på annat sätt än andra finansiella instrument (jfr artikel 42a.4). I dessa situationer bör företaget i stället vara skyldigt att tillämpa lagens nuvarande värderingsbestämmelser.

Säkringsredovisning

Såsom tidigare har berörts förekommer det ofta att ett företag skyddar sig mot värdeförändringar på bl.a. tillgångar och skulder som beror på ändrade valutakurser, räntor m.m. genom att ta en motsatt position i ett finansiellt instrument (säkringsinstrumentet). Tanken är att en värdeförändring på den tillgång, skuld eller kassaflöde som skall skyddas (den säkrade posten) skall motsvaras av en lika stor motsatt värdeförändring på säkringsinstrumentet. Förändringen i värde på de två posterna kommer därmed att ta ut varandra. För att redovisningen skall kunna åter spegla innebörden av transaktionen på ett rättvisande sätt är det nödvändigt att säkringsinstrumentet och den säkrade posten, om denna redovisas i balansräkningen, värderas enligt samma principer så att det redovisade nettoresultatet inte påverkas. Ändringsdirektivet ger medlemsstaterna rätt att i fråga om alla tillgångar och skulder som uppfyller kraven på en säkrad post enligt ett system för säkringsredovisning till verkligt värde tillåta värdering till det specifika belopp som fordras enligt det systemet. En sådan bestämmelse – som ligger i linje med IAS 39 – bör, enligt Justitiedepartementets promemoria, tas in i den svenska lagen. *Svenska Bankföreningen* har invänt mot detta. Vi kan emellertid konstatera att en bestämmelse av detta slag torde vara nödvändig för att svenska företag skall kunna tillämpa IAS 39 fullt ut. Vi ansluter oss därför till promemorians förslag. Vi återkommer i avsnitt 4.2.5 till frågan om det i detta avseende är lämpligt att införa särskilda bestämmelser för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Resultatredovisning

Ytterligare en fråga är hur de värdeförändringar på finansiella instrument och på säkrade poster som uppkommer från ett år till ett annat skall resultatredovisas. Här står valet mellan att ta in värdeförändringarna i resultaträkningen eller att redovisa dem direkt i eget kapital.

Också på denna punkt förutsätter ändringsdirektivet att medlemsstaterna genomför direktivet på ett visst sätt. Ändringsdirektivets huvudregel är att värdeförändringar skall redovisas i resultaträkningen (se artikel 42c.1). En motsvarande bestämmelse bör tas i årsredovisningslagen.

Ändringsdirektivet föreskriver emellertid att värdeförändringen i vissa fall skall redovisas direkt i eget kapital i vad som i direktivet betecknas som en "fond för verkligt värde". Det gäller värdeförändringar på finansiella instrument som utgör ett säkringsinstrument enligt ett system för säkringsredovisning som tillåter att värdeförändringen inte tas med i resultaträkningen samt säkring av nettoinvesteringar i utländska enheter (jfr artikel 42a.1). Föreskriften återspeglar IASB:s principer för redovisning av kassaflödessäkring och säkring av en nettoinvestering i en utländsk enhet (se avsnitt 4.1.4). Den påbjudna redovisningsregeln sammanhänger med att någon värdeförändring på de säkrade posterna inte bör redovisas i resultaträkningen förrän vid en senare tidpunkt (när in- eller utbetalningen inträffar eller då omfattningen på den utländska investeringen minskas).

När säkringsförhållandet upphör, skall, enligt ändringsdirektivet, fonden för verkligt värde justeras. Det torde innebära att det belopp som en gång har avsatts till fonden skall återföras och tas upp i resultaträkningen (jfr artikel 42c.3). På det sättet upprätthålls en "matchning" av värdeförändringen på den säkrade posten och på säkringsinstrumentet. Motsvarande bestämmelser bör tas in i årsredovisningslagen.

Enligt ändringsdirektivet får medlemsstaterna också tillåta eller fordra att en förändring av värdet på en finansiell tillgång som är *tillgänglig för försäljning* och som inte är ett derivatinstrument redovisas direkt i eget kapital i stället för i resultaträkningen (se artikel 42c.2). För närvarande ger IAS i detta fall utrymme för båda redovisningssätten. IASB har emellertid upprättat ett förslag som innebär att möjligheten att ta upp värdeförändringar av just detta slag i resultaträkningen tas bort från IAS 39. Mot den bakgrunden föreslogs i promemorian att värdeförändringen i detta fall alltid skulle redovisas direkt i eget kapital. Vi anser dock att det inte är lämpligt att föregripa det arbete som sker inom IASB. Årsredovisningslagen bör mot den bakgrunden tillåta att detta slag av värdeförändringar redovisas antingen i resultaträkningen eller direkt i eget kapital.

En särskild fråga är hur ändringsdirektivets bestämmelser om "fond för verkligt värde" skall tolkas. Någon sådan post finns inte upptagen i direktivets uppställningsscheman för balansräkningen. Samtidigt ställer direktivet krav på tilläggsupplysningar avseende de förändringar som har skett i fonden. En rimligt slutsats är att fonden skall redovisas separat i årsredovisningen eller, i förkommande fall, koncernredovisningen. Det bör mot den bakgrunden tas upp en särskild rubrik i årsredovisningslagens och ÅRKL:s uppställningsscheman för balansräkning.

Sveriges advokatsamfund har ifrågasatt om fonden inte hellre bör betecknas "orealiserade vinster". *Svenskt Näringsliv* har framfört en liknande uppfattning. Vi delar uppfattningen att en sådan beteckning skulle ha vissa fördelar. Samtidigt skulle den vara något vilseledande, eftersom fonden inte kommer att innefatta alla orealiserade vinster och dessutom ibland kommer att ha ett negativt värde. Vi förordar därför den i direktivet använda beteckningen, fonden för verkligt värde.

Vi återkommer i avsnitt 5.2 till frågan om fonden bör vara fri eller bunden, dvs. om det mot fonden svarande egna kapitalet skall kunna utnyttjas för vinstutdelning.

Aktiespararna har i detta sammanhang tagit upp en fråga om resultatredovisning av personaloptioner. Vi saknar dock underlag för att lägga fram några förslag i den delen.

4.2.5 Vissa värderingsfrågor för kreditinstitut och värdepappersbolag

Regeringens förslag: Nuvarande regler om värdering till verkligt värde av överlåtbara värdepapper som är omsättningstillgångar tas bort.

Det preciseras att vissa värderingsregler i lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag inte skall gälla för finansiella instrument som värderas till verkligt värde.

Regeringens bedömning: Det bör för närvarande inte införas någon möjlighet för kreditinstitut och värdepappersbolag att anskaffningsvärdera finansiella instrument som används för att säkra värdeförändringar eller framtida kassaflöden hänförliga till finansiella instrument som anskaffningsvärderas.

Förslagen i Finansdepartementets promemoria: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Till skillnad från här föreslogs i promemorian att kreditinstitut och värdepappersbolag, som ett undantag från den tvingande regleringen om värdering till verkligt värde, skulle ges möjlighet att anskaffningsvärdera finansiella instrument som används för att säkra värdeförändringar eller framtida kassaflöden hänförliga till finansiella instrument som anskaffningsvärderas.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund* och *Svenska Bankföreningen* – till vilken *Svenska Fondhandlareföreningen* har anslutit sig – har tillstyrkt det föreslagna undantaget. *Bokföringsnämnden* har ifrågasatt det lämpliga i att införa undantaget. Övriga remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: De principer vi föreslår om värdering av finansiella instrument i kreditinstitut och värdepappersbolag innebär att idag gällande praxis för säkringsredovisning kommer att förändras. Det beror på att även finansiella instrument som används för säkringar skall värderas till verkligt värde. Detta innebär att den i dag tillämpade metoden, där värdeförändringar på såväl säkringsinstrument som på säkrade poster inte redovisas löpande, inte längre kan användas.

I stället karaktäriseras de metoder för säkringsredovisning som kan användas av att säkringsinstrumentet värderas till verkligt värde. De möjliga säkringsförhållandena sammanfaller med dem som anges i IAS 39; säkring av verkligt värde, säkring av kassaflöde samt säkring av en nettoinvestering i en utländsk enhet. Dessa har beskrivits översiktligt i avsnitt 4.1.4.

Den föreslagna regeln om att en tillgång, avsättning eller skuld eller del därav som säkras mot ett säkringsinstrument som värderas till verkligt värde också skall värderas enligt samma princip, återspeglar definitionen av ett säkringsförhållande till verkligt värde i IAS 39 (se förslaget till 4 kap. 14 e § i årsredovisningslagen). För kreditinstitut och värdepappersbolag, som ofta säkrar sig mot ränterisker, kan denna

säkringsprincip vara svår att tillämpa. Detta beror på att den säkrade posten i regel består av sådana lånefordringar och skulder för vilka en värdering till verkligt värde är komplicerad att göra.

Förutsättningarna är annorlunda när det gäller säkring av kassaflöden. Det beror på att den post som säkras (kassaflödet) inte redovisas i balansräkningen utan kommer att påverka företagets resultat vid det tillfälle in- eller utbetalningarna inträffar. Således görs heller inte någon värdering till verkligt värde av den säkrade posten. Kassaflödes säkringar kan göras av risker som är hänförliga till poster i balansräkningen (såsom framtida räntebetalningar på ett lån med rörlig ränta) eller prognostiserade transaktioner (såsom förväntade inköp och försäljningar). Säkringstransaktionen redovisas genom att det verkliga värdet på säkringsinstrumentet tas upp i balansräkningen. Värdeförändringar på instrumentet redovisas dock direkt i eget kapital i fonden för verkligt värde i stället för i resultaträkningen (se förslaget till 4 kap. 14 d § årsredovisningslagen). Värdeförändringarna förs sedan in i resultaträkningen i samma period som den säkrade posten påverkar resultatet. Som exempel redovisas vinster och förluster på en ränteswap som säkrar framtida räntebetalningar på ett lån med rörlig ränta i resultaträkningen vid samma tidpunkt som den säkrade posten påverkar resultatet.

Som nämnts ovan bygger de föreslagna reglerna om säkringsredovisning på IAS 39. Såsom närmare redogörs för i Finansdepartementets promemoria, har de strikta reglerna för säkringsredovisning i IAS 39 varit föremål för mycket kritik, bl.a. av Europeiska Bankföreningen. Det har därför från flera håll ansetts att dessa regler bör ses över. Det finns således en möjlighet att nuvarande regler för säkringsredovisning i IAS 39 kan komma att omprövas. Mot denna bakgrund föreslogs det i Finansdepartementets promemoria att kreditinstitut och värdepappersbolag i avvaktan på en förändring av IAS 39, även fortsättningsvis skulle få möjlighet att använda principen för säkringsredovisning till anskaffningsvärde för vissa transaktioner.

Det föreslagna undantaget i promemorian strider emellertid, som *Bokföringsnämnden* påpekat, mot principerna för säkringsredovisning i IAS 39. Ändringsdirektivet innehåller inte något uttalat förbud mot säkringsredovisning till anskaffningsvärde. Direktivet bygger dock på IAS 39 och syftet med direktivet kan sägas vara att öppna upp för en tillämpning av denna rekommendation. På så sätt kan det ifrågasättas om det föreslagna undantaget är förenligt med direktivet. Detta talar mot att införa ett undantag. Vidare blir noterade bolag, genom IAS-förordningen, tvungna att tillämpa alla antagna IAS i sina koncernredovisningar från räkenskapsåret 2005. För dessa bolag skulle ett eventuellt undantag bara vara tillämpligt för räkenskapsåret 2004. Den föreslagna övergångsregeln för kreditinstitut och värdepappersbolag innebär att dessa ändå kan tillämpa de äldre värderingsbestämmelserna räkenskapsåret 2004. Reglerna blir således tvingande först 2005. Härigenom ges en möjlighet att avvakta en eventuell ändring av IAS 39. Mot denna bakgrund har vi stannat för att det inte, för närvarande, bör införas någon möjlighet för kreditinstitut och värdepappersbolag att anskaffningsvärdera sådana finansiella instrument som används som säkringar.

Nuvarande option i ÅRKL om en värdering av överlåtbara värdepapper till verkligt värde är mera begränsad än den föreslagna, tvingande

regeln om värdering av finansiella instrument till verkligt värde. Optionen i 4 kap. 6 § ÅRKL fyller därmed ingen saklig funktion och bör därför tas bort.

I ändringsdirektivet preciseras att vissa föreskrifter, som utgår från en anskaffningsvärdering eller en värdering enligt lägsta värdets princip, inte skall tillämpas när tillgångar eller skulder värderas till verkligt värde enligt de nya värderingsreglerna för finansiella instrument (jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som föreskriver undantag från artikel 36.2 och 39.1 i bankredovisningsdirektivet). Motsvarande undantag bör göras i ÅRKL. Detta berör 4 kap. 5 § ÅRKL om periodisering av över- och underkurs för räntebärande värdepapper och lånefordringar. Det berör också nuvarande 4 kap. 8 § ÅRKL om värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta till balansdagens kurs. Dessa undantag kommenteras närmare i författningskommentarerna till nämnda paragrafer.

Ändringsdirektivet föreskriver på motsvarande sätt undantag från artikel 39.2–39.4 i bankredovisningsdirektivet. Dessa undantag berör dock regler som tidigare har genomförts genom Finansinspektionens redovisningsföreskrifter och får beaktas vid en översyn av föreskrifterna.

4.2.6 Särskilda upplysningar i icke-finansiella företags redovisningar

Regeringens förslag: Icke-finansiella företag skall i sina årsredovisningar och, i förekommande fall, koncernredovisningar lämna de tilläggsupplysningar om finansiella instrument m.m. som anges i ändringsdirektivet. Bland annat skall upplysningar lämnas om förekommande derivatinstrument. Företag som inte har värderat sina finansiella instrument till verkligt värde och som har högst 10 anställda och högst 24 miljoner kronor i tillgångar skall dock inte vara skyldiga att lämna uppgifter om derivatinstrument.

I förvaltningsberättelsen skall lämnas särskilda upplysningar om risker m.m., knutna till företagets finansiella instrument. Detta skall dock inte gälla för företag med högst tio anställda och högst 24 miljoner kronor i tillgångar.

Förslaget i Justitiedepartementets promemoria: Överensstämmer i väsentliga delar med regeringens förslag. Promemorian innehöll dock inte något undantag för mindre företag, vad gäller upplysningar om derivatinstrument.

Remissinstanserna: Det övervägande antalet remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslagen. Bland andra *Bokföringsnämnden*, *Lantbrukarnas Riksförbund LRF* och *Företagarnas Riksorganisation* har dock ansett att den möjlighet som ändringsdirektivet ger att undanta små företag från vissa krav på tilläggsupplysningar bör tas tillvara. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF* har ansett att upplysningskraven bör omfatta endast noterade företag.

Skälen för regeringens förslag

Tilläggsupplysningar

Ändringsdirektivet fordrar att företagen lämnar vissa tilläggsupplysningar (se avsnitt 4.1.5). Dessa krav riktar sig till alla företag som omfattas av det fjärde bolagsrättsliga direktivet, dvs. aktiebolag och vissa handelsbolag, oavsett om de tillämpar direktivets nya värderingsregler eller inte. Bestämmelserna om tilläggsupplysningar är tvingande och måste alltså genomföras i nationell rätt. Nya bestämmelser om tilläggsupplysningar bör därför införas i 5 kap. årsredovisningslagen. Det gäller upplysningar om verkligt värde samt om omfattningen och typen av förekommande derivatinstrument. Det gäller vidare vissa upplysningar om finansiella anläggningstillgångar som har tagits upp till högre värde än de skulle ha tagits upp till vid en värdering till verkligt värde (jfr den nya punkten 14 i artikel 43.1).

I ett avseende lämnar direktivet utrymme för medlemsstaterna att undanta vissa företag från en del av upplysningskraven. Medlemsstaterna har möjlighet att undanta mindre bolag från skyldigheten att lämna upplysningar om förekommande derivatinstrument (jfr artikel 44.1). I de fall Sverige har utnyttjat liknande undantagsmöjligheter i redovisningsdirektiven har undantag gjorts för företag som har högst tio anställda och högst 24 miljoner i tillgångar (s.k. 10/24-företag, jfr 3 kap. 8 § andra stycket årsredovisningslagen). Frågan är då om mindre företag bör undantas också från de nu aktuella upplysningskraven.

En skyldighet att ta fram och redovisa det verkliga värdet på derivatinstrument som innehas i verksamheten kan vara förenad med kostnader. Det är inte säkert att dessa kostnader i det enskilda fallet står i relation till den nytta upplysningarna har för företagets intressenter. Det får visserligen, så som anfördes i Justitiedepartementets promemoria, anses att förekomsten av sådana instrument är av stor praktisk betydelse för bedömningen av företagets förhållanden, eftersom innehavet av ett derivatinstrument för med sig ökade finansiella risker för företaget. Samtidigt torde verksamhet som bedrivs i mindre företag normalt inte vara förenad med innehav av derivatinstrument i någon nämnvärd omfattning. Vi anser därför att det inte är motiverat att införa ett generellt krav på tilläggsupplysningar om derivatinstrument. Bestämmelserna bör i stället inriktas på de något större företag där det kan antas att finansiella instrument av detta slag förekommer i någon omfattning av betydelse. En sådan lösning ligger också väl i linje med vår strävan efter enkla regler för små företag. Direktivets möjlighet att undanta små bolag från skyldigheten att lämna upplysningar om derivatinstrument bör därför utnyttjas.

Att – såsom en remissinstans har förordat – låta upplysningskraven omfatta endast noterade företag är dock, med hänsyn till hur ändringsdirektivet är utformat, inte möjligt. Lämpligen bör i stället den avgränsning mellan mindre och medelstora företag som förekommer i 3 kap. 8 § andra stycket årsredovisningslagen användas. Undantagsregeln i ändringsdirektivet anknyter visserligen till andra gränsvärden, angivna i artikel 11 i det fjärde direktivet, och dessa ligger högre än gränsvärdena i 3 kap. 8 § årsredovisningslagen. Vi är emellertid för närvarande inte beredda att introducera några nya gränsvärden i årsredovisningslagen. Vi

avser dock att i annat sammanhang återkomma med förslag till mera generella förändringar av de i årsredovisningslagen förekommande gränsvärdena.

Förvaltningsberättelsen

Ändringsdirektivet innehåller nya regler om förvaltningsberättelsens innehåll. Bland annat föreskrivs att ett bolag skall lämna vissa upplysningar om bolagets mål och policy för finansiell riskstyrning och om bolagets exponering för olika risker med anledning av innehavet av finansiella instrument (jfr artikel 46.2). Vi föreslår att bestämmelser av detta slag införs i 6 kap. årsredovisningslagen.

Av artikel 46.3 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet framgår att medlemsstaterna helt och hållet får undanta små bolag (s.k. artikel 11- bolag) från skyldigheten att upprätta förvaltningsberättelse. Denna möjlighet har inte utnyttjats fullt ut i Sverige. Tvärtom har det ansetts att en årsredovisning alltid skall innehålla en förvaltningsberättelse. Vissa lättnader har dock införts för mindre företag (jfr 6 kap. 1 § fjärde stycket årsredovisningslagen). Företag som har högst 10 anställda och högst 24 miljoner kronor i tillgångar (s.k. 10/24 företag) behöver t.ex. inte lämna upplysningar om företagets förväntade framtida utveckling och om företagets filialer i utlandet.

Bör då motsvarande undantag göras för mindre företag, såvitt gäller de nu aktuella upplysningskraven?

Även om upplysningar av nu aktuellt slag kan vara av betydelse även i mindre företag, framstår upplysningskraven som onödigt betungande för dessa företag. Troligen kan kraven i många fall tillgodoses endast genom anlitan av externa experter. Starka skäl talar därför för att mindre icke-finansiella företag undantas från upplysningskyldigheten.

Vid avgränsningen av de företag som bör undantas från upplysningskyldigheten ligger det närmast till hands att välja det gränsvärde som hittills har använts när det gäller lättnader i skyldigheten att upprätta förvaltningsberättelse. Undantaget bör alltså avse s.k. 10/24-företag (jfr 3 kap. 8 § andra stycket årsredovisningslagen).

Vad bör gälla för andra företag än aktiebolag?

De fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiven gäller endast för aktiebolag och vissa handelsbolag (se avsnitt 4.1.2). Huruvida motsvarande bestämmelser skall gälla också för andra företag får alltså medlemsstaterna själva bestämma.

Nuvarande svensk lagstiftning bygger på principen att samma redovisningsbestämmelser skall gälla oberoende av i vilken juridisk form ett företag drivs. Det befrämjar enkelhet och överskådlighet och gör det också möjligt att upprätthålla en tillfredsställande jämförbarhet mellan olika företag.

Mot den bakgrunden är det naturligt att de nya kraven på upplysningar om derivatinstrument och om upplysningar i förvaltningsberättelsen utformas på samma sätt för samtliga slag av företag som är skyldiga upprätta årsredovisning. För företagets intressenter torde förekomsten av

derivatinstrument eller företagets särskilda risker vara av samma betydelse oavsett företagets juridiska form.

4.2.7 Särskilda upplysningar i kreditinstituts och värdepappersbolags redovisningar

Regeringens förslag: Kreditinstitut och värdepappersbolag skall i sina årsredovisningar och i förekommande fall, koncernredovisningar, lämna de tilläggsupplysningar som anges i ändringsdirektivet. Dessa bolag skall vidare, i not eller i balansräkningen, upplysa om det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med beaktande av tillämpliga stabilitetsregler för rörelsen.

Vissa andra regler om tilläggsupplysningar i lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag justeras med hänsyn till de nya reglerna för värdering av finansiella instrument.

Kreditinstitut och värdepappersbolag skall i förvaltningsberättelsen lämna särskilda upplysningar om risker m.m. knutna till företagets finansiella instrument.

Förslaget i Finansdepartementets promemoria: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Tilläggsupplysningar

Som angetts i avsnitt 4.2.6 fordrar ändringsdirektivet att företagen lämnar vissa tilläggsupplysningar. Motsvarande slag av upplysningskrav för kreditinstitut och värdepappersbolag finns i Finansinspektionens redovisningsföreskrifter. Med hänsyn till kravet på en enhetlig och sammanhållen redovisningslagstiftning är det emellertid lämpligt att upplysningskraven förs in i lag även för kreditinstitut och värdepappersbolag. I ÅRKL bör därför en hänvisning göras till de nya bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap. årsredovisningslagen. Bankredovisningsdirektivet saknar en möjlighet att undanta små företag från upplysningskravet. Det är därför inte möjligt att införa några lättnadsregler för kreditinstitut och värdepappersbolag i dessa delar.

I avsnitt 4.5.2 behandlas frågan om styrelsen i kreditinstitut och värdepappersbolag skall vara skyldig att i sitt förslag till vinstdisposition, lämna upplysningar om de överväganden som gjorts med hänsyn till tillämpliga ekonomiska stabilitetsregler för den finansiella rörelse som bedrivs. Av samma skäl som anges för att styrelse bör ha en sådan skyldighet bör det också, i not eller i balansräkningen, lämnas upplysning om det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med beaktande av tillämpliga stabilitetsregler för rörelsen (en sådan skyldighet finns i dag för försäkringsföretag, se 5 kap 4 § 8 ÅRFL).

Vissa ändringar i upplysningsreglerna för i kreditinstitut och värdepappersbolag bör göras utöver vad som direkt följer av direktivet. Enligt 5 kap. 3 § 4 ÅRKL skall för varje tillgångspost anges uppdelningen i anläggningstillgångar och omsättningstillgångar. Detta är motiverat av att olika värderingsregler gäller för dessa slag av tillgångar (jfr prop. 1995/96:10 del 3 s. 198). En värdering till verkligt värde av finansiella instrument beror dock inte på om en tillgång klassificerats som anläggningstillgång eller omsättningstillgång. Uppdelningen av tillgångsposter bör därför i stället göras med hänsyn till om tillgångarna anskaffningsvärderas, värderas enligt lägsta värdets princip eller marknadsvärderas. Därigenom tillgodoses direktivets syfte på ett bättre sätt än om nuvarande krav på indelning i anläggningstillgångar och omsättnings-tillgångar behålls.

Förvaltningsberättelsen

Som nämnts i avsnitt 4.2.6 innehåller ändringsdirektivet nya regler om förvaltningsberättelsens innehåll. Minst samma informationskrav gäller redan i dag enligt Finansinspektionens redovisningsföreskrifter för kreditinstitut och värdepappersbolag. En skillnad är dock att uppgifterna enligt föreskrifterna lämnas som tilläggsupplysningar till balans- eller resultaträkningen. Även i denna del bör dock lagstiftningen vara enhetlig och informationen lämnas på samma sätt som i företag i allmänhet. Det följer också av direktivet att upplysningarna måste lämnas i förvaltningsberättelsen. I ÅRKL bör därför hänvisas till de nya bestämmelserna i 6 kap. 1 § tredje stycket årsredovisningslagen om bolagets mål och policy för finansiell riskstyrning och om bolagets exponering för olika risker med anledning av dess innehav av finansiella instrument. Bankredovisningsdirektivet medger inte något undantag från uppgiftsskyldigheten för mindre kreditinstitut och värdepappersbolag (jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som inte hänvisar till nya artikel 46.3 i det fjärde direktivet). Någon hänvisning kan alltså inte, så som för allmänna företag, komma i fråga till bestämmelsen om undantag för 10/24-företag.

4.3 Orealiserade vinster och kapitalskydd

4.3.1 Kapitalskyddet i associationsrätten

Icke-finansiella aktiebolag

I ett aktiebolag svarar aktieägarna inte personligen för bolagets förpliktelser. Borgenärerna skyddas i stället genom regler om att det i bolaget skall finnas en viss marginal mellan bolagets tillgångar och skulder, ett aktiekapital. Aktiekapitalet utgör inte någon särskild egendom utan framträder endast som en kontrollpost i bolagets balansräkning. Bolaget förutsätts ha tillgångar till ett värde som uppgår till minst summan av skulderna, avsättningarna och aktiekapitalet. Om så är fallet, sägs aktiekapitalet vara täckt. Aktiekapitalet skall i privata aktiebolag uppgå till minst 100 000 kr och i publika aktiebolag till minst 500 000 kr (se 1 kap. 3 § aktiebolagslagen [1975:1385]).

Bolagets tillgångar kan enbart under vissa i lagen angivna förutsättningar överföras till aktieägarna. Det kan ske exempelvis genom vinstutdelning. Av hänsyn till bolagets borgenärer får ett aktiebolag inte betala ut vinst till aktieägarna, om det efter utbetalningen skulle saknas full täckning för aktiekapitalet. Det är detta som ligger bakom lagens uttryck att aktiekapitalet utgör bundet eget kapital.

Vad gäller borgenärsskyddet vid vinstutdelning innehåller detta bl.a. följande moment:

1. *"Beloppsspärren"*. Vinstutdelning till aktieägarna får inte innebära att bolagets bundna egna kapital tas i anspråk (se 12 kap. 2 § första stycket aktiebolagslagen).

2. *"Koncernspärren"*. Om bolaget är moderbolag i en koncern och upprättar koncernredovisning, får utdelningen inte innebära att koncernens bundna egna kapital tas i anspråk (se 12 kap. 2 § första stycket).

3. *Försiktighetsregeln*. Vinstutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed (se 12 kap. 2 § andra stycket).

Vid tillämpningen av beloppsspärren beräknas det utdelningsbara beloppet med utgångspunkt i de belopp som redovisas i bolagets balansräkning. Årsredovisningslagens bestämmelser om värdering av tillgångar, avsättningar och skulder blir därför av avgörande betydelse för hur stor vinstutdelning stämman kan besluta.

Icke-finansiella ekonomiska föreningar

Inte heller medlemmarna i en ekonomisk förening har något personligt betalningsansvar för företagets förpliktelser. I stället innehåller lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) bestämmelser om utdelning som liknar de som gäller för aktiebolag. Lagen anger sålunda i vilken utsträckning föreningens överskott får delas ut. I 10 kap. 2–6 §§ föreningslagen finns motsvarigheter till aktiebolagslagens bestämmelser om beloppsspärr, koncernspärr och försiktighetsregel. Också i en ekonomisk förening blir därför storleken av den utdelning som kan lämnas till medlemmarna beroende av årsredovisningens innehåll. Den blir därmed också, indirekt, beroende av årsredovisningslagens värderingsbestämmelser.

Aktiebolag och ekonomiska föreningar som utgör kreditinstitut eller värdepappersbolag

Flertalet företag som omfattas av ÅRKL tillämpar aktiebolagslagen som associationsrättslig grund. Så gör bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag. Så gör också sådana finansbolag och kreditaktiebolag som bedriver verksamhet med stöd av viss övergångsreglering till lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet. Kreditmarknadsföreningar tillämpar dock lagen om ekonomiska föreningar. Institut för elektroniska pengar och finansiella holdingföretag kan vara ett aktiebolag eller en ekonomisk förening och tillämpa aktiebolagslagen eller lagen om ekonomiska föreningar.

Det kan noteras att det i ÅRKL finns en regel som gör att kreditinstitut och värdepappersbolag i vissa fall är skyldiga att göra avsättningar till en särskild bunden fond, fonden för orealiserade vinster (se avsnitt 4.1.2). Vidare kompletteras de allmänna associationsrättsliga bestämmelserna av regleringen om kapitalskydd (se avsnitt 4.3.2).

Medlemsbanker

Medlemsbanker omfattas av lagen (1995:1570) om medlemsbanker. Lagen är utformad med föreningslagen som förebild (se ovan). Även i en medlemsbank är således utdelningen beroende av årsredovisningens innehåll och värderingsprinciper. Utrymmet för att göra utbetalningar av medlemsinsatser påverkas också av bestämmelser i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (se 4.3.2).

Sparbanker

En sparbank kan jämföras med en ekonomisk förening. Sparbankerna omfattas dock av sparbankslagen (1987:619). Den skiljer sig i flera delar från föreningslagen, bl.a. förekommer inte vinstutdelning i vanlig mening i sparbanker. Det görs därför inte heller någon indelning i bundet och fritt eget kapital. Sparbankens vinst skall i stället i första hand användas för att återställa det ursprungliga kapitaltillskottet (grundfonden) och en eventuellt senare tillskapad garantifond till ursprunglig nivå. Annars skall vinsten – med undantag av möjligheten att använda ringa belopp för vissa välgörande ändamål – sättas av till en reservfond. Ändrade värderingsregler för årsredovisningen får betydelse för utrymmet att återbära grundfond och att betala ränta på kapital i grundfond och garantifond.

Hypoteksinstitut

För hypoteksinstitut finns bestämmelser av associationsrättsligt slag i lagen (1992:701) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, lagen (1994:759) om Sveriges allmänna hypoteksbank och lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan. Regeringen har nyligen beslutat om likvidation av Stadshypotekskassan och avser att i en proposition före sommaren 2003 föreslå att lagstiftningen rörande kassan upphävs. Stadshypotekskassan är därför inte längre intressant i detta sammanhang.

Hypoteksinstitutets uppbyggnad och verksamhet skiljer sig från andra kreditinstitut och värdepappersbolag (se vidare beskrivningen i Ds 2002:61 s. 65 f.).

4.3.2 Kapitalskyddet i rörelsereglerna för kreditinstitut och värdepappersbolag

Av samhällsekonomiska skäl är det betydelsefullt att kreditinstitut och värdepappersbolag är ekonomiskt stabila. Därför finns det särskilda lagregler till skydd för kapitalet i sådana företag. Detta innebär framför allt

att de risker som sådana företag utsätter sig för skall kunna bäras utan att företagen äventyrar sitt kapital eller på annat sätt skadar de som är beroende av deras verksamhet. En betydelsefull del av Finansinspektionens tillsyn över dessa företag är att se till att kraven i de särskilda lagreglerna är uppfyllda.

Reglerna om kapitalskydd innebär att associationsrättens krav på buffertkapital kompletteras med särskilda verksamhetsanpassade krav på buffertkapital i kreditinstitut och värdepappersbolag. Detta innebär för det första att företaget skall ha ett visst minsta startkapital när verksamheten påbörjas. En bank måste exempelvis ha ett startkapital på minst fem miljoner euro. Utöver minimigränsen skall storleken på startkapitalet anpassas till den planerade rörelsens omfattning och beskaffenhet. Redovisningsmässigt ingår startkapitalet som en del av det bundna egna kapitalet i institutet. Den klassificering som görs i bundet och fritt eget kapital har således betydelse för vad som får räknas in som godtagbart startkapital i sådana företag.

För det andra ska kreditinstitut och värdepappersbolag ha en viss minsta kapitalbas under verksamhetens gång. Kapitalbasen skall vara tillräckligt stor för att uppfylla kapitalkraven för kreditrisker och för marknadsrisker. Kapitalbasen måste dock alltid vara minst lika stor som startkapitalet. Redovisningsreglerna får betydelse för beräkningen av kapitalbasen eftersom denna, efter vissa justeringar, består av det som redovisningsmässigt klassificeras som eget kapital.

För att bestämma nivån på kapitalkravet utgår man från tillgångar i balansräkningen och åtaganden utanför balansräkningen uppdelade med avseende på kreditrisker och marknadsrisker. Tillgångar och åtaganden som är utsatta för kreditrisker är sådana som är utsatta för en risk för betalningsinställelse. I en bank rör det sig t.ex. om utlånade medel. När det gäller marknadsrisker beaktas sådana tillgångar och åtaganden som ingår i handelslagret. Detta lager består av finansiella instrument och råvaror som ett företag innehar för att göra en vinst på kort sikt. Kapitalkravet beräknas sedan efter olika procentsatser beroende på typ av och relativ storlek på risk. Redovisningsreglerna får betydelse för nivån på kapitalkravet eftersom de redovisade värdena på tillgångar i balansräkningen i princip är utgångspunkten för beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker och marknadsrisker.

Kreditinstitut eller värdepappersbolag som är moderföretag till andra kreditinstitut eller värdepappersbolag omfattas av ett gruppbaserat kapitalkrav. Detta beräknas med en gruppbaserad redovisning som grund. Reglerna om vilka företag som ingår i en finansiell företagsgrupp och hur den gruppbaserade redovisningen skall utformas överensstämmer väsentligen men inte helt med den företagskrets som beaktas i en koncernredovisning och de metoder för konsolidering som används där. Den gruppbaserade kapitalbasen beräknas i princip på samma sätt som kapitalbasen för ett enskilt företag.

4.3.3 Orealiserade vinster i icke-finansiella företag

Regeringens bedömning: Det bör för närvarande inte införas några utdelningsbegränsningar som särskilt avser orealiserade vinster.

Bedömningen i Justitiedepartementets promemoria: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot bedömningen.

Bakgrund: Tillämpningen av aktiebolagslagens och föreningslagens bestämmelser om värdeöverföringar från associationen till dess aktieägare/medlemmar är, som ovan har konstaterats, beroende av hur tillgångar, avsättningar och skulder värderas (se avsnitt 4.3.1).

Enligt årsredovisningslagen får endast under räkenskapsåret konstaterade intäkter tas med i resultaträkningen och företagets tillgångar skall värderas enligt vissa, av ”försiktighetsprincipen” präglade normer (jfr avsnitt 4.1.2). Huvudregeln i nuvarande lagstiftning är därmed att orealiserade vinster inte skall tas upp i vare sig resultaträkningen eller balansräkningen. Värdeökningen hos en tillgång skall påverka storleken av det egna kapitalet först sedan tillgången har avyttrats till sitt högre värde.

Med de föreslagna bestämmelserna om värdering av finansiella instrument kan storleken av ett företags eget kapital också bli beroende av värdeförändringar hos ett finansiellt instrument som företaget innehar. ”Orealiserade vinster” kan komma att öka utrymmet för vinstutdelning.

Skälen för regeringens bedömning: Det kan hävdas att orealiserade vinster är mer osäkra än sådana vinster som har realiserats genom försäljning. I synnerhet gäller det värdeförändringar på tillgångar som inom en kort framtid kan förväntas förlora i värde. Från borgenärsskyddsperspektiv kan det därför synas äventyrligt att ett företag får dela ut orealiserade vinster. Det ger anledning att överväga om de föreslagna bestämmelserna om värdering av finansiella instrument bör förenas med särskilda begränsningar vad gäller värdeöverföringar från företaget till dess delägare. EG-rätten reglerar inte frågan.

Ett sätt att begränsa möjligheterna till vinstutdelning är att införa en bestämmelse om att orealiserade vinster alltid skall överföras till en bunden fond. De orealiserade vinsterna kan i så fall inte delas ut. Mot en sådan lösning kan dock invändas att den blir alltför statisk. Det är inte givet att ett bolag med fritt eget kapital som helt och hållet består av realiserade vinster har en mindre riskfylld finansiell ställning än ett bolag vars fria egna kapital helt eller delvis består av orealiserade vinster. Det kan, enligt detta synsätt, ofta vara lämpligare att överlämna till företaget att i det enskilda fallet bedöma om orealiserade vinster bör delas ut.

Aktiebolagskommittén har i sitt slutbetänkande lämnat förslag till nya bestämmelser om vinstutdelning (se SOU 2001:1). Kommitténs förslag utgår från att det kommer att finnas ett visst utrymme för utdelning av orealiserade vinster. Samtidigt har kommittén föreslagit en förstärkt ”försiktighetsregel” (jfr 14 kap. 3 § i kommitténs förslag) som ålägger bolaget att, på grundval av förhållandena i det enskilda fallet, pröva i vilken utsträckning fritt eget kapital kan delas ut. En särskild utredare har därefter, på Justitiedepartementets uppdrag, ytterligare analyserat frågor om vinstutdelning i aktiebolag, bl.a. i ljuset av senare års utveckling på redovisningsområdet. Det förslag som utredaren har lämnat överensstämmer i väsentliga avseenden med vad kommittén har föreslagit och innehåller inte några särskilda begränsningar vad gäller utdelning av orealiserade vinster.

Vi är mot den bakgrunden inte beredda att nu förorda några bestämmelser om att orealiserade vinster skall överföras till en bunden fond. Ett ställningstagande i frågan bör anstå till dess att den pågående beredningen av Aktiebolagskommitténs slutbetänkande har slutförts. Inte heller bör det införas några särskilda bestämmelser avseende ekonomiska föreningar. I den delen bör ett ställningstagande göras först sedan det står klart hur aktiebolagslagens bestämmelser kommer att utformas.

En konsekvens av vad som nu har sagts är att den i avsnitt 4.2.4 behandlade fonden för verkligt värde inte bör vara bunden. *Patent- och registreringsverket* har tagit upp frågan om fonden skall kunna användas för fondemission. Vi återkommer till den frågan i författningskommentaren.

4.3.4 Orealiserade vinster i finansiella företag

Regeringens förslag: Skyldigheten för kreditinstitut och värdepappersbolag att sätta av vissa orealiserade vinster till en särskild fond för orealiserade vinster under bundet eget kapital avskaffas.

Regeringens bedömning: Skyldigheten för försäkringsföretag att sätta av vinster till sådana fonder bör inte behandlas i detta sammanhang.

Förslaget i Finansdepartementets promemoria: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte haft några invändningar. *Riksbanken* har dock avstyrkt förslaget och ansett att orealiserade vinster fortsatt bör redovisas som bundet eget kapital. Övriga remissinstanser har inte uttalat sig särskilt om detta förslag. *Sveriges Försäkringsförbund* har hemställt att motsvarande bestämmelse i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) snarast upphävs.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt ÅRKL skall den vinst som uppkommer till följd av att det bokförda värdet överstiger anskaffningsvärdet vid en värdering av överlåtbara värdepapper till verkligt värde sättas av till en fond för orealiserade vinster i balansräkningen. Denna fond redovisas som bundet eget kapital och ingår därmed inte i det formella utrymmet för vinstutdelning.

Som *Riksbanken* anfört kan volatiliteten på de finansiella marknaderna göra att värdet på finansiella instrument kan variera i hög utsträckning varför orealiserade vinster snabbt kan vändas i förluster. Det är ett skäl som talar för att bestämmelser om avsättningar till bunden fond även fortsättningsvis skall finnas. Av vad som anförs i samma fråga för icke-finansiella företag finns emellertid också skäl som talar emot sådana fonder och att sådana i vart fall inte bör införas innan pågående utredningsarbete avslutats (se avsnitt 4.3.3) För kreditinstitut och värdepappersbolag finns det, utöver redovisningsreglerna, särskilda verksamhetsanpassade kapitaltäckningsregler. Vi finner därför att konsekvenserna av en mindre försiktig värdering i redovisningen, i avvaktan på nämnda utredningsarbete, kan beaktas på ett tillfredsställande sätt inom ramen för kapitaltäckningsreglerna. Därmed tas också om hand de effekter som nya redovisningsregler kan få på olika utbetalningsspärrar

eller andra rörelser regler som är kopplade till kapitaltäckningsreglerna t.ex. återbetalning av medlemsinsatser i medlemsbanker som är villkorade av att kapitaltäckningskravet uppfylls. Därtill kommer att nuvarande regler i ÅRKL om fonden för orealiserade vinster är svåra att förena med direktivets regler om avsättningar till den nya fonden för verkligt värde. När det gäller hypoteksinstitut är reglerna för vinstdispositioner inte kopplade till årsredovisningen. Några ändringar behöver därför inte göras i reglerna för hypoteksinstitut.

De särskilda reglerna i 4 kap. 7 § ÅRKL om avsättningar till fonden för orealiserade vinster bör således tas bort. Vidare bör reglerna i 5 kap. 4 § och bilaga 1 till lagen justeras med hänsyn till att fonden inte längre behöver redovisas.

De nya värderingsreglerna och sloandet av fonden för orealiserade vinster balanseras också av upplysningsreglerna i ÅRKL. Detta behandlas i avsnitt 4.2.7 och 4.5.2.

Från försäkringsbranschens sida har hemställts att försäkringsbolagens skyldighet att sätta av orealiserade vinster till bundna fonder snarast avskaffas, eftersom motsvarande fonder saknas i andra länder.

Vi anser dock att den frågan lämpligen bör behandlas i samband med genomförandet av det kommande direktivet som bl.a. behandlar värdering av finansiella instrument i försäkringsföretag.

4.4 Upplysningar i förvaltningsberättelsen om orealiserade vinster m.m.

4.4.1 Icke-finansiella företag

Regeringens bedömning: Det bör för närvarande inte införas några nya upplysningskrav i förvaltningsberättelsen när det gäller av styrelsen föreslagna vinstdispositioner i ett aktieföretag eller en ekonomisk förening.

Förslaget i Justitiedepartementets promemoria: I promemorian föreslogs att styrelsen i förvaltningsberättelsen skall lämna upplysningar om de överväganden som har gjorts i samband med förslag om vinstutdelning i aktieföretag och ekonomiska föreningar. Det föreslogs också att upplysning skall lämnas om i vilken utsträckning det egna kapitalet beror på att tillgångar har tagits upp till ett högre värde respektive skulder har tagits upp till ett lägre värde än anskaffningsvärdet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Svenskt Näringsliv* har dock ansett att det för närvarande är olämpligt att införa generella regler av det slag som har föreslagits i promemorian. *Sveriges advokatsamfund* har ansett att överväganden med hänsyn till försiktighetsregeln bör redovisas på annat sätt. *Bokföringsnämnden* har ansett att det är naturligt att en samordning görs med Justitiedepartementets arbete på en ny aktieföretagslag. *Finansinspektionen* har ansett att de föreslagna ändringarna bör genomföras först sedan försiktighetsregeln i aktieföretagslagen har anpassats till de nya redovisningsreglerna. *FAR* har invänt mot att styrelsen skall vara skyldig att lämna upplysningar om orealiserade vinster.

Skälen för regeringens bedömning: Som ovan har framgått kan de nya bestämmelserna om värdering till verkligt värde få till följd att utrymmet för vinstutdelning ökar. Det kan därför synas angeläget att de överväganden som ligger till grund för ett förslag om vinstutdelning redovisas öppet. I Justitiedepartementets promemoria föreslogs med anledning därav att årsredovisningslagen skulle kompletteras med en bestämmelse om att en styrelse, som lämnar förslag om vinstutdelning, i förvaltningsberättelsen skall lämna upplysningar om sina överväganden. Det föreslogs också att upplysningar skulle lämnas om vilka realiserade vinster som har redovisats sedan tillgången eller skulden togs upp i redovisningen första gången. Förslaget motsvarade i huvudsak vad Aktiebolagskommittén hade föreslagit i betänkandet Vinstutdelning i aktiebolag (SOU 1997:168). Syftet med promemorians förslag var att motverka oförsiktiga vinstdispositioner av ännu inte realiserade vinster.

Några remissinstanser har invänt mot promemorians förslag. Det har bl.a. hävdats att förslaget har getts en alltför generell utformning och inte tar hänsyn till om ett företag tillämpar värdering till verkligt värde eller inte. Det har också uttalats att utformningen av bestämmelserna bör samordnas med det pågående arbetet med en ny aktiebolagslag.

Enligt vår uppfattning finns det mycket som talar för promemorians förslag. Om ett företags fria egna kapital helt eller delvis består av realiserade vinster, finns det särskild anledning att omsorgsfullt överväga om utdelning verkligen bör ske. Såväl för aktieägare och medlemmar som för företagets utomstående intressenter – borgenärer, presumtiva aktieköpare m.fl. – kan det vara betydelsefullt med information om hur stor del av ackumulerade vinstmedel som är realiserade vinster.

Vi anser dock att det finns anledning att ta fasta på de remissynpunkter som har lämnats. Utformningen av de särskilda upplysningskraven bör därför samordnas med annat lagstiftningsarbete inom Regeringskansliet, framför allt arbetet på en ny aktiebolagslag.

Vi lägger därför inte fram något förslag om särskilda upplysningskrav avseende realiserade vinster.

4.4.2 Kreditinstitut och värdepappersbolag

Regeringens förslag: Styrelsen i kreditinstitut och värdepappersbolag skall, i sitt förslag till vinstdisposition, lämna upplysningar om de överväganden som gjorts med hänsyn till tillämpliga ekonomiska stabilitetsregler för den finansiella rörelse som bedrivs.

Förslaget i Finansdepartementets promemoria: Överensstämmer med regeringens förslag. Därutöver lämnades i promemorian även samma förslag som i Justitiedepartementets promemoria, vilket har redogjorts för ovan (avsnitt 5.4.1).

Remissinstanserna: Riksrevisionsverket, Sveriges advokatsamfund och Sveriges Aktiesparares Riksförbund har tillstyrkt förslaget. Advokatsamfundet har dock anfört samma uppfattning angående försiktighetsregeln som för icke-finansiella företag (se ovan). Finansinspektionen har anfört att det inte är lämpligt att anta de föreslagna lagändringarna

utan att samtidigt anpassa försiktighetsregeln i aktiebolagslagen till den nya redovisningsnormeringen.

Skälen för regeringens förslag: Även för kreditinstitut och värdepappersbolag är det angeläget att det införs regler med det syfte som föreslogs i promemorian. Av samma skäl som har anförts ovan såvitt gäller icke-finansiella företag bör dock förslag till sådana regler inte läggas fram i detta sammanhang.

Som framgår av avsnitt 4.3.4 föreslås att skyldigheten för kreditinstitut och värdepappersbolag att sätta av vissa orealiserade vinster till en särskild fond under bundet eget kapital avskaffas och att konsekvenserna av en mindre försiktig värdering i redovisningen beaktas inom ramen för kapitaltäckningsreglerna. Av betydelse vid vinstutdelning är att kreditinstitut och värdepappersbolag kan inneha en stor mängd finansiella instrument och därför är extra känsliga i variationer i dessa instruments värde. Eftersom kapitaltäckningsregler och andra ekonomiska stabilitetsregler för rörelsen kan begränsa vad som kan användas för vinstutdelning måste styrelsen, när storleken på vinstutdelningen övervägs, ta hänsyn till dessa regler. Vi föreslår därför att det införs en särskild regel i ÅRKL om att dessa överväganden skall anges i förslaget till vinstutdelning. Här gör sig inte samma invändningar gällande som i fråga om upplysningar med hänsyn till den associationsrättsliga försiktighetsprincipen. Som framgår av avsnitt 4.2.7 föreslås också att tilläggsupplysningar skall lämnas såvitt gäller det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med beaktande av tillämpliga stabilitetsregler för rörelsen. De nu föreslagna upplysningarna i förvaltningsberättelsen kommer i praktiken att fungera som kompletterande information till den upplysningen.

4.4.3 Försäkringsföretag

Regeringens bedömning: Det införs för närvarande inte några nya upplysningskrav i förvaltningsberättelsen när det gäller de vinstdispositioner som föreslås av styrelsen i skadeförsäkringsbolag och livförsäkringsbolag som får dela ut vinst.

Förslaget i Finansdepartementets promemoria: I promemorian föreslogs att det i skadeförsäkringsbolag och livförsäkringsbolag som får dela ut vinst skall lämnas upplysningar om styrelsens överväganden med anledning de ekonomiska stabilitetsreglerna för försäkringsrörelse. Därutöver lämnades i promemorian även samma förslag som i Justitiedepartementets promemoria, vilka har redogjorts för ovan (avsnitt 5.4.1).

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* har avstyrkt den föreslagna regeln om upplysningsskyldighet för försäkringsföretag. Förbundet har anført att det inte bör införas något uppgiftskrav när det gäller styrelsens överväganden med anledning av försiktighetsregeln och de ekonomiska stabilitetsreglerna för försäkringsrörelse. Till stöd för sin uppfattning har förbundet anført dels att komplexiteten i sådana överväganden gör att en beskrivning inom årsredovisningens ram är realistisk, dels att den föreslagna tilläggsupplysningen inte har stöd i ändringsdirektivet.

Skälen för regeringens bedömning: Av samma skäl som har anförts ovan för kreditinstitut och värdepappersbolag bör det inte nu läggas fram förslag som ställer krav på upplysningar i förvaltningsberättelsen om överväganden med hänsyn till associationsrättens försiktighetsregeln.

Mot bakgrund av de särskilda krav som kan ställas på stabiliteten i försäkringsföretag kan det anses motiverat med ett upplysningskrav i förvaltningsberättelsen knutet till stabilitetsreglerna. Vi finner dock att den frågan kan övervägas närmare i samband med det kommande genomförandet av direktivet som bl.a. behandlar värdering av finansiella instrument i försäkringsföretag.

Det kan mot bakgrund av bedömningarna här ifrågasättas om man bör justera de gällande bestämmelser om tilläggsupplysningar som föreskriver att försäkringsbolag skall lämna upplysningar om vad som är fritt eget kapital med hänvisning till, utöver stabilitetsreglerna för rörelsen, just försiktighetsprincipen (se 5 kap. 4 § ÅRFL). Bestämmelserna har dock, såvitt är känt, inte medfört några praktiska problem och det kan antas att upplysningarna med hänvisning till rörelsereglerna bedömts uppfylla även informationen med hänsyn till försiktighetsprincipen. Det finns därför inte tillräckliga skäl för att göra några ändringar i detta sammanhang. Även denna fråga bör tas om hand i det kommande arbetet med att genomföra direktivet.

4.5 Påverkan på startkapital och kapitaltäckning för kreditinstitut och värdepappersbolag

<p>Regeringens bedömning: De nya redovisningsreglernas konsekvenser för kraven på startkapital och kapitaltäckning för kreditinstitut och värdepappersbolag föranleder inga lagändringar.</p>
--

Bedömningen i Finansdepartementets promemoria: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig specifikt om denna bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: De nya reglerna om redovisning och värdering av finansiella instrument kan indirekt få betydelse för de krav på startkapital och kapitaltäckning som gäller för kreditinstitut och värdepappersbolag. Frågan är om, och i så fall hur, sådana konsekvenser bör omhändertas lagstiftningsvägen.

Startkapitalet

De nya redovisningsreglerna för finansiella instrument innebär att något fler finansiella tillgångar och skulder än i dag kommer att marknadsvärderas. Det kan i ett enskilt fall medföra bl.a. att eget kapital ökar jämfört med om nuvarande redovisningsregler tillämpas. Kravet på startkapital är i de flesta fall kopplat till vilka poster som enligt ÅRKL utgör bundet eget kapital vid tidpunkten för verksamhetstillstånd. Om ett företag tidigare bedrivit annan rörelse kan de värderingsmetoder som tidigare tillämpats få betydelse för startkapitalets storlek, t.ex. om

orealiserade värdeförändringar hänförliga till finansiella instrument i fritt eget kapital överförts till bundet eget kapital.

Det har i en lagrådsremiss i februari 2003 om reformering av reglerna för bank- och finansieringsrörelse som bygger på Ds 2002:5 föreslagits att frågor om vilka poster som får räknas in i startkapitalet för kreditinstitut och värdepappersbolag inte skall regleras i lag utan i föreskrifter av regeringen eller myndighet. Alternativet med myndighetsföreskrifter torde vara att föredra. Frågan om hänsyn i vissa fall skall tas till tidigare tillämpade redovisningsprinciper torde kunna beaktas inom ramen för sådana myndighetsföreskrifter. Med anledning av det pågående lagstiftningsarbetet lämnas inte här några förslag till bemyndiganden som tar sikte på startkapitalet. Det kan noteras att såvitt avser institut för elektroniska pengar som inte är en bank eller ett kreditmarknadsföretag finns redan ett bemyndigande motsvarande det som föreslagits i den nämnda lagrådsremissen.

Kapitaltäckning m.m.

De nya reglerna om redovisning och värdering av finansiella instrument kan påverka kapitaltäckningen på flera sätt. De torde i enskilda fall kunna förändra storleken av riskviktade belopp för poster utanför handelslagret, som i dag grundas på bokförda värden. En utökad marknadsvärdering kan också leda till att en större andel orealiserade vinster kommer att ingå i eget kapital och därmed även i kapitalbasen såsom primärt eget kapital.

Kapitaltäckningsreglerna har efterhand kommit att bli alltmer tekniska och detaljerade. Ett antal nya direktiv på området har nyligen i stor utsträckning genomförts genom att nya bemyndiganden förts in i kapitaltäckningslagen (se prop. 1999/2000:94) och som möjliggjort att hantera detaljer genom föreskrifter meddelade av Finansinspektionen. En förändring av kapitaltäckningsreglerna är även att vänta inom några år med anledning av pågående arbete inom EU och Baselkommittén. Den kommande anpassningen till internationella redovisningsstandarder från IASB kommer vidare att medföra ytterligare förändringar av redovisningsreglerna i riktning mot en mer analytisk men en mindre försiktig redovisning. Mot denna bakgrund bör konsekvenserna av de nya reglerna för redovisning och värdering av finansiella instrument lämpligast tas om hand inom ramen för de myndighetsföreskrifter som kompletterar bestämmelserna i kapitaltäckningslagen. Därigenom tillgodoses också att regler om stora exponeringar och andra rörelsebegränsningar relaterade till kapitalbasens storlek inte kommer att försvagas på grund av en mindre försiktig redovisning.

Finansinspektionen får redan i dag med stöd av bemyndiganden meddela föreskrifter om villkor för att räkna in poster i kapitalbasen och räkna av poster från kapitalbasen samt om beräkningen av kapitalbasen för kreditrisker och marknadsrisker (se 8 kap. 1 § kapitaltäckningslagen och 1 § förordningen [2000:669] om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag). Dessa bemyndiganden har nyligen förtydligats för att det klart skulle framgå att föreskrifter kan meddelas om villkor för att räkna in och räkna av poster enligt 2 kap. 6 och 7 §§ kapitaltäckningslagen (se prop. 1999/2000:94 s. 65 och prop.

1994/95:172). De gällande bemyndigandena torde innebära att föreskrifter kan meddelas som begränsar vad som annars kommer att ingå i kapitalbasen.

I ett föreskriftsarbete skulle kunna övervägas bl.a. om försäljningskostnader skall beaktas, om uppskjuten skattefordran bör få räknas in i kapitalbasen, om det är möjligt att räkna in fonden för verkligt värde i kapitalbasen utan restriktioner samt om orealiserade vinster inom eget kapital i vissa fall inte bör få räknas in i kapitalbasen.

5 Omvända förvärv

5.1 Bakgrund

En koncernredovisning syftar till att utvisa resultatet och ställningen av den samlade verksamhet som bedrivs i en koncern. Den skall ge intressenterna möjlighet att bedöma koncernen på samma sätt som om verksamheterna i koncernföretagen hade bedrivits i ett enda företag.

Verksamheterna i koncernföretagen kan räknas samman (konsolideras) på olika sätt. Den vanligaste metoden är den s.k. förvärvsmetoden. Den innebär att moderföretagets och dess dotterföretags balansräkningar och resultaträkningar summeras. För att undvika att tillgångarna tas med två gånger måste det bokförda värdet av moderföretagets andelar i dotterföretagen dras av (elimineras). Det sker genom en avräkning mot dotterföretagens eget kapital.

Förvärvsmetoden kommer till uttryck i 7 kap. 19–22 §§ årsredovisningslagen. Metoden, såsom den där kommer till uttryck, utgår från att moderföretaget har förvärvat andelarna i dotterföretaget.

Den internationella redovisningsstandarden IAS 22 Business Combinations innehåller emellertid en bestämmelse (punkten 12) om s.k. omvända förvärv där utgångspunkten är något annorlunda. Ett omvänt förvärv kännetecknas av att ett företag (A) förvärvar aktierna i ett annat företag (B) mot betalning i form av nyemitterade aktier i det egna bolaget i en sådan omfattning att det bestämmande inflytandet över de båda företagen (koncernen) tillkommer aktieägarna i det företag som har förvärvats (B). Även om det är det företag som ger ut nya aktier (A) som i formell mening blir moderföretag i koncernen är den ekonomiska innebörden av transaktionen att det förvärvade företaget (B:s) tidigare aktieägare behåller kontrollen över det sålda företaget (B) och dessutom tar kontrollen över det förvärvande företaget (A). I realiteten är det alltså det företag som emitterat aktier (A) som har införlivats i en koncern som kontrolleras av det sålda företaget tidigare ägare.

Enligt IAS 22 skall koncernredovisningen i detta fall upprättas som om det i formell mening förvärvade företaget (B) hade förvärvat det i formell mening förvärvande företaget (A). Detta får betydelse för hur tillgångar, avsättningar och skulder fördelas och värderas i koncernbalansräkningen.

Såsom årsredovisningslagarna i dag är utformade torde det inte vara möjligt för ett svenskt företag att tillämpa bestämmelsen om omvända förvärv i IAS 22. Stockholmsbörsen AB och Redovisningsrådet har i

olika framställningar begärt att årsredovisningslagen ändras så att detta blir möjligt.

5.2 Bör årsredovisningslagarna ändras?

Regeringens förslag: Om ett företag har förvärvat ett annat företag genom att betala med andelar som det självt har gett ut och kontrollen över det förvärvande företaget som en följd av det övergår till nya ägare (omvänt förvärv), skall vid åtföljande upprättande av koncernredovisning det förvärvade företaget anses som moderföretag och det förvärvande företaget som dotterföretag.

Förslaget i promemoriorna: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En allmän redovisningsprincip är att redovisningen skall ge en rättvisande bild av företags eller en koncerns resultat och ställning. Ibland kan detta fordra att en viss transaktion redovisas enligt sin ekonomiska innebörd i stället för enligt sin juridiska form. Så är fallet vid s.k. omvända förvärv. Den ekonomiska innebörden av ett sådant förvärv anses vara att det formellt förvärvade företaget har "tagit över" det formellt förvärvande företaget. Den redovisning som IAS 22, punkten 12, påbjuder torde i denna situation leda till den mest rättvisande redovisningen. Det talar för att svensk lagstiftning bör ändras så att detta slag av redovisning blir tillåten. För svenska företag som anskaffar kapital utomlands kan det också vara en fördel att deras redovisning ligger i linje med internationellt accepterade redovisningsnormer. Också detta talar till förmån för en svensk lagändring. Frågan är inte utan praktiskt intresse, eftersom det redan har förekommit flera svenska företagsförvärv som uppfyller de kriterier som anges i IAS 22.

En förutsättning för en svensk lagändring är dock att EG:s redovisningsdirektiv inte förhindrar en redovisning av omvända förvärv enligt de principer som anges i IAS 22. De bestämmelser som i detta sammanhang är av intresse är i första hand bestämmelserna om konsolidering enligt förvärvsmetoden i artikel 19.1 i det sjunde bolagsrättsliga direktivet. Bestämmelserna överensstämmer i allt väsentligt med de svenska lagbestämmelserna. Direktivets ordalydelse synes emellertid, till skillnad från den svenska regleringen, inte förutsätta att koncernförhållandet har uppkommit genom att moderföretaget har förvärvat dotterföretaget. Såväl kommissionen som en särskild av kommissionen tillfrågad expertkommitté har granskat vilka konflikter som föreligger mellan EG:s redovisningsdirektiv och IAS. I den nu aktuella frågan har någon konflikt inte kunnat konstateras. Slutsatsen är att direktiven inte innebär något hinder mot att omvända förvärv redovisas enligt IAS 22 punkten 12.

I årsredovisningslagen bör därför införas en ny bestämmelse som ger utrymme för detta slag av redovisning.

Utgångspunkten för den nya bestämmelsen bör vara att det, liksom i dag, är det företag som i formell mening är moderföretag som upprättar koncernredovisningen. Lagändringen bör enbart avse förvärvsmetodens

tillämpning i det aktuella fallet. Lagen bör ange att där koncernförhållandet har uppkommit genom ett ”omvänt förvärv” – dvs. där ett företag har förvärvat ett annat företag mot betalning i andelar som det förvärvande företaget självt har utfärdat och kontrollen över det förvärvande företaget till följd därav har övergått till nya ägare – skall vid förvärvsmetodens tillämpning det formellt förvärvande företaget anses som dotterföretag och det förvärvade företaget som moderföretag.

Lagändringen bör gälla även för finansiella företag. Detta kräver inga särskilda ändringar i ÅRKL eller ÅRFL, eftersom dessa lagar redan hänvisar till årsredovisningslagens bestämmelse om hur dotterföretag skall räknas in i koncernredovisningen.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 2004.

I fråga om icke-finansiella företag skall bestämmelserna tillämpas vid upprättande av redovisningar för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare.

Kreditinstitut och värdepappersbolag får tillämpa bestämmelserna första gången vid upprättandet av redovisningar för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare. De skall dock vara skyldiga att tillämpa bestämmelserna vid upprättandet av redovisningar för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2005 eller senare.

Förslaget i promemoriorna: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I Justitiedepartementets promemoria föreslogs att bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 juli 2003, medan det i Finansdepartementets promemoria föreslogs att bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 januari 2004.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som har yttrat sig i frågan har inte haft något att invända mot förslagen. *Svenska Bankföreningen* har uttalat att direktivet inte bör genomföras i svensk rätt tidigare än vad som är nödvändigt. Beträffande övergångsreglerna för kreditinstitut och värdepappersbolag har *Statistiska centralbyrån* uttalat att det, från statistiksynpunkt, vore önskvärt att ha *en* bestämd ikraftträdandetidpunkt. *FAR* har förordat att kreditinstituten och värdepappersbolagen i sina årsredovisningar för år 2004 bör ange om övergångsregeln har tillämpats.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna är förpliktade att genomföra direktivet om värdering och redovisning av finansiella instrument före den 1 januari 2004. Ett tidigare ikraftträdande är inte praktiskt möjligt. De föreslagna ändringarna bör därför träda i kraft den 1 januari 2004. Normalt brukar lagregler på redovisningsområdet ges verkan fr.o.m. räkenskapsår som inleds efter ikraftträdandet. Detta bör gälla även här.

När det gäller icke-finansiella företag bör därför de nya bestämmelserna tillämpas för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare.

Särskilda regler för kreditinstitut och värdepappersbolag

Också kreditinstitut och värdepappersbolag bör tillämpa reglerna först vid upprättande av redovisningar för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare. Ovan har föreslagits att värderingsbestämmelserna bör vara tvingande för dessa slag av företag. Företagen bör emellertid ges en möjlighet att välja att under räkenskapsåret 2004 tillämpa de äldre värderingsreglerna för finansiella instrument. En sådan skälig övergångstid har ansetts förenlig med direktivet som endast anger att medlemsstaterna skall sätta de lagar som behövs för att tillämpa direktivet i kraft före den 1 januari 2004. Samtliga kreditinstitut och värdepappersbolag skall således tillämpa de nya reglerna i sin helhet från och med räkenskapsår som inleds den 1 januari 2005.

De kreditinstitut och värdepappersbolag som utnyttjar övergångsfristen skall också tillämpa de äldre redovisningsregler som anknyter till äldre värderingsprinciper. Med detta avses reglerna om fonden för orealiserade vinster och vissa upplysningsregler som hör ihop med de äldre värderingsreglerna (jfr 4 kap. 7 §, 5 kap. 3 och 4 §§ samt bilaga 1 till ÅRKL).

Vissa bestämmelser i lagförslaget är villkorade av att företaget tillämpar värderingsreglerna i 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen. Dessa bestämmelser tillämpas på samma sätt som tidigare, eftersom företag som utnyttjar övergångstiden inte tillämpar 4 kap. 14 a §.

Som *FAR* har anfört bör det tydligt framgå om ett kreditinstitut eller värdepappersbolag utnyttjar övergångstiden. Det följer redan av 5 kap. 2 § årsredovisningslagen som gäller enligt 5 kap. 1 § ÅRKL att principerna för värderingen av bl.a. tillgångar och skulder skall anges. Det får enligt vår mening anses som ett minimikrav att det av sådana upplysningar tydligt framgår om ett företag tillämpar de äldre bestämmelserna. Någon särskild bestämmelse om upplysningar om vilka bestämmelser som tillämpas kan därför inte anses nödvändig.

Försäkringsföretag

Den ändrade bestämmelsen som endast innebär att vissa nya bestämmelser i årsredovisningslagen inte skall gälla för försäkringsföretag bör träda ikraft vid samma tidpunkt som övriga bestämmelser.

7 Förslagets konsekvenser

7.1 Kostnader och konsekvenser för mindre icke-finansiella företag

En tillämpning av de föreslagna värderingsreglerna torde ofta ställa större krav på det redovisande företaget än de nuvarande reglerna gör. Förslaget innebär emellertid att det enskilda företaget självt får avgöra om det vill använda de nuvarande reglerna eller de föreslagna. Företaget kan därmed också göra en bedömning av om eventuella merkostnader står i proportion till fördelarna med reglerna; om så inte är fallet kan företaget fortsätta att redovisa enligt nuvarande regler.

I avsnitt 4.2.6 föreslås att företagen skall vara skyldiga att lämna vissa ytterligare tilläggsupplysningar. Bl.a. måste företag som inte använder sig av de nya värderingsreglerna lämna upplysningar om det verkliga värdet på finansiella anläggningstillgångar. Bestämmelsen – som Sverige är skyldigt att införa, såvitt gäller aktiebolag och vissa andra företag – kan orsaka vissa merkostnader för företagen. Detsamma gäller förslaget om att det verkliga värdet av förekommande derivatinstrument skall anges och förslaget att upplysningar beträffande företagets användning av finansiella instrument skall lämnas i förvaltningsberättelsen. Vårt förslag innebär emellertid att mindre företag undantas från de nya bestämmelserna.

7.2 Konsekvenser för finansiella företag

En tillämpning av de föreslagna värderingsreglerna och upplysningskraven ställer i princip inte större krav på det redovisande företaget än gällande regler för kreditinstitut och värdepappersbolag. Det gäller såväl stora som mindre företag. Även om en värdering till verkligt värde i dag är en valmöjlighet för företagen och något fler tillgångar och skulder kommer att marknadsvärderas, så är kreditinstitut och värdepappersbolag redan i dag skyldiga att ta fram och beakta verkliga värden inom ramen för bl.a. tilläggsupplysningarna. De särskilda rörelsereglerna för nämnda företag i kapitaltäckningslagen med flera lagar förutsätter också att enskilda företag har god kontroll över risker och exponeringar hänförliga till finansiella instrument. De nya tilläggsupplysningar som skall lämnas i noterna går inte heller längre än vad som redan krävs enligt Finansinspektionens redovisningsföreskrifter.

Lagförslagen innebär också att vissa orealiserade vinster inte längre skall behövas redovisas i en bunden fond under eget kapital utan kunna ingå i fritt eget kapital (se avsnitt 4.3.4). Det föreslås att vissa nya upplysningar skall lämnas bl.a. om fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med hänsyn till associationsrättsliga och näringsrättsliga kapitalskyddsregler. Vidare etableras en ordning som mera generellt innebär att en mindre försiktig redovisning skall beaktas genom myndighetsföreskrifter till kapitaltäckningslagen. Den innebär att avdrag från kapitalbasen kan göras för sådana värden inom redovisat eget kapital som inte är lämpliga som kapitalbuffert (se avsnitt 4.5.4). Förslagen bedöms sammantaget medföra bättre förutsättningar än tidigare för att garantera att kapitalbasen i kreditinstitut och värdepappersbolag är lämpligt sammansatt. Förslagen bedöms i vart fall inte innebära några försämringar av kapitalskyddet i aktuella finansiella företag.

Förslaget beträffande försäkringsföretagen i avsnitt 4.5.3 är av begränsat slag och kan inte antas få några särskilda ekonomiska konsekvenser för dessa företag.

Förslaget innebär konsekvenser för Finansinspektionen genom att föreskrifter på redovisnings- och kapitaltäckningsområdet måste anpassas till en ny lagstiftning. Dessa konsekvenser är dock av övergående natur och kan finansieras inom befintliga anslagsramar.

I övrigt bedöms förslagen, som innebär enhetliga värderingsregler för de viktigaste tillgångarna och skulderna i kreditinstitut och värdepappers-

bolag, medföra fördelar för Finansinspektions tillsyn och övriga intressenter till de finansiella företagens årsredovisningar och koncernredovisningar genom att genomlysningen och jämförbarheten förbättras. Detta bidrar till att stärka de skyddsintressen som finns för de aktuella företagens verksamhet.

7.3 Kostnader

Förslagen om nya värderingsprinciper innebär att värdeuppgångar på finansiella instrument i större utsträckning än tidigare kommer att tas upp i redovisningen. Det innebär också att värdenedgångar i något större utsträckning än vad som är fallet i dag kommer att redovisas. De nya värderingsprinciperna har betydelse för beskattningen och kan påverka storleken på statens skatteintäkter. En tillämpning av de i dag gällande skattebestämmelserna skulle troligen på sikt medföra ökade intäkter för staten. Så som vi har redogjort för i avsnitt 4.2.3 övervägs dock inom Regeringskansliet olika lösningar för hur värdeförändringar på finansiella instrument skall beskattas i framtiden. Konsekvenserna av förslaget om nya värderingsprinciper är därför beroende av vilka skatteregler som kommer att föreslås. Det är därför inte möjligt att nu göra en bedömning av förslagets slutliga konsekvenser. Det kommer att göras i samband med att ett förslag om nya regler för beskattning av finansiella instrument läggs fram.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

4 kap. 3 §

Anläggningstillgångar skall tas upp till belopp motsvarande utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning (anskaffningsvärdet), om inte annat följer av 4–6 §, 12 §, 14 a § eller 14 e §.

I anskaffningsvärdet för en förvärvad tillgång skall räknas in, utöver inköpspriset, utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet.

I anskaffningsvärdet för en tillverkad tillgång skall räknas in, utöver sådana kostnader som direkt kan hänföras till produktionen av tillgången, en skälig andel av indirekta tillverkningskostnader.

Ränta på kapital som har lånats för att finansiera tillverkningen av en tillgång får räknas in i anskaffningsvärdet till den del räntan hänför sig till tillverkningsperioden. Om ränta har räknats in i anskaffningsvärdet, skall upplysning om detta och det belopp som har räknats in lämnas i en not.

Utgifter för värdehöjande förbättringar av en tillgång får räknas in i anskaffningsvärdet, om de har lagts ned under räkenskapsåret eller balanserats från tidigare år.

(Förslaget saknar motsvarighet i promemorians förslag.)

I paragrafen anges att anläggningstillgångar skall tas upp till sitt anskaffningsvärde. Ändringen i *första stycket* innebär ett klagande av

att värdering i vissa fall också kan ske enligt bestämmelserna om värdering till verkligt värde i 14 a § och 14 e §.

4 kap. 9 §

Omsättningstillgångar skall, om inte annat följer av 10 §, 12 §, 14 a § eller 14 e §, tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och *nettoförsäljningsvärdet* på balansdagen.

Med anskaffningsvärde förstås, om inte annat följer av 11 §, utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning. Vid bestämmandet av anskaffningsvärdet tillämpas 3 § andra–fjärde styckena.

Med *nettoförsäljningsvärde* avses försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad. Om det finns särskilda skäl, får återanskaffningsvärdet, i förekommande fall med avdrag för inkurans, eller något annat värde som är förenligt med 2 kap. 2 och 3 §§ användas i stället för *nettoförsäljningsvärdet*.

Med återanskaffningsvärde avses det belopp som motsvarar den utgift för anskaffandet som företaget skulle ha haft, om tillgången anskaffats på balansdagen.

Om företaget drivs av en fysisk person eller ett dödsbo, får djur i jordbruk eller renkötsel värderas till det värde som fastställs av Riksskatteverket.

(Förslaget saknar motsvarighet i promemorians förslag.)

Ändringarna i *första och tredje styckena* innebär att begreppet ”verkligt värde” har ersatts med begreppet ”nettoförsäljningsvärde”. Skälen för ändringen har behandlats i avsnitt 4.2.4. Någon saklig ändring är inte avsedd.

I *första stycket* har även gjorts samma slag av ändring som i 3 §.

4 kap. 11 §

Anskaffningsvärdet för varulager av likartade tillgångar får beräknas enligt först-in-först-ut-principen, enligt vägda genomsnittspriser eller enligt någon annan liknande princip. Sist-in-först-ut-principen får inte tillämpas.

Om det värde som framkommer vid en sådan beräkning väsentligt avviker från varulagrets *nettoförsäljningsvärde* på balansdagen, skall skillnadsbeloppet anges i en not med fördelning på de i balansräkningen upptagna posterna. *Nettoförsäljningsvärdet* skall därvid beräknas enligt 9 § tredje stycket första meningen.

Bestämmelsen i andra stycket gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

(Förslaget saknar motsvarighet i promemorians förslag.)

Ändringarna i *andra stycket* är en följd av den nya terminologin i 9 §. Vad som avses med begreppet nettoförsäljningsvärde anges i den paragrafen.

4 kap. 14 a §

Derivatinstrument och andra finansiella instrument får tas upp till sitt verkliga värde, om inte annat följer av 14 b.

Det verkliga värdet skall bestämmas på grundval av instrumentets marknadsvärde. Om något marknadsvärde inte kan bestämmas för ett

instrument men däremot för dess beståndsdelar eller för ett likartat instrument, skall det verkliga värdet bestämmas på grundval av beståndsdelarnas eller det likartade instrumentets marknadsvärde. Om inte heller en sådan värdering är möjlig, skall det verkliga värdet bestämmas med hjälp av sådana allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet.

Värdering enligt första stycket får ske enbart om samtliga företagets finansiella instrument, utom sådana som enligt 14 b § inte får tas upp till verkligt värde, värderas på samma sätt.

(Jfr 4 kap. 10 a § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser som medger att finansiella instrument värderas till verkligt värde, med de begränsningar som anges i 14 b §. Bestämmelserna, som motsvarar artiklarna 42a.1 och 42b.1 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet, är inte tvingande och ett företag kan därför välja att även fortsättningsvis värdera finansiella instrument enligt sedvanliga värderingsbestämmelser.

Den närmare innebörden av begreppet finansiellt instrument får utvecklas inom ramen för god redovisningssed. Vägledning kan t.v. hämtas från Redovisningsrådet rekommendation RR 27 Finansiella instrument upplysningar och klassificering. Rekommendationen bygger på hur begreppet definieras av IASB. Såväl Redovisningsrådet som IASB definierar ett finansiellt instrument som varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller egetkapitalinstrument i ett annat företag. Också begreppen finansiell tillgång, finansiell skuld och egetkapitalinstrument har definierats av Redovisningsrådet (se RR 27) och även dessa definitioner bygger på IASB:s standarder. Ytterligare vägledning om vad som avses med finansiella instrument i särskilda fall och hur dessa skall redovisas finns i en vägledning som har tagits fram av en särskilt inrättad kommitté under IASB, IGC (Implementation Guidance Committee). Begreppet finansiellt instrument kan därmed i detta sammanhang ha en annan innebörd än det har getts i andra lagar (t.ex. lagen [1991:980] om handel med finansiella instrument).

Liksom den motsvarande direktivtexten omnämner lagtexten särskilt s.k. derivatinstrument. Med derivatinstrument avses ett finansiellt instrument vars värde är beroende av förändringen i en särskilt angiven ränta, en råvara, ett värdepapper e.d. I 14 c § finns bestämmelser om när vissa instrument av derivatliknande natur skall anses som derivatinstrument i förevarande paragrafs mening.

Enligt *första stycket* får finansiella instrument värderas till verkligt värde.

Hur det verkliga värdet skall fastställas anges i *andra stycket*. I första hand skall det verkliga värdet motsvara instrumentets marknadsvärde, t.ex. den noterade kursen på en aktie. Om marknadsvärdet på ett finansiellt instrument inte kan bestämmas, skall värdet i stället härledas från marknadsvärdet på instrumentets beståndsdelar, om dessa har kända marknadsvärden. Så kan vara fallet om ett visst finansiellt instrument består av både en obligation och en rättighet att vid ett visst tillfälle förvärva ett annat finansiellt instrument till ett förutbestämt pris. Alternativt skall det verkliga värdet bestämmas på grundval av marknadsvärdet av likartade instrument.

I sista hand skall det verkliga värdet bestämmas med hjälp av sådana allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet. Som exempel kan nämnas vedertagna modeller för att värdera onoterade aktieoptioner.

Av 14 b § andra stycket framgår att förevarande paragraf får tillämpas endast om värderingen leder till att tillgången eller skulden kan värderas på ett tillförlitligt sätt. I annat fall skall värdet bestämmas enligt sedvanliga regler om värdering av anläggnings- och omsättningstillgångar.

Såsom framgår av 7 kap. 11 § gäller bestämmelserna även vid uppriktandet av koncernredovisningen. Enligt 7 kap. 12 § får företaget inte tillämpa skilda redovisningsprinciper i årsredovisningen och koncernredovisningen annat än om det föreligger särskilda skäl (jfr avsnitt 4.2.3).

Av tredje stycket framgår att den värderingsprincip som används måste tillämpas konsekvent. Det är alltså inte tillåtet att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna på vissa finansiella instrument och andra värderingsbestämmelser på andra finansiella instrument. Detta gäller såväl värderingen av tillgångar som värderingen av skulder, fastän givetvis med undantag för sådana instrument som enligt 14 b § inte får värderas till verkligt värde.

Av 2 kap. 4 § följer att samma värderingsprinciper konsekvent skall tillämpas från ett räkenskapsår till ett annat. Ett företag som övergår till att tillämpa de nya värderingsbestämmelserna får alltså normalt inte återgå till att tillämpa de tidigare använda värderingsbestämmelserna i en senare redovisning.

4 kap. 14 b §

Följande finansiella instrument får inte värderas enligt 14 a §:

- 1. finansiella instrument som hålls till förfall och som inte utgör derivatinstrument,*
- 2. lånefordringar och andra fordringar som härrör från företaget och som inte innehas för handelsändamål,*
- 3. andelar i dotterföretag, intresseföretag eller samriskföretag,*
- 4. egetkapitalinstrument som företaget självt har gett ut,*
- 5. avtal om villkorad ersättning i samband med förvärv och samgåenden,*
- 6. skulder, med undantag för skulder som ingår som en del i en handelsportfölj eller som utgör derivatinstrument, samt*
- 7. andra finansiella instrument, som är av sådan särskild karaktär att de enligt vad som är allmänt accepterat bör redovisas på annat sätt.*

Värdering enligt 14 a § får inte heller ske, om en sådan värdering inte skulle ge ett tillförlitligt värde på det finansiella instrumentet.

(Jfr 4 kap. 10 b § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen, som är ny, anger i vilka fall värdering enligt 14 a § inte får ske.

Av första stycket 1 framgår att värderingsbestämmelserna i 14 a § inte får tillämpas på finansiella instrument som ”hålls till förfall”, dvs. som det förväntas att företaget kommer att inneha fram till dess att de förfaller till betalning och regleras. En obligation som är avsedd att innehas till dess att den löses in är ett exempel på ett sådant finansiellt instrument som inte skall värderas enligt 14 a §. Förbudet mot värdering till verkligt värde av finansiella instrument som hålls till förfall gäller dock, såsom

framgår av lagtexten, inte instrument som har karaktär av derivatinstrument. Bestämmelsen motsvarar artikel 42a.4 a i det fjärde bolagsrättsliga direktivet.

Från värderingsprinciperna i 14 a § undantas också, enligt *första stycket 2*, lånefordringar och andra fordringar som härrör från företaget och som inte innehas för handelsändamål. Till denna kategori av finansiella instrument hör bl.a. lån som företaget självt har beviljat, förutsatt att instrumentet inte innehas för handelsändamål. Innehav för handelsändamål föreligger bl.a. om syftet med innehavet är att företaget skall tjäna pengar på kortsiktiga värdeförändringar. Bestämmelsen motsvarar artikel 42a.4 b i direktivet.

Första stycket 3 anger vissa slag av finansiella instrument som med hänsyn till sin särskilda karaktär inte får värderas enligt 14 a §. Det gäller aktier och andra andelar i dotterföretag och intresseföretag (jfr definitionerna i 1 kap. 4 och 5 §§). Det gäller även andelar i samriskföretag ("joint ventures"). Bestämmelsen motsvarar artikel 42a.4 c i direktivet.

Av *första stycket 4* framgår att egetkapitalinstrument som har getts ut av företaget inte får värderas enligt 14 a § (jfr artikel 42a.4 c). Begreppet, som har berörts i avsnitt 4.1.4 innefattar alla avtal som styrker en rätt i ett företags nettotillgångar (jfr Redovisningsrådets rekommendation RR 27 Finansiella instrument upplysningar och klassificering). Begreppet är därför vidare än det i promemorian använda begreppet "aktier och andelar som företaget självt har gett ut" och omfattar bl.a. teckningsoptioner i det egna företaget. Såsom framgår av 14 § får egna aktier aldrig tas upp som en tillgång.

I *första stycket 5* utesluts avtal om villkorad ersättning i samband med förvärv och samgåenden från värdering till verkligt värde (jfr artikel 42a.4c). Som exempel på sådana avtal kan nämnas avtal i samband med företagsförvärv om att förvärvaren under vissa förutsättningar skall utge ytterligare ersättning för den förvärvade egendomen.

Av *första stycket 6* framgår att värderingsbestämmelserna i 14 a § får tillämpas endast på skulder som ingår i en handelsportfölj eller som är derivatinstrument (jfr artikel 42a.3).

Bestämmelsen i *punkten 7* syftar till att förhindra värdering till verkligt värde av finansiella instrument som har sådan särskild karaktär att det är allmänt accepterat att de bör värderas på annat sätt (jfr artikel 42a.4c). Bedömningen av vad som är "allmänt accepterat" får göras på grundval av vad som utgör god redovisningssed. Ett exempel på ett finansiellt instrument som faller in under denna punkt torde vara ett s.k. väderderivat, dvs. ett avtal som utlöser betalningsåtaganden och ersättningsanspråk vilka anknyter till fysiska variabler, t.ex. klimatförändringar (jfr IAS 39 punkterna 1 h och 2).

Av *andra stycket* framgår att 14 a § får tillämpas endast om värderingen ger ett tillförlitligt värde på den aktuella posten. Om den inte gör det, skall det finansiella instrumentet i stället värderas enligt sedvanliga regler om värdering. Bestämmelsen motsvarar artikel 42b.2.

4 kap. 14 c §

Vid tillämpningen av 14 a och 14 b §§ skall avtal som avser rå- och stapelvaror och ger endera parten rätt att reglera avtalet med kontanter

eller med något annat finansiellt instrument anses som derivatinstrument. Detta gäller dock inte om avtalet

1. ingicks för att täcka företagets förväntade behov av inköp, försäljning eller egen förbrukning av rå- och stapelvaror,
2. även efter avtalets ingående har tillgodosett detta behov,
3. utformades för detta ändamål när det ingicks, och
4. förväntas regleras genom leverans av varan.

(Jfr 4 kap. 10 c § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen, som motsvarar artikel 42a.2 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet, är ny. Den reglerar i vilken utsträckning vissa avtal avseende rå- och stapelvaror (i direktivet benämnda ”varubaserade kontrakt”) skall anses som derivatinstrument. Benämningen ”avtal som avser rå- och stapelvaror” motsvarar det språkbruk som är etablerat i Sverige för de avtal som avses i bestämmelsen. Huvudregeln är att sådana avtal är att bedöma som derivatinstrument. Därav följer också att de normalt får värderas enligt 14 a § (jfr även 14 b §).

Från huvudregeln undantas avtal avseende rå- och stapelvaror som har ingåtts för att säkra ett företags behov av en viss råvara, t.ex. för användning i företagets produktion. De närmare kriterierna framgår av punkterna 1–4.

4 kap. 14 d §

Om värdering sker enligt 14 a §, skall värdeförändringen sedan föregående balansdag redovisas i resultaträkningen.

I följande fall gäller att värdeförändringen skall redovisas i en fond för verkligt värde i stället för i resultaträkningen:

1. värdeförändringen avser ett säkringsinstrument och de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter att en del av eller hela värdeförändringen inte redovisas i resultaträkningen,

2. värdeförändringen är orsakad av en kursförändring på en monetär post som utgör en del av företagets nettoinvestering i en utländsk enhet.

En värdeförändring på en finansiell tillgång som inte innehas för handelsändamål och inte heller är ett derivatinstrument får redovisas i fonden för verkligt värde i stället för i resultaträkningen.

När det inte längre finns skäl att redovisa ett belopp i fonden för verkligt värde, skall fonden justeras och beloppet i stället tas upp i resultaträkningen.

(Jfr 4 kap. 10 d § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen är ny. Den innehåller bestämmelser om när värdeförändringar på ett finansiellt instrument, som värderas enligt 14 a §, skall tas upp i resultaträkningen respektive redovisas direkt i eget kapital. Bestämmelserna återspeglar artikel 42c i det fjärde bolagsrättsliga direktivet.

Huvudregeln, som finns intagen i *första stycket*, är att värdeförändringen skall redovisas i resultaträkningen såsom en intäkt eller en kostnad.

Av paragrafens *andra stycke* framgår att vissa värdeförändringar inte får redovisas i resultaträkningen, i vart fall inte omedelbart. I stället skall ett mot värdeförändringen svarande belopp redovisas direkt i eget kapital i en fond för verkligt värde. En värdeökning skall föranleda en ökning av fonden och en värdeminskning en minskning av fonden. Fonden kan

därmed i vissa fall ha ett positivt värde och i andra fall ett negativt värde. Fonden skall redovisas som en särskild post under (fritt) eget kapital.

Punkten 1 avser vissa slag av värdeförändringar på säkringsinstrument. Med säkringsinstrument avses ett finansiellt instrument som innehåser i syfte att skydda värdet på en tillgång, skuld eller avsättning eller en framtida in- eller utbetalning. Ett sådant skydd kan åstadkommas genom att företaget införskaffar ett säkringsinstrument, vars värdeförändring balanserar värdeförändringen på den post som skall skyddas. En värdeförändring på ett säkringsinstrument skall normalt redovisas i fonden för verkligt värde. Detta gäller dock endast om de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter att hela eller delar av värdeförändringen inte tas upp i resultaträkningen. Det ligger i sakens natur att de tillämpade principerna för säkringsredovisning måste vara förenliga med god redovisningssed (jfr 2 kap. 2 §). Den närmare innebörden av bestämmelsen blir därmed också beroende av utvecklingen av god redovisningssed. Bestämmelsen torde i första hand bli tillämplig på s.k. kassaflödes-säkringar (cash flow hedge).

Såsom framgår av punkten 2 skall en värdeförändring vidare redovisas i eget kapital när den är orsakad av en kursförändring på en monetär post som utgör en del av företagets nettoinvestering i en utländsk enhet. I IAS 21 definieras begreppet monetär post såsom "kassamedel samt andra tillgångar och skulder som kommer att inflyta respektive utbetalas med fastställda eller fastställbara belopp." Begreppet är avsett att ha samma innebörd här. Bestämmelsen blir aktuell bl.a. när ett företag använder sig av ett säkringsinstrument för att skydda sig mot att värdet av företagets tillgångar i ett utländskt dotterföretag förändras på grund av valutakursförändringar; värdeförändringen på säkringsinstrumentet skall då inte resultatföras utan föranleda en redovisning i eget kapital. En motsvarande bestämmelse finns i IAS 39.103.

Enligt *tredje stycket* får värdeförändringar på finansiella tillgångar som varken innehåser i syfte att generera vinster på kortsiktiga värdeförändringar (handelsändamål) eller är derivatinstrument redovisas antingen i resultaträkningen eller i fonden för verkligt värde. Den kategori av finansiella tillgångar som avses i bestämmelsen benämns i IAS 39 "Available-for-sale financial assets".

Fjärde stycket innehåller bestämmelser om justering av fonden för verkligt värde. Fonden skall justeras när det inte längre finns skäl att låta ett visst belopp ingå i den. Det kan bero på att det finansiella instrument, vars värdeförändring en gång redovisades direkt i eget kapital, har avyttrats eller omklassificerats eller inte längre används som ett säkringsinstrument. Det belopp med vilket posten har justerats skall då tas upp i resultaträkningen. Ett exempel på en situation när en sådan justering är nödvändig är då en valutakurssäkrad budgeterad intäkt påverkar företagets resultat. Företaget skall i så fall under samma redovisningsperiod överföra vad som på grund av värdeförändringen har tillförts fonden för verkligt värde från fonden till resultaträkningen. På det sättet kommer den resultatförändring som beror på att kassaflödets värde har påverkats av valutakursförändringar att "matchas" av värdeförändringen på säkringsinstrumentet.

Fjärde stycket anger uttömmande när fonden skall och får justeras. Eftersom fonden inte utgör bundet eget kapital, finns det i och för sig

inget hinder mot att använda det belopp som redovisas i fonden för utdelning. Därvid får dock inte fondens redovisade belopp justeras. Justeringar måste i stället göras i övrigt fritt eget kapital (som därvid kan komma att tas upp till ett negativt belopp). På liknande sätt får ett belopp motsvarande vad som redovisas i fonden användas för fondemission. Inte heller då är det emellertid tillåtet att justera det belopp som redovisas i fonden.

4 kap. 14 e §

Om en tillgång, avsättning eller skuld eller en del därav har säkrats mot ett finansiellt instrument som värderas enligt 14 a §, skall också den säkrade posten värderas enligt den paragrafen, om de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter det. Därvid skall 14 d § första stycket tillämpas.

(Jfr 4 kap. 10 e § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen är ny. Den innebär att en tillgång, en avsättning eller en skuld eller en del av en sådan post normalt skall värderas till verkligt värde enligt 14 a §, om den säkras med ett säkringsinstrument som har värderats enligt 14 a §. Frågan har behandlats i avsnitt 4.2.4. En förutsättning för sådan värdering är dock att de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter det. Ett företag som har valt att tillämpa de principer för säkringsredovisning som har fastställts av IASB skall således värdera såväl den säkrade posten som säkringsinstrumentet till verkligt värde beräknat enligt 14 a §. Paragrafen återspeglar vad som enligt IAS 39 gäller vid säkring av verkligt värde s.k. fair value hedge. Motsvarande bestämmelser i det fjärde bolagsrättsliga direktivet finns i artikel 42a.5.

Såsom framgår av andra meningen skall postens ökning eller minskning redovisas i resultaträkningen (där den emellertid kommer att elimineras av den motsvarande värdeförändringen på säkringsinstrumentet).

5 kap. 4 a §

Om finansiella instrument värderas enligt 4 kap. 14 a §, gäller följande.

För varje kategori av finansiella instrument skall upplysningar lämnas om

- 1. bokfört värde, och*
- 2. i vilken utsträckning förekommande värdeförändringar har redovisats i resultaträkningen eller i fonden för verkligt värde.*

För varje kategori av derivatinstrument skall upplysningar lämnas om

- 1. omfattningen och typen av instrument, och*
- 2. viktiga villkor som kan påverka storleken av, tidpunkten för eller säkerheten i framtida kassaflöden.*

Om värderingen har gjorts enligt 4 kap. 14 a § andra stycket tredje meningen, skall väsentliga antaganden som har gjorts vid tillämpningen av de använda värderingsmodellerna och värderingsmetoderna anges.

(Jfr 5 kap. 4 a § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om tilläggsupplysningar avseende innehav av finansiella instrument. Frågor om tilläggsupplysningar har behandlats i avsnitt 4.2.6. Bestämmelserna går tillbaka på artikel 42d i det fjärde bolagsrättsliga direktivet. Paragrafen är – såsom

framgår av *första stycket* – tillämplig endast då företaget värderar finansiella instrument enligt värderingsbestämmelserna i 4 kap. 14 a §. De poster som upplysningarna avser kan vara såväl tillgångs- som skuldposter.

Enligt det *andra stycket* skall upplysningar lämnas om det värde som de finansiella instrumenten har tagits upp till i balansräkningen och de förändringar i värdet som har redovisats i resultaträkningen respektive direkt i eget kapital i fonden för verkligt värde. Upplysningarna skall lämnas för varje kategori av finansiella instrument som har värderats till verkligt värde.

Av *tredje stycket* framgår att ett företag som värderar finansiella instrument enligt 4 kap. 14 a § dessutom skall lämna vissa upplysningar om derivatinstrument. Upplysningar skall sålunda lämnas om instrumentens omfattning och typ inklusive viktiga villkor som kan påverka storlek, tidpunkt och säkerhet på framtida kassaflöden. Upplysningarna skall avse varje särskild kategori av derivatinstrument.

När värdet på ett finansiellt instrument inte kan bestämmas med ledning av en marknadsnotering skall, enligt 4 kap. 14 a § andra stycket tredje meningen, värdering ske med hjälp av sådana allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet. I förevarande paragrafs *fjärde stycke* föreskrivs att uppgift i sådana fall skall lämnas om väsentliga antaganden som har gjorts vid tillämpningen av de tillämpade värderingsmodellerna eller värderingsmetoderna. Det kan vara fråga om antaganden om räntenivåer och diskonteringssatser. Att också metoderna och modellerna för värdering måste anges följer av 2 §.

5 kap. 4 b §

Om finansiella instrument inte värderas enligt 4 kap. 14 a §, gäller följande.

För varje kategori av derivatinstrument skall upplysningar lämnas om

1. det värde till vilket instrumenten skulle ha värderats vid en tillämpning av 4 kap. 14 a §, och

2. omfattningen och typen av instrument.

I fråga om finansiella anläggningstillgångar som enligt 4 kap. 14 a–14 c §§ får värderas till verkligt värde och vilkas bokförda värde är högre än det verkliga värdet skall upplysningar lämnas om

1. bokfört värde och det verkliga värdet, och

2. skälen till att det bokförda värdet inte har skrivits ner och det stöd som finns för antagandet att det bokförda värdet kommer att återvinnas.

Andra stycket gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

(Jfr 5 kap. 4 b § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen är ny och innehåller krav på tilläggsupplysningar om derivatinstrument respektive finansiella anläggningstillgångar som redovisas till ett värde som överstiger verkligt värde. Bakgrunden till paragrafen har berörts i avsnitt 4.2.6. Paragrafen motsvarar artikel 43.1.14 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet. Den skall – såsom framgår av *första stycket* – tillämpas endast av företag som inte värderar finansiella instrument enligt 4 kap. 14 a §.

Enligt *andra stycket* skall upplysning lämnas om det verkliga värdet för varje kategori av derivatinstrument beräknat med tillämpning av

4 kap. 14 a §. Det innebär att värdet i första hand skall fastställas med ledning av ett marknadsvärde och i andra hand med hjälp av allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet. Upplysning skall också lämnas om derivatinstrumentets omfattning och typ. – Såsom framgår av *fjärde stycket* behöver upplysningar av detta slag dock inte lämnas av s.k. 10/24-företag, dvs. företag där antalet anställda uppgår till högst tio och tillgångarnas nettovärde till högst 24 miljoner kronor.

Enligt *tredje stycket* skall särskilda upplysningar lämnas om finansiella anläggningstillgångar som skulle ha kunnat värderas enligt 4 kap. 14 a §. Upplysningsskyldigheten är i denna del begränsad till de fall då tillgångens bokförda värde överstiger det värde som skulle ha tagits upp vid en tillämpning av 4 kap. 14 a §. Upplysningar skall i så fall lämnas om såväl det bokförda värdet som det verkliga värdet, beräknat enligt 4 kap. 14 a §. Vidare skall upplysning lämnas om varför tillgången inte har skrivits ner och vilket stöd det finns för att anta att det bokförda värdet kommer att återvinnas, dvs. att tillgången i framtiden kommer att kunna realiseras till ett värde som motsvarar det bokförda värdet.

5 kap. 4 c §

Vid tillämpningen av 4 a § tredje stycket och 4 b § andra stycket gäller vad som sägs om derivatinstrument i 4 kap. 14 c §.

(Paragrafen saknar motsvarighet i Justitiedepartementets promemoria.)

I 4 kap. 14 c § finns en bestämmelse om när vissa slag av avtal avseende rå- och stapelvaror skall anses som derivatinstrument. I förevarande paragraf klargörs att denna paragraf skall tillämpas också vid tillämpningen av vad som sägs i 5 kap. 4 a och 4 b §§ om derivatinstrument.

5 kap. 5 §

Om storleken eller sammansättningen av uppskrivningsfonden eller fonden för verkligt värde har ändrats under räkenskapsåret, skall uppgift lämnas om

1. fondens storlek vid räkenskapsårets början och slut,
2. belopp som har satts av till fonden under räkenskapsåret, och
3. belopp som har överförts från fonden eller på annat sätt har tagits i anspråk med uppgift om hur beloppet har använts.

(Jfr 5 kap. 5 § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen har hittills ställt krav på redovisning av uppskrivningsfondens förändringar under räkenskapsåret. Ändringen innebär att en motsvarande redovisning skall göras av förändringar av fonden för verkligt värde (jfr punkten d i artikel 42d).

6 kap. 1 §

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.

Upplysningar skall även lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat,

2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,

3. företagets förväntade framtida utveckling,

4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling,

5. företagets filialer i utlandet,

6. antal och nominellt belopp för egna aktier som innehas av företaget, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats för aktierna,

7. antal och nominellt belopp för de egna aktier som har förvärvats under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats,

8. antal och nominellt belopp för de egna aktier som har överlåtits under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har erhållits, och

9. skälen för de förvärv eller överlåtelser av egna aktier som har skett under räkenskapsåret.

Om det är väsentligt för bedömningen av företagets ställning och resultat, skall det även lämnas följande upplysningar avseende användningen av finansiella instrument:

1. mål och tillämpade principer för finansiell riskstyrning jämte, för varje viktig typ av planerad affärshändelse där säkringsredovisning används, tillämpade principer för säkring, och

2. exponering för prisrisker, kreditrisker, likviditetsrisker och kassaflödesrisker.

Utöver sådan information om verksamhetens miljöpåverkan som skall lämnas enligt första och andra styckena skall företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken (1998:808) lämna upplysningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Andra stycket 3 och 5 samt tredje stycket gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

(Jfr 6 kap. 1 § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen har kompletterats med ett nytt *tredje stycke* (jfr punkten f i artikel 46.2). Av detta framgår att förvaltningsberättelsen skall innehålla vissa upplysningar om företagets användning av finansiella instrument när det är väsentligt för bedömningen av företagets ställning och resultat. Enligt punkten 1 skall upplysningar lämnas om mål och tillämpade principer för finansiell riskstyrning. Av upplysningarna skall framgå vilka principer företaget tillämpar när det gäller användning av finansiella instrument för att säkra affärshändelser. Varje viktig typ av planerad affärshändelse där säkringsredovisning används skall anges.

Upplysningar skall också, enligt punkten 2, lämnas om företagets exponering för pris-, kredit-, likviditets- eller kassaflödesrisker till följd av företagets användning av finansiella instrument.

I det *femte stycket* – tidigare paragrafens fjärde stycke – har undantaget från de i paragrafen att lämna vissa upplysningar utvidgats till att omfatta också upplysningar som avses i tredje stycket. Undantaget omfattar företag som avses i 3 kap. 8 §, dvs. företag som har högst tio anställda och högst 24 miljoner kronor i tillgångar.

7 kap. 22 a §

Om ett företag har förvärvat ett annat företag genom att betala med andelar som det självt har gett ut och kontrollen över det förvärvande företaget som en följd av det har övergått till nya ägare (omvänt förvärv), skall vid tillämpningen av 19–22 §§ det förvärvade företaget anses som moderföretag och det förvärvande företaget anses som dotterföretag.

(Jfr 7 kap. 22 a § i förslaget i Justitiedepartementets promemoria.)

Paragrafen, som är ny, innehåller en särskild bestämmelse om hur en koncernredovisning skall sammanställas när koncernförhållandet har uppkommit genom ett s.k. omvänt förvärv. Frågan har behandlats i avsnitt 5.

Bestämmelsen är tillämplig när ett företag (A) har förvärvat ett annat företag (B) och som vederlag har lämnat andelar som det självt har gett ut och kontrollen över det förvärvande företaget (A) som en följd därav har övergått till de tidigare ägarna av B. Vid upprättandet av koncernredovisningen för den koncern som därvid har uppkommit skall, vid konsolidering enligt bestämmelserna i 19–22 §§ (förvärvsmetoden), det förvärvade företaget (B) anses som moderföretag och det förvärvande företaget (A) anses som dotterföretag.

Den nya bestämmelsen innebär ingen ändring i skyldigheten att upprätta koncernredovisning. Denna skall alltså även efter ett omvänt förvärv upprättas av det företag som i formell mening utgör moderföretag (A) (jfr 1 kap. 4 §). Koncernredovisningen skall emellertid upprättas som om dotterföretaget (B) hade förvärvat moderföretaget (A). Det innebär bl.a. att det är moderföretagets tillgångar som skall omvärderas när köpeskillingen fördelas på de förvärvade tillgångarna.

Bilaga 1

I uppställningsschemat för balansräkningen har gjorts vissa ändringar, föranledda av att det i fortsättningen skall ske viss redovisning i en s.k. fond för verkligt värde (jfr avsnitt 4.2.4). Fonden – eller förändringar i fonden – skall tas upp under Eget kapital. När det gäller aktiebolag skall fonden för verkligt värde tas upp som en post under ”IV Andra fonder”. På motsvarande sätt skall i ekonomiska föreningar fonden tas upp som en post under ”III Andra fonder”. Övriga företag skall redovisa en post ”Förändringar i fonden för verkligt värde”.

Fonden utgör fritt eget kapital.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

I förevarande lagrådsremiss föreslås flera nya bestämmelser för företag som omfattas av lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL). Huvuddelen införs genom nya hänvisningar i 4 kap. 1 §, 5 kap. 1 § och 6 kap. 1 § ÅRKL. Vissa särregler för kreditinstitut och värdepappersbolag föreslås i förhållande till företag som omfattas av årsredovisningslagen. Särreglerna har inarbetats i främst 5

kap. 4 § och 6 kap. 2 § ÅRKL. Ändringarna kommenteras närmare i det följande. Såvitt gäller innebörden av de ändringar som införs genom hänvisningar till årsredovisningslagen hänvisas även till författningskommentaren i avsnitt 8.1.

Vissa av de ändringar som föreslås i årsredovisningslagen kommer att gälla för kreditinstitut och värdepappersbolag till följd av befintliga hänvisningar i ÅRKL. Så är fallet när det gäller reglerna om värdering i 4 kap. 3, 9 och 11 §§ årsredovisningslagen som gäller enligt 4 kap. 1 § ÅRKL. Detsamma gäller regeln om upplysningar om fonden för verkligt värde i 5 kap. 5 § årsredovisningslagen som gäller enligt 5 kap. 1 § ÅRKL.

Den föreslagna regeln om hur en koncernredovisning skall sammanställas när koncernförhållandet har uppkommit genom ett s.k. omvänt förvärv (se förslaget till nya 7 kap. 22 a § årsredovisningslagen) kommer att gälla för kreditinstitut och värdepappersbolag genom den befintliga hänvisningen i 7 kap. 2 § ÅRKL.

Förslagen innebär också att vissa bestämmelser i ÅRKL har utmönstrats. Det är 4 kap. 6 och 7 §§ ÅRKL om värdering av överlåtbara värdepapper till verkligt värde respektive avsättning av orealiserade vinster till en bunden fond. Motiven för detta har behandlats i avsnitt 4.3.4. Som en följd av att dessa paragrafer utgår föreslås att 8 § i kapitlet i stället betecknas 6 §.

4 kap. 1 §

Med beaktande av vad som föreskrivs i 2 § skall följande bestämmelser om värderingen i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

1 § första stycket och 2 § om vad som är anläggningstillgångar och omsättningstillgångar,

3 § om anskaffningsvärde för anläggningstillgångar,

4 § om avskrivning av anläggningstillgångar,

5 § om nedskrivning av anläggningstillgångar,

6–8 §§ om uppskrivning av anläggningstillgångar,

9 § första–fjärde styckena om värdering av omsättningstillgångar,

10 § om värdering av pågående arbeten,

11 § första och andra styckena om varulagrets anskaffningsvärde,

12 § om redovisning till bestämd mängd och fast värde,

14 § om egna aktier,

14 a–14 d §§ om värdering av finansiella instrument,

14 e § om värdering av säkrade poster,

15 § om periodisering av vissa belopp vid upptagande av lån, samt

16 § om omräkning av förlagsinsatser.

(Jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som hänvisar till artikel 42a–42d i det fjärde direktivet och 4 kap. 1 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

Paragrafen har kompletterats med hänvisningar till de nya bestämmelserna i 4 kap. 14 a–14 e §§ årsredovisningslagen om värdering av finansiella instrument, behandlingen av uppkomna värdeförändringar i resultaträkningen och värdering vid säkringsredovisning. Som framgår av författningskommentaren till 4 kap. 2 § ÅRKL gäller vissa särregler för företag som omfattas av ÅRKL. Bortsett från detta är vad som sägs i författningskommentaren till 4 kap. 14 a–14 e §§ årsredovisningslagen

av betydelse även för kreditinstitut och värdepappersbolag. Såsom framgår av 7 kap. 11 § årsredovisningslagen, som tillämpas enligt 7 kap. 2 § ÅRKL, gäller bestämmelserna även vid upprättandet av koncernredovisningen.

4 kap. 2 §

De i 1 § angivna bestämmelserna i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. I en bank krävs för uppskrivning av anläggningstillgång enligt 6 § första stycket Finansinspektionens medgivande.

2. I en sparbank får uppskrivningsbeloppet, vid uppskrivning enligt 6 § första stycket, tas i anspråk för avsättning till reservfond, och uppskrivningsfonden, i stället för vad som sägs i 7 §, tas i anspråk för avsättning till reservfond.

3. En bank får inte tillämpa 7 § första stycket 2 om användande av uppskrivningsfonden för täckande av förlust.

4. *Finansiella instrument skall alltid värderas till sitt verkliga värde om det är förenligt med 14 a §.*

(Jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som hänvisar till artikel 42a.1 i det fjärde direktivet och 4 kap. 2 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

Genom den föreslagna bestämmelsen utnyttjas ändringsdirektivets option att kräva en marknadsvärdering av finansiella instrument för vissa kategorier av företag. Av den nya fjärde punkten första meningen framgår att företag som omfattas av ÅRKL skall vara skyldiga att värdera finansiella instrument i enlighet med de regler som ges i 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen, med beaktande av undantagen i 4 kap. 14 b § samma lag. Derivatinstrument och andra tillåtna finansiella instrument skall således tas upp i balansräkningen till sitt marknadsvärde eller motsvarande värde, om inte annat följer av de regler i 4 kap. 14 b § samma lag som 4 kap. 14 a § hänvisar till.

Rubriken till paragrafen har justerats med anledning av de nya bestämmelserna om finansiella instrument.

4 kap. 5 §

Om erlagt belopp för räntebärande värdepapper eller lånefordringar som inte värderas till sitt verkliga värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554) överstiger eller underskrider det belopp som skall erhållas på förfallodagen (överkurs respektive underkurs), skall mellanskillnaden periodiseras.

Vid beräkning av anskaffningsvärdet för räntebärande värdepapper och lånefordringar skall sådan periodisering av över- eller underkurs som avses i första stycket beaktas.

En periodisering enligt första stycket får underlåtas under samma förutsättningar som de som anges i 4 kap. 15 § andra meningen årsredovisningslagen. Om en periodisering underlåts skall upplysning om förhållandet lämnas i en not.

(Jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som gör undantag för artikel 35.3 i samma direktiv när tillgångar och skulder värderas enligt avsnitt 7a, dvs. enligt artikel 42a–42d, i det fjärde direktivet och

4 kap. 5 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

I paragrafens första stycke görs undantag från kravet på en periodisering av över- och underkurs för sådana instrument som värderas till verkligt värde enligt de nya värderingsreglerna för finansiella instrument. En över- och underkurs beaktas då i stället inom ramen för en värdering till verkligt värde av instrumentet.

I vissa fall kan dock ett marknadsvärde eller motsvarande värde inte bestämmas för ett eller flera instrument som faller inom tillämpningsområdet för 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen. Instrumentet skall då värderas enligt lagens äldre värderingsbestämmelser (jfr författningskommentaren till 14 a §). En överkurs eller underkurs skall då periodiseras enligt första stycket, om inte sådana förutsättningar för undantag som anges i tredje stycket föreligger.

Utöver den ändring i första stycket som har kommenterats ovan har vissa redaktionella justeringar gjorts.

4 kap. 6 §

Tillgångar och skulder i annan valuta än redovisningsvalutan *som inte värderas till sitt verkliga värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554)* skall omräknas enligt växelkursen på balansdagen, om de inte genom särskilda åtgärder skyddas mot eller utgör skydd mot valutakursförändringar.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar samt sådana finansiella anläggningstillgångar som utgörs av andelar får utan hinder av första stycket omräknas efter anskaffningskursen vid förvärvet.

(Jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som gör undantag för artikel 39.1–4 i samma direktiv när tillgångar och skulder värderas enligt artikel 42a–42d i det fjärde direktivet och 4 kap. 6 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

I paragrafen, som tidigare betecknats 8 § görs ett undantag från kravet på en värdering till balansdagskurs för sådana tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen. Ett beaktande av relevant valutakurs för en utländsk tillgång eller skuld säkerställs då inom ramen för dessa regler.

5 kap. 1 §

Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i denna lag skall årsredovisningen innehålla de upplysningar som anges i 3–6 §§ nedan. Upplysningarna skall lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på överskådlighet, får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen.

Vidare skall, med beaktande av vad som föreskrivs i 2 §, följande bestämmelser om tilläggsupplysningar i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

- 1 § andra stycket om hänvisningar till noter,
- 2 § om värderings- och omräkningsprinciper,
- 3 § om anläggningstillgångar,
- 4 § om uppgifter om taxeringsvärden,
- 4 a–4 c §§ om finansiella instrument,
- 5 § om uppskrivningsfond och fond för verkligt värde,
- 8 och 9 §§ om uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag,

- 12 § om lån till ledande befattningshavare,
- 13 § om konvertibla lån,
- 14 § andra och tredje styckena om förändringar i eget kapital m.m.,
- 16 § första stycket och 17 § första stycket om upplysningar om skatt,
- 18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,
- 19–21 §§ om löner, andra ersättningar och sociala kostnader,
- 22 § om pensioner och liknande förmåner,
- 23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,
- 24 § om suppleanter och vice verkställande direktör,
- 25 § om avtal om avgångsvederlag, samt
- 26 § om uppgift om moderföretag.

(Jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som hänvisar till artikel 42d (a), (b) och (c) i det fjärde direktivet samt artikel 40 i bankredovisningsdirektivet som hänvisar till nya artikel 43.1 i det fjärde direktivet och 5 kap. 1 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

Paragrafen har kompletterats med hänvisningar till de nya bestämmelser om tilläggsupplysningar som föreslås intagna i 5 kap. 4 a, 4 b och 5 §§ årsredovisningslagen. Bestämmelsen i 5 kap. 4 b § årsredovisningslagen får bara betydelse för kreditinstitut och värdepappersbolag om tillåtna finansiella instrument inte skulle marknadsvärderas enligt 4 kap. 14 a §.

5 kap. 3 §

Utöver vad som följer av 1 § skall följande uppgifter lämnas om tillgångar:

1. För överlåtbara värdepapper *som inte värderas till verkligt värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554)* skall uppgift lämnas om skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. *Den del som avser värdepapper som tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet enligt 9 § samma kapitel skall anges särskilt.*

2. Om det bokförda värdet för räntebärande värdepapper *som inte värderas till sitt verkliga värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554)* överstiger eller underskrider det belopp som skall infrias på förfallodagen, skall mellanskillnaden anges. Summan av överstigande belopp skall anges för sig och summan av underskridande belopp skall anges för sig.

3. Större belopp i posten Övriga tillgångar (post 12) skall specificeras till sin storlek och art.

4. *Varje tillgångspost skall delas upp i sådana tillgångar som enligt 4 kap. årsredovisningslagen värderas*

a) med utgångspunkt i anskaffningsvärdet enligt 3 §,

b) till det lägsta av anskaffningsvärdet eller verkliga värdet enligt 9 §, och

c) till sitt verkliga värde enligt 14 a §.

(Jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som gör undantag för artikel 35.3 och 36.1 när tillgångar och skulder värderas enligt artikel 42a–42e, i det fjärde direktivet och 5 kap. 3 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

I paragrafens första punkt görs undantag från kravet på upplysningar om skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde för sådana överlåtbara värdepapper som värderas till verkligt värde enligt de nya

värderingsreglerna för finansiella instrument. För sådana överlåtbara värdepapper som inte värderas till verkligt värde, t.ex. aktier i dotterbolag som är undantagna från en sådan värdering enligt förslaget till 4 kap. 14 b § årsredovisningslagen, skall upplysningar alltjämt lämnas enligt paragrafen.

Eftersom indelningen i anläggningstillgångar och omsättningstillgångar blir av mindre betydelse till följd av de nya bestämmelserna om obligatorisk marknadsvärdering av finansiella instrument har också en mera teknisk justering gjorts i första punkten. Den innebär att det skillnadsbelopp som i dag skall anges för omsättningstillgångar i stället skall anges för överlåtbara värdepapper som värderas enligt lägsta värdets princip. Det skulle kunna bli aktuellt t.ex. för sådana dotterbolagsaktier som innehas tillfälligt i avsikt att säljas vidare. Innehav i dotterbolag är nämligen undantagna från ett krav på värdering till verkligt värde enligt 4 kap. 14 b § årsredovisningslagen.

Ändringarna i andra punkten är av liknande slag som i första punkten. Upplysningarna enligt denna punkt behöver således inte lämnas för räntebärande värdepapper som värderas till verkligt värde. Däremot skall upplysningarna alltjämt lämnas för räntebärande värdepapper som inte värderas till verkligt värde, t.ex. sådana som skall innehas till förfall och anskaffningsvärderas.

De tilläggsupplysningar om en uppdelning av tillgångsposter i anläggningstillgångar och omsättningstillgångar, som skall lämnas enligt nuvarande fjärde punkten, har ersatts av en uppdelning efter tillämplad värderingsprincip. Paragrafen innebär att varje tillgångspost i tilläggsupplysningarna skall delas upp med hänsyn till om tillgångarna anskaffningsvärderas, värderas enligt lägsta värdets princip eller marknadsvärderas. Motivet för ändringen har behandlats i avsnitt 4.2.6.

5 kap. 4 §

Utöver vad som följer av 1 § skall följande uppgifter lämnas om skulder och eget kapital:

1. För varje efterställd skuld som uppgår till mer än tio procent av samtliga efterställda skulder, skall uppgift lämnas om lånebelopp, lånevaluta, räntesats, förfalldag, omständigheter som kan medföra förtida återbetalning, efterställningsvillkoren samt förutsättningar och villkor för betalning på förfalldagen eller för konvertering. Vidare skall sammanfattande upplysningar lämnas om vilka regler som gäller för övriga efterställda skulder.

2. Större belopp i posten Övriga skulder (post 4) skall specificeras till sin storlek och art.

3. I bankaktiebolag och andra aktiebolag som omfattas av denna lag skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Aktiekapital, Överkursfond, Uppskrivningsfond och Reservfond. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. I sparbank skall eget kapital delas upp i fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Med fonder avses Grundfond, Uppskrivningsfond, Reservfond, *Fond för verkligt värde* samt Garantifond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

5. I medlemsbank, kreditmarknadsförening och i institut för elektroniska pengar som är en ekonomisk förening skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Insatskapital, Uppskrivningsfond och Reservfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

6. Aktiebolag, medlemsbanker och ekonomiska föreningar som omfattas av denna lag skall lämna upplysningar om det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med hänsyn till tillämpliga bestämmelser om kapitalskydd enligt rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag, samt om de förhållanden som motiverar bedömningen.

7. Om en sparbank har bidrag till garantifonden i annan valuta än i redovisningsvalutan, skall dessa räknas om enligt växelkursen på balansdagen. Skillnaden mellan det omräknade beloppet och motsvarande belopp vid räkenskapsårets ingång, skall föras mot Andra fonder.

(Jfr 5 kap. 4 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

Ändringarna i tredje och femte punkterna är motiverade av att fonden för orealiserade vinster föreslagits borttagen (se avsnitt 5.3).

Enligt förslaget till ändringar i årsredovisningslagen skall vissa värdeförändringar sättas av till en ny fond för verkligt värde (se 4 kap.

14 d § årsredovisningslagen). Kravet på specificering av fonden för verkligt värde följer för de flesta kreditinstitut och värdepappersbolag av gällande regler om att fria fonder skall tas upp var för sig. För sparbanker, som saknar fritt eget kapital, har i stället genom en ändring av fjärde punkten särskilt föreskrivits att fonden för verkligt värde skall redovisas i balansräkningen. Den punkten har också justerats med anledning av att fonden för orealiserade vinster utgår.

Sjätte punkten är ny. Motivet för bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.5.2. Den avser sådana kreditinstitut och värdepappersbolag som kan dela ut vinst. Dessa företag skall enligt bestämmelsen lämna upplysningar om fritt eget kapital som inte kan användas för vinstutdelning till följd av de ekonomiska stabilitetsregler som gäller enligt de särskilda rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag. En motsvarande bestämmelse finns i dag för försäkringsföretag (se 5 kap. 4 § 8 ÅRFL och prop. 1998/99:87 s. 444 f).

Bestämmelserna i gamla sjätte punkten har flyttats till nya sjunde punkten.

6 kap. 1 §

Följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas:

- 1 § första–fjärde styckena om förvaltningsberättelsens innehåll,
- 2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m.,
- 3 § första stycket om vissa upplysningar om ekonomiska föreningar, samt
- 5 § om finansieringsanalys.

(Jfr nya artikel 1.1 i bankredovisningsdirektivet som hänvisar till artikel 46(2)(f) i det fjärde direktivet och 6 kap. 1 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

Paragrafen har kompletterats med en hänvisning till nya tredje stycket i 6 kap. 1 § årsredovisningslagen. Bestämmelserna avser upplysningar om användningen av finansiella instrument (se författningskommentaren till nämnda paragraf.).

6 kap. 2 §

Utöver vad som följer av 1 § skall följande upplysningar lämnas i förvaltningsberättelsen:

1. En medlemsbank skall ange summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt 4 kap. 1 och 3 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

2. I ett förslag till vinstutdelning enligt 6 kap. 2 § första stycket andra meningen årsredovisningslagen (1995:1554) skall styrelsens överväganden anges med hänsyn till tillämpliga bestämmelser om kapitalskydd enligt rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag.

(Jfr 6 kap. 2 § ÅRKL i förslaget i Finansdepartementets promemoria.)

I ett förslag till vinstutdelning skall det anges vilka överväganden som skett med hänsyn till de kapitalskyddsregler som gäller enligt de särskilda rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag. De kapitalskyddsregler som skall beaktas är i första hand de som finns i kapitaltäckningslagen. Hänsyn måste dock även tas till bestämmelser i andra rörelseregler. Bestämmelsen avser fall när ett förslag till vinstutdelning upprättas. Regeln får genom denna begränsning betydelse endast för sådana kreditinstitut och värdepappersbolag där vinstutdelning förekommer. De träffar således i praktiken endast bankaktiebolag, medlemsbanker, kreditmarknadsföretag och andra aktiebolag eller ekonomiska föreningar som omfattas av ÅRKL. Reglerna kommer därför inte att omfatta sparbanker eller hypoteksinstitut.

Övriga ändringar är av författningstekniskt slag. Rubriken till paragrafen har justerats.

Bilaga 1

Bilaga 1 till lagen har föreslagits ändrad genom att fonden för orealiserade vinster utmönstrats från uppställningsformen för balansräkningen. Någon sådan fond behöver alltså inte längre redovisas under eget kapital. Motiven för förslaget har behandlats i avsnitt 5.3. I stället har fonden för verkligt värde förts in i uppställningsformen för balansräkningen.

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

I lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) föreslås ändring av 4 kap. 2 §, 5 kap. 2 §, 6 kap. 1 § och 7 kap. 4 §. Den föreslagna ändringen av begreppet verkligt värde till nettoförsäljningsvärde i 4 kap. 9 och 11 §§ årsredovisningslagen kommer att gälla till följd av

hänvisningen i 4 kap. 1 § ÅRFL. Ändringen i årsredovisningslagen om hur en koncernredovisning skall sammanställas när koncernförhållandet har uppkommit genom ett s.k. omvänt förvärv kommer att gälla för försäkringsföretag till följd av hänvisningen i 7 kap. 2 § ÅRFL. Motiven för det sistnämnda förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.3.

4 kap. 2 §

De i 1 § angivna bestämmelserna i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. 2 § tillämpas på immateriella tillgångar (B).
2. 3 § skall *med undantag för hänvisningarna till 14 a och 14 d §§* tillämpas på samtliga tillgångar, om inte annat följer av detta kapitel.
3. 4 § skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C) - utom när de värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel - samt dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.
4. a) 5 § skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C) - utom när de värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel - samt dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.
b) 5 § andra stycket skall tillämpas endast på placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II), andra finansiella placeringstillgångar än aktier och andelar (C.III.2-7) samt depåer hos företag som avgivit återförsäkring (C.IV) - utom när tillgångarna värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel.
c) Sådana andra finansiella placeringstillgångar som utgörs av aktier och andelar (C.III.1) skall skrivas ned till det lägre värde som tillgången har på balansdagen även om det inte kan antas att värdenedgången är varaktig.
5. a) 6 och 8 §§ gäller endast skadeförsäkringsbolag och skall tillämpas på placeringstillgångar (C) - utom när de värderas till verkligt värde enligt 5 § i detta kapitel - samt på sådana tillgångar hänförliga till materiella tillgångar och varulager (G.I) som stadigvarande skall innehas eller brukas.
b) Aktier och andelar i koncernföretag och intresseföretag får inte skrivas upp till högre värde än vad som medges av Finansinspektionen.
6. Uppskrivningsbelopp enligt 6 § får endast användas för ökning av aktiekapitalet genom fondemission eller för avsättning till en uppskrivningsfond (AA.III).
7. 7 § första stycket 2 och andra stycket om användning av uppskrivningsfonden för att täcka förlust får inte tillämpas.
8. 9 § skall *med undantag för hänvisningarna till 14 a och 14 d §§* tillämpas på dels fordringar (F), dels kassa och bank (G.II), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som inte stadigvarande skall brukas eller innehas.
9. 12 § skall tillämpas på materiella tillgångar och varulager (G.I).

I paragrafen klargörs att de ändrade bestämmelserna i årsredovisningslagen om värdering av finansiella instrument inte ska tillämpas av försäkringsföretag.

5 kap. 2 §

De i 1 § angivna bestämmelserna i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. a) 3 § första stycket skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels byggnader och mark (C.I), dels placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II).

b) 3 § andra och tredje styckena skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.

2. 4 § skall tillämpas på byggnader och mark (C.I).

3. 5 § *skall tillämpas enbart i fråga om uppskrivningsfond.*

4. 7 § skall i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

5. Fråga om tillstånd enligt 9 § andra stycket att utelämna uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag prövas av Finansinspektionen.

6. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter skall tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

7. 12 § tredje stycket om lån till ledande befattningshavare skall tillämpas om företaget lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av tillstånd enligt 12 kap. 13 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

8. Utgifter och inkomster enligt 14 § andra stycket för egna aktier skall redovisas mot bundet eget kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

9. Utöver upplysningar enligt 18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

10. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

I paragrafen klargörs att upplysningsreglerna om fond för verkligt värde inte skall tillämpas av försäkringsföretag.

6 kap. 1 §

Följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas:

1 § första, *andra och fjärde* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll, samt

2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m.

(Jfr 6 kap. 1 § ÅRFL i förslaget i Finansdepartementets promemoria .)

I paragrafen klargörs att förslaget om upplysningar om användningen av finansiella instrument inte skall lämnas av försäkringsföretag. Det kan dock erinras om att liknande upplysningar ändå skall lämnas enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2002:21) om årsredovisning i försäkringsföretag.

7 kap. 4 §

För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

1. de allmänna bestämmelserna om årsredovisningen i 2 kap. 2 §, med undantag för hänvisningarna till 2 kap. 1–3 §§ årsredovisningslagen (1995:1554),

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden skall tas upp i koncernbalansräkningen som bundet eget kapital under Andra fonder (AA.V),

3. bestämmelserna om värderingsregler i 4 kap.,

4. bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap., med undantag för 2 § 3 och 5 samt hänvisningarna till 5 kap. 8, 9, 18 a § och 26 §§ årsredovisningslagen, samt

5. bestämmelserna om upplysningarna i förvaltningsberättelsen i 6 kap. 1 och 2 §§, med undantag för hänvisningen till 6 kap. 2 § årsredovisningslagen.

Ändringarna avser paragrafens lydelse enligt SFS 2002:1064 som träder i kraft den 1 juli 2003.

Det undantag för 2 § 3 som avses i fjärde punkten klargör att upplysningar om förändringar i storlek eller sammansättning av fond för verkligt värde i förekommande fall skall lämnas i koncernredovisning som upprättas av försäkringsföretag som är moderföretag. Vidare har hänvisningen till fjärde punkten i denna paragraf ändrats till femte punkten som följd av ändringen i 5 kap. 2 §.

8.4 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

14 kap. 4 §

Styrelserna för överlåtande och, vid absorption, övertagande bolag skall upprätta en gemensam, dagtecknad fusionsplan. Planen skall under-tecknas av styrelsen i vart och ett av bolagen. I planen skall det för varje bolag anges

1. firma, *bolagskategori*, organisationsnummer och den ort där styrelsen skall ha sitt säte,
2. hur många aktier i det övertagande bolaget som skall lämnas för ett angivet antal aktier i överlåtande bolag samt vilken kontant ersättning som skall lämnas som fusionsvederlag,
3. den tidpunkt och de övriga villkor som skall gälla för utlämnandet av fusionsvederlaget,
4. från vilken tid och på vilka villkor de aktier som lämnas såsom fusionsvederlag medför rätt till utdelning i det övertagande bolaget,
5. den planerade tidpunkten för överlåtande bolags upplösning,
6. vilka rättigheter i det övertagande bolaget som skall tillkomma innehavare av aktier, skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag eller vilka åtgärder som i övrigt skall vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,
7. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fusionen skall lämnas till en styrelseledamot, en verkställande direktör eller en revisor i överlåtande eller övertagande bolag.

Till fusionsplanen skall fogas

1. en kopia av bolagens årsredovisningar för de senaste tre räkenskapsåren samt
2. uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 9 kap. 3 och 4 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, 9 kap. 3 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, om fusionsplanen har upprättats senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har lämnats. Uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som infaller tidigast tre månader innan fusionsplanen upprättas.

(Ändringen saknar motsvarighet i promemoriorna.)

I *första stycket 1* har ordet ”bolagskategori”, som fallit bort vid en tidigare ändring i paragrafen, lagts till (jfr SFS 1994:1396 och 1995:1555 samt prop. 1995/96:10).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/65/EG av den 27 september 2001 om ändring av direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG med avseende på värderingsreglerna för årsbokslut och sammanställd redovisning i vissa typer av bolag samt i banker och andra finansiella institut

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 44.2 g i detta,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget, och

av följande skäl:

(1) I artikel 32 i rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 om årsbokslut i vissa typer av bolag föreskrivs att posterna i årsbokslutet skall värderas på grundval av principen om värdering till anskaffnings- eller tillverkningskostnad.

(2) Genom artikel 33 i direktiv 78/660/EEG får medlemsstaterna tillåta eller fordra uppskrivning av vissa tillgångar, en på återanskaffningsvärdet baserad värdering av vissa tillgångar eller en värdering av posterna i årsbokslutet enligt andra värderingsmetoder som tar hänsyn till inflationen.

(3) I artikel 29 i rådets sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 om sammanställd redovisning föreskrivs att tillgångar och skulder som skall ingå i den sammanställda redovisningen skall värderas i överensstämmelse med artiklarna 31-42 och 60 i direktiv 78/660/EEG.

(4) I artikel 1 i rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut föreskrivs att tillgångar och skulder skall värderas i överensstämmelse med artiklarna 31-42 i direktiv 78/660/EEG, om inte annat föreskrivs i direktiv 86/635/EEG.

(5) För försäkringsföretag skall årsbokslut och sammanställd redovisning upprättas enligt rådets direktiv 91/674/EEG av den 19 december 1991 om årsbokslut och sammanställd redovisning för försäkringsföretag. Ändringarna i direktiven 78/660/EEG och 83/349/EEG gäller inte bestämmelserna i direktiv 91/674/EEG, men kommissionen kan komma att lägga fram liknande förslag om ändring av det direktivet efter samråd med den relevanta rådgivande kommittén.

(6) De internationella finansmarknadernas dynamiska karaktär har medfört en vidsträckt användning inte bara av traditionella primära

finansiella instrument som aktier och obligationer utan också av olika derivatinstrument, som terminskontrakt, optioner och swappar.

(7) Ledande normgivare på redovisningsområdet i världen har börjat överge den värderingsmetod som baseras på den historiska kostnaden för sådana finansiella instrument till förmån för en redovisning till verkligt värde.

(8) I kommissionens meddelande om Harmonisering av redovisningssystemet, en ny strategi i förhållande till det internationella harmoniseringssystemet, uppmanas Europeiska unionen att verka för att behålla överensstämmelsen mellan gemenskapens redovisningsdirektiv och utvecklingen i den internationella normgivningen på redovisningsområdet, i synnerhet inom International Accounting Standards Committee, IASC.

(9) För att denna överensstämmelse mellan internationellt erkända redovisningsstandarder och direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG skall behållas, måste de senare ändras så att vissa finansiella tillgångar och skulder kan värderas till verkligt värde. Därigenom kommer europeiska företag att kunna upprätta sin redovisning i överensstämmelse med den internationella utvecklingen.

(10) Denna ändring av direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG är i linje med kommissionens meddelande till Europaparlamentet och rådet av den 13 juni 2000 om EU:s strategi för finansiell rapportering, där det föreslås användning av internationella redovisningsstandarder (IAS) för utarbetandet av sammanställda redovisningar för börsnoterade företag. Syftet med denna ändring är att möjliggöra tillämpningen av den internationella redovisningsstandarden för redovisning i balans- eller resultaträkningen samt värdering av finansiella instrument.

(11) För att finansiell information från hela gemenskapen skall kunna jämföras, måste medlemsstaterna införa ett system för redovisning till verkligt värde för vissa finansiella instrument. Medlemsstaterna bör tillåta att alla företag eller vissa kategorier av företag som omfattas av direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG antar detta system för såväl årsbokslut som sammanställd redovisning eller enbart för sammanställd redovisning. Dessutom bör medlemsstaterna få fordra att alla företag eller vissa kategorier av företag antar detta system för såväl årsbokslut som sammanställd redovisning eller enbart för sammanställd redovisning.

(12) Redovisning till verkligt värde bör endast ske för poster där det finns långtgående internationell enighet om att redovisning till verkligt värde är lämplig. För närvarande råder enighet om att redovisning till verkligt värde inte bör tillämpas för alla finansiella tillgångar och skulder, till exempel inte för flertalet av dem som inte ingår i en banks handelslager.

(13) Noterna till redovisningen bör innehålla vissa upplysningar om de finansiella instrument i balansräkningen som har tagits upp till verkligt värde. Förvaltningsberättelsen bör ge en indikation av företagets mål och policy för riskstyrning vad gäller användningen av finansiella instrument.

(14) Derivatinstrument kan ha stor betydelse för ett företags finansiella ställning. Upplysningar om derivatinstrument och deras verkliga värde får anses lämpligt även om företaget inte tillämpar redovisning till verkligt värde. För att begränsa den administrativa bördan för små företag bör medlemsstaterna tillåtas att undanta dessa från upplysningskravet.

(15) Redovisning av finansiella instrument är ett område inom finansiell rapportering som utvecklas snabbt och som därför behöver ses över av kommissionen mot bakgrund av medlemsstaternas erfarenheter av redovisning till verkligt värde.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Direktiv 78/660/EEG ändras på följande sätt:

1. Följande avsnitt skall införas:

"AVSNITT 7a

Värdering till verkligt värde

Artikel 42a

1. Med avvikelse från artikel 32 och med förbehåll för villkoren i punkterna 2-4 i denna artikel skall medlemsstaterna i fråga om alla bolag eller vissa kategorier av bolag tillåta eller fordra en värdering till verkligt värde av finansiella instrument, inklusive derivatinstrument.

Ett sådant tillstånd eller krav får begränsas till sammanställda redovisningar enligt direktiv 83/349/EEG.

2. I detta direktiv skall varubaserade avtal som ger endera avtalsparten rätt att betala med kontanter eller något annat finansiellt instrument anses som derivatinstrument, utom när

- a) de har ingåtts för och fortsätter att uppfylla bolagets förväntade inköps-, försäljnings- eller användningsbehov,
- b) de utformades för detta ändamål när de ingicks, och
- c) de förväntas att regleras genom leverans av varan.

3. Punkt 1 skall endast tillämpas på sådana skulder som

- a) ingår som en del i en handelsportfölj, eller
- b) utgörs av derivatinstrument.

4. Värdering enligt punkt 1 skall inte tillämpas på

- a) icke-derivata finansiella instrument som hålls till förfall,
- b) lån och fordringar som härrör från bolaget och som inte innehas för handelsändamål, och
- c) andelar i dotterföretag, intresseföretag och samriskföretag, ägarandelsbevis som har utfärdats av bolaget, avtal om villkorad ersättning i samband med företagskombinationer liksom andra finansiella instrument av sådan särskild karaktär att instrumenten, enligt vad som är allmänt accepterat, bör redovisas på annat sätt än andra finansiella instrument.

5. Med avvikelse från artikel 32 får medlemsstaterna, i fråga om alla tillgångar och skulder som uppfyller kraven för en säkrad post enligt ett system för säkringsredovisning till verkligt värde, eller en bestämd del av sådana tillgångar eller skulder, tillåta värdering till det specifika belopp som fordras enligt det systemet.

Artikel 42b

1. Det verkliga värde som avses i artikel 42a skall bestämmas utifrån

a) ett marknadsvärde, för de finansiella instrument för vilka en tillförlitlig marknad med lätthet kan bestämmas; om ett marknadsvärde inte med lätthet kan bestämmas för ett instrument men däremot för dess beståndsdelar eller för ett liknande instrument, får instrumentets marknadsvärde härledas från värdet på beståndsdelarna eller på det liknande instrumentet, eller

b) ett värde som beräknas utifrån allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder för de instrument för vilka en tillförlitlig marknad inte med lätthet kan bestämmas. Sådana värderingsmodeller och värderingsmetoder skall ge en rimlig uppskattning av marknadsvärdet.

2. Sådana finansiella instrument som inte kan värderas på ett tillförlitligt sätt med någon av de metoder som beskrivs i punkt 1, skall värderas i enlighet med artiklarna 34–42.

Artikel 42c

1. Utan hinder av artikel 31.1 c skall, om ett finansiellt instrument värderas i enlighet med artikel 42b, en förändring av värdet tas med i resultaträkningen. En förändring av detta slag skall emellertid redovisas direkt i eget kapital i en fond för verkligt värde om

a) instrumentet är ett säkringsinstrument enligt ett system för säkringsredovisning som tillåter att en del av eller hela värdeförändringen inte tas med i resultaträkningen, eller

b) förändringen av värdet är orsakad av en kursförändring på en monetär post som utgör en del av ett bolags nettoinvestering i en utländsk enhet.

2. Medlemsstaterna får tillåta eller fordra att en förändring av värdet på en finansiell tillgång som är tillgänglig för försäljning, och som inte är ett derivatinstrument, redovisas direkt i eget kapital i fonden för verkligt värde.

3. Fonden för verkligt värde skall justeras när beloppen i fonden inte längre är nödvändiga för genomförandet av punkterna 1 och 2. Bilaga 1

Artikel 42d

När värdering till verkligt värde av finansiella instrument har tillämpats skall följande uppgifter lämnas i noterna:

a) De viktigaste bakomliggande antagandena för värderingsmodellerna och värderingsmetoderna, när verkliga värden har bestämts enligt artikel 42b.1 b.

b) För varje kategori av finansiella instrument, det verkliga värdet, de förändringar av värdet som redovisats direkt i resultaträkningen liksom de förändringar som redovisas i fonden för verkligt värde.

c) För varje kategori av derivatinstrument, upplysningar om omfattning och typ, inklusive viktiga villkor som kan påverka beloppen, tidpunkt och säkerhet vad gäller framtida kassaflöden.

d) En tabell som visar förändringar i fonden för verkligt värde under räkenskapsåret."

2. I artikel 43.1

a) skall hänvisningen i punkt 10 till "artiklarna 31 och 3442" ersättas med en hänvisning till "artiklarna 31 och 34–42c", och

b) skall följande punkt läggas till:

"14. När värdering till verkligt värde av finansiella instrument inte har tillämpats i enlighet med avsnitt 7a:

a) för varje kategori av derivatinstrument

i) instrumentens verkliga värde om ett sådant värde kan bestämmas med hjälp av någon av de metoder som anges i artikel 42b.1,

ii) upplysningar om instrumentens omfattning och typ, och

b) för de finansiella anläggningstillgångar som omfattas av artikel 42a, och som upptas till ett värde som överstiger det verkliga värdet och utan att alternativet att justera värdet i enlighet med artikel 35.1c aa har utnyttjats:

i) bokfört värde och verkligt värde för antingen de individuella tillgångarna eller lämpliga grupper av dessa individuella tillgångar,

ii) skälen till att det bokförda värdet inte har minskats, inklusive det stöd som finns för antagandet att det bokförda värdet kommer att återvinnas."

3. Artikel 44.1 skall ersättas med följande text:

"1. Medlemsstaterna får tillåta sådana bolag som avses i artikel 11 att upprätta noter i förkortad form utan de uppgifter som krävs enligt artikel 43.1.5–43.1.12 och 43.1.14 a. Noterna skall dock sammanfattningsvis för alla berörda poster ange de i artikel 43.1.6 angivna uppgifterna."

4. I artikel 46.2 skall följande punkt läggas till:

"f) vad gäller bolagets användning av finansiella instrument och när det är väsentligt för bedömningen av dess tillgångar, skulder, finansiella ställning och vinst eller förlust,

- bolagets mål och policy för finansiell riskstyrning, inklusive dess säkringspolicy för varje viktig typ av planerad transaktion där säkringsredovisning används, och
- bolagets exponering för prISRISK, kreditrisk, likviditetsrisk och kassaflödesrisk."

5. Hänvisningen i artikel 59.2 a och b till "artiklarna 31–42" skall ersättas med en hänvisning till "avsnitt 7 eller 7a".

6. Följande artikel skall införas:

"Artikel 61a

Senast den 1 januari 2007 skall kommissionen göra en översyn av bestämmelserna i artiklarna 42a–42d, 43.1.10 och 43.1.14, 44.1, 46.2 f och 59.2 a och 59.2 b utifrån erfarenheterna av tillämpningen av bestämmelser om redovisning till verkligt värde och med beaktande av den internationella utvecklingen på redovisningsområdet och, om så är lämpligt, lägga fram förslag till Europaparlamentet och rådet om ändring av de ovan nämnda artiklarna."

Artikel 2

Direktiv 83/349/EEG ändras på följande sätt:

1. Artikel 29.1 skall ersättas med följande:

"1. Tillgångar och skulder som skall ingå i den sammanställda redovisningen skall värderas enligt enhetliga metoder och i överensstämmelse med avsnitten 7 och 7a samt artikel 60 i direktiv 78/660/EEG."

2. I artikel 34

a) skall hänvisningen i punkt 10 till "artiklarna 31 och 34-42" ersättas med en hänvisning till "artiklarna 31 och 34–42c", och

b) skall följande punkter läggas till:

"14. När värdering till verkligt värde av finansiella instrument har tillämpats i enlighet med avsnitt 7a i direktiv 78/660/EEG

a) de viktigaste bakomliggande antagandena för värderingsmodellerna och värderingsmetoderna, när verkliga värden har bestämts enligt artikel 42b.1 b i det direktivet,

b) för varje kategori av finansiella instrument, det verkliga värdet, de förändringar av värdet som redovisats direkt i resultaträkningen liksom de förändringar som redovisas i fonden för verkligt värde enligt artikel 42c i det direktivet,

c) för varje kategori av derivatinstrument, upplysningar om omfattning och typ, inklusive viktiga villkor som kan påverka beloppen, tidpunkten och säkerheten vad gäller framtida kassaflöden, och

d) en tabell som visar förändringar i fonden för verkligt värde under räkenskapsåret.

15. När värdering till verkligt värde av finansiella instrument inte har tillämpats i enlighet med avsnitt 7a i direktiv 78/660/EEG

a) för varje kategori av derivatinstrument

i) instrumentens verkliga värde om ett sådant värde kan bestämmas med hjälp av någon av de metoder som anges i artikel 42b.1 i det direktivet,

ii) upplysningar om instrumentens omfattning och typ, och

b) för finansiella anläggningstillgångar som omfattas av artikel 42a i det direktivet, och som upptas till ett värde som överstiger det verkliga värdet och utan att alternativet att justera värdet i enlighet med artikel 35.1 c aa i det direktivet har utnyttjats

i) bokfört värde och verkligt värde för antingen de individuella tillgångarna eller lämpliga grupper av dessa individuella tillgångar,

ii) skälen till att det bokförda värdet inte har minskats, inklusive det stöd som finns för antagandet att det bokförda värdet kommer att återvinnas."

3. I artikel 36.2 skall följande punkt läggas till:

"e) vad gäller företagens användning av finansiella instrument och när det är väsentligt för bedömningen av tillgångar, skulder, finansiell ställning och vinst eller förlust,

– företagens mål och policy för finansiell riskstyrning, inklusive deras säkeringspolicy för varje viktig typ av planerad transaktion där säkeringsredovisning används, och

– företagens exponering för prisrisk, kreditrisk, likviditetsrisk och kassaflödesrisk."

4. Följande artikel skall införas:

"Artikel 50a

Senast den 1 januari 2007 skall kommissionen göra en översyn av bestämmelserna i artiklarna 29.1, 34.10, 34.14 och 34.15 samt 36.2e utifrån erfarenheterna av tillämpningen av bestämmelser om redovisning till verkligt värde och med beaktande av den internationella utvecklingen på redovisningsområdet och, om så är lämpligt, lägga fram förslag till Europaparlamentet och rådet om ändring av de ovan nämnda artiklarna."

Artikel 3

Artikel 1.1 i direktiv 86/635/EEG skall ersättas med följande:

"1. Artiklarna 2 och 3, artikel 4.1 och 4.3-4.5, artiklarna 6, 7, 13 och 14, artikel 15.3 och 15.4, artiklarna 16-21, 29-35 och 37-41, artikel 42 första meningen, artikel 42a-42d, artiklarna 45.1, 46.1 och 46.2, artiklarna 48-

50 och 50a, artikel 51.1, artiklarna 56-59, 61 och 61a i direktiv 78/660/EEG skall gälla i fråga om de institut som anges i artikel 2 i det här direktivet, om annat ej föreskrivs i det här direktivet. Artikel 35.3, artiklarna 36 och 37 och artikel 39.1-39.4 i det här direktivet skall dock inte gälla i fråga om tillgångar och skulder som värderas i enlighet med avsnitt 7a i direktiv 78/660/EEG."

Artikel 4

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 1 januari 2004. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 5

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 27 september 2001.

På Europaparlamentets vägnar
N. Fontaine Ordförande

På rådets vägnar
C. Picqué Ordförande

Sammanfattning av Justitiedepartementets promemoria Redovisning och värdering av finansiella instrument Ds 2002:42

Promemorian innehåller förslag till lagändringar för genomförandet av det EG-direktiv om värdering och redovisning av finansiella instrument som antogs i maj 2001. Förslaget innefattar bl.a. nya värderingsbestämmelser och nya krav på tilläggsupplysningar.

En följd av de nya värderingsbestämmelserna för finansiella instrument är att orealiserade vinster kan tas upp i företagets redovisning i större utsträckning. Detta kan öka det formella utrymmet för vinstutdelning i aktieföretag. Promemorian innehåller mot den bakgrunden förslag till bestämmelser om att det i förvaltningsberättelsen skall lämnas upplysningar om bl.a. vilka överväganden som har skett med hänsyn till den s.k. försiktighetsregeln i aktieföretagslagen.

Promemorian behandlar inte frågor kring genomförandet av EG-direktivet, såvitt gäller finansiella företag. De frågorna kommer att tas upp i annat sammanhang.

I promemorian lämnas vidare förslag som ger möjlighet att redovisa s.k. omvända förvärv enligt internationella redovisningsprinciper.

Sammanfattning av Finansdepartementets promemoria Redovisning och värdering av finansiella instrument i kreditinstitut och värdepappersbolag samt vissa andra redovisningsfrågor för finansiella företag Ds2002:61

Promemorian innehåller förslag till ändringar i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) för genomförandet av direktivet (2001/65/EG) i den del som avser kreditinstitut och värdepappersbolag. Förslaget innefattar bl.a. en skyldighet för kreditinstitut och värdepappersbolag att marknadsvärdera finansiella instrument enligt regler som i sak motsvarar förslagen i Justitiedepartementets promemoria. Finansiella instrument som säkras anskaffningsvärderade instrument får dock anskaffningsvärderas. De nya reglerna föreslås ersätta nuvarande option om värdering av vissa överlåtbara värdepapper till verkligt värde. Förslaget innebär också vissa nya lagregler om tilläggsupplysningar om finansiella instrument, som i sak motsvarar förslagen i Justitiedepartementets promemoria. De avser upplysningar om värderingen, behandlingen i resultaträkningen, vilka instrument som innehas och hur de används. Upplysningskraven går dock inte längre än vad som följer av Finansinspektionens nuvarande redovisningsföreskrifter.

Det föreslås – i konsekvens med bedömningarna i Justitiedepartementets promemoria – att reglerna om att orealiserade vinster skall sättas av till en fond under bundet eget kapital tas bort. Kreditinstitut och värdepappersbolag skall i stället lämna följande nya upplysningar. I styrelsens förslag till vinstutdelning skall det lämnas upplysningar om styrelsens överväganden med hänsyn till associationsrättens s.k. försiktighetsregel och storleken av orealiserade värdeförändringar i eget kapital. Upplysningskravet överensstämmer med förslagen för företag i allmänhet enligt Justitiedepartementets promemoria. Övervägandena skall dock även ta hänsyn till de ekonomiska stabilitetsregler som gäller enligt tillämpliga rörelseregler för finansiella företag. Det skall vidare upplysas om hur stor andel av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med hänsyn till nämnda regler liksom om de förhållanden som motiverar den bedömningen. Detta upplysningskrav överensstämmer med vad som i dag gäller för försäkringsföretag enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL).

Enligt promemorian bör de nya värderingsreglernas konsekvenser i kapitaltäckningssammanhang hanteras genom myndighetsföreskrifter till kapitaltäckningslagen. Det gäller bl.a. i vilken utsträckning nya poster inom eget kapital kan ingå i kapitalbasen.

Ett motsvarande EG-direktiv om redovisning och värdering av finansiella instrument har föreslagits för försäkringsföretag. Direktivet har ännu inte antagits. Det föreslås dock redan nu att försäkringsföretag skall lämna de nya upplysningar om storleken av orealiserade värdeförändringar i eget kapital och styrelsens överväganden med hänsyn till försäkringsrörelselagens försiktighetsregel som föreslagits för kreditinstitut och värdepappersbolag.

I likhet med Justitiedepartementets promemoria föreslås att också kreditinstitut och värdepappersbolag samt försäkringsföretag ges möjlighet att redovisa s.k. omvända förvärv enligt internationella redovisningsprinciper. Bilaga 3

Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härigenom föreskrivs i fråga om årsredovisningslagen (1995:1554)

dels att 5 kap. 5 § samt 6 kap. 1 och 2 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 kap. 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas åtta nya paragrafer, 4 kap. 10 a–10 e §§, 5 kap. 4 a och 4 b §§ och 7 kap. 22 a §, samt närmast före nya 4 kap. 10 a och 10 e §§ och 5 kap. 4 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Värdering av finansiella instrument

10 a §

Derivatinstrument och andra finansiella instrument får, om inte annat följer av 10 b §, tas upp till sitt marknadsvärde. Om något marknadsvärde inte kan bestämmas för ett sådant instrument men däremot för dess beståndsdelar eller för ett liknande instrument, får instrumentet tas upp till ett värde som grundas på beståndsdelarnas eller de liknande instrumentens marknadsvärden. Om inte heller en sådan värdering är möjlig, får instrumentet värderas med hjälp av sådana allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet.

10 b §

Vad som sägs i 10 a § gäller inte

1. finansiella instrument som hålls till förfall och som inte utgör derivatinstrument,

2. lån och fordringar som härrör från företaget och som inte innehas för handelsändamål,

3. andelar i dotterföretag,

intresseföretag eller samriskföretag,

4. aktier och andelar som företaget självt har gett ut,

5. avtal om villkorad ersättning i samband med förvärv och samgåenden, samt

6. andra finansiella instrument, om en värdering enligt 10 a § är oförenlig med kraven i 2 kap. 2 och 3 §§.

I fråga om skulder gäller vad som sägs i 10 a § endast

1. skulder som ingår som en del i en handelsportfölj, och

2. skulder som utgör derivatinstrument.

Värdering enligt 10 a § får inte heller ske, om en sådan värdering inte skulle ge ett tillförlitligt värde på det finansiella instrumentet.

10 c §

Vid tillämpningen av denna lag skall varubaserade avtal som ger endera avtalsparten rätt att betala med kontanter eller något annat finansiellt instrument anses som derivatinstrument. Detta gäller dock inte när avtalet

1. har ingåtts för och fortsätter att uppfylla bolagets förväntade inköps-, försäljnings- eller användningsbehov,

2. utformades för detta ändamål när det ingicks, och

3. förväntas regleras genom leverans av varan.

10 d §

Om värdering har skett enligt 10 a §, skall värdeförändringen sedan föregående balansdag tas upp i resultaträkningen.

I följande fall gäller, i stället för vad som sägs i första stycket, att ett belopp motsvarande värdeförändringen skall avsättas till en fond för verkligt värde:

1. värdeförändringen avser en

finansiell tillgång som inte innehas för handelsändamål och inte heller är ett derivatinstrument,

2. värdeförändringen avser ett säkringsinstrument och det tillämpade systemet för säkringsredovisning tillåter att en del av eller hela värdeförändringen inte tas upp i resultaträkningen,

3. värdeförändringen är orsakad av en kursförändring på en monetär post som utgör en del av företagets nettoinvestering i en utländsk enhet.

När det inte längre finns skäl för avsättningen till fonden för verkligt värde, skall fonden justeras och motsvarande belopp tas upp i resultaträkningen.

Värdering av säkrade poster

10 e §

Om en tillgång, avsättning eller skuld eller en del därav har säkrats mot ett säkringsinstrument som värderas enligt 10 a §, skall också den säkrade posten värderas enligt den paragrafen, i den utsträckning det är förenligt med 2 kap. 2 och 3 §§. Därvid skall 10 d § första stycket tillämpas.

5 kap.

Finansiella instrument

4 a §

Om finansiella instrument har värderats enligt 4 kap. 10 a §, gäller följande.

För varje kategori av finansiella instrument skall upplysningar lämnas om

- 1. det redovisade värdet, och*
- 2. huruvida förekommande värdeförändringar har redovisats i resultaträkningen eller i fonden för verkligt värde.*

För varje kategori av derivat-

instrument skall upplysningar lämnas om

1. omfattningen och typen av instrument, och

2. viktiga villkor som kan påverka storleken av, tidpunkten för eller säkerheten i framtida kassaflöden.

Om värderingen har gjorts enligt 4 kap. 10 a § tredje meningen, skall de viktigaste antagandena bakom valet av värderingsmodeller och värderingsmetoder anges.

4 b §

Om finansiella instrument inte har värderats enligt 4 kap. 10 a §, gäller följande.

För varje kategori av derivatinstrument skall upplysningar lämnas om

1. marknadsvärdet, om detta kan bestämmas med tillämpning av 4 kap. 10 a §, och

2. omfattningen och typen av instrument.

I fråga om finansiella anläggningstillgångar som enligt 4 kap. 10 a–10 c §§ får värderas enligt 4 kap. 10 a § skall, om det bokförda värdet är högre än värdet, beräknat enligt 4 kap. 10 a §, upplysningar lämnas om

1. bokfört värde och värdet beräknat enligt 4 kap. 10 a §, och

2. skälen till att det bokförda värdet inte har skrivits ner och det stöd som finns för antagandet att det bokförda värdet kommer att återvinnas.

Uppskrivningsfond

Uppskrivningsfond och fond för verkligt värde

5 §

Om *uppskrivningsfondens storlek eller sammansättning* har ändrats under räkenskapsåret, skall uppgift lämnas om

Om *storleken eller sammansättningen av uppskrivningsfonden eller fonden för verkligt värde* har ändrats under räkenskapsåret, skall uppgift lämnas om

1. fondens storlek vid räkenskapsårets början och slut,
2. belopp som har satts av till fonden under räkenskapsåret, och
3. belopp som har överförts från fonden eller på annat sätt har tagits i anspråk med uppgift om hur beloppet har använts.

6 kap.

1 §

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.

Upplýsningar skall även lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat,
2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,
3. företagets förväntade framtida utveckling,
4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling,
5. företagets filialer i utlandet,
6. antal och nominellt belopp för egna aktier som innehas av företaget, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats för aktierna,
7. antal och nominellt belopp för de egna aktier som har förvärvats under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats,
8. antal och nominellt belopp för de egna aktier som har överlåtits under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har erhållits, och
9. skälen för de förvärv eller överlåtelser av egna aktier som har skett under räkenskapsåret.

Om det är väsentligt för bedömningen av företagets tillgångar, skulder, resultat och ställning, skall det även lämnas följande upplýsningar avseende företagets användning av finansiella instrument:

1. mål och tillämpade principer för finansiell riskstyrning jämte, för varje viktig typ av planerad affärshändelse där säkringsredovisning används, tillämpade principer för säkring, och

2. exponering för prISRISKER, kreditrisker, likviditetsrisker och kassaflödesrisker.

Utöver sådan information om verksamhetens miljöpåverkan som skall lämnas enligt första och andra styckena skall företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken (1998:808) lämna upplýsningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Andra stycket 3 och 5 gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

Andra stycket 3 och 5 *samt tredje stycket* gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

Bilaga 4

2 §¹⁶

I aktiebolag och ekonomiska föreningar skall i förvaltningsberättelsen även lämnas förslag till dispositioner beträffande bolagets eller föreningens vinst eller förlust. *Om bolaget eller föreningen är moderföretag*, skall det dessutom lämnas uppgift om belopp som enligt årsredovisningarna för företag inom koncernen skall föras över från fritt eget kapital i koncernen till bundet eget kapital.

I aktiebolag och ekonomiska föreningar skall i förvaltningsberättelsen även lämnas förslag till dispositioner beträffande bolagets eller föreningens vinst eller förlust. *Föreslår styrelsen att vinstutdelning skall ske, skall upplysningar lämnas om vilka överväganden som har skett med hänsyn till bestämmelsen i 12 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) respektive 10 kap. 3 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Förvaltningsberättelsen skall i sådana fall också innehålla uppgift om hur stor del av det egna kapitalet som beror på att tillgångar har tagits upp till ett högre värde än anskaffningsvärdet respektive skulder har tagits upp till ett lägre värde än anskaffningsvärdet.*

Om bolaget eller föreningen är moderföretag, skall det dessutom lämnas uppgift om belopp som enligt årsredovisningarna för företag inom koncernen skall föras över från fritt eget kapital i koncernen till bundet eget kapital.

7 kap.

22 a §

Om ett företag har förvärvat ett annat företag genom att betala med andelar som det självt har gett ut och kontrollen över det förvärvande företaget som en följd av det har övergått till nya ägare (omvänt förvärv), skall vid tillämpningen av 19–22 §§ det förvärvade företaget anses som moderföretag och det förvärvande

¹⁶ Senaste lydelse 1999:1112.

företaget anses som dotterföretag. Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) dels att 17 kap. 19 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 14 kap. 8 a–8 c §§ samt närmast före 8 a § en ny rubrik av följande lydelse, dels att rubriken närmast före 17 kap. 17 § skall lyda ”Placeringstillgångar och lager av värdepapper för handelsändamål”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 Kap.

Andra förpliktelser

8 a §

Andra förpliktelser än som avses i 8 § får vid beskattningen tas upp till det högsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet även om de tagits upp till ett lägre värde i räkenskaperna.

8 b §

Om ett företag övergår från en kollektiv värdering till en post-förpost-metod, skall det värde förpliktelserna tas upp till enligt 8 a § sänkas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan kollektiv värdering och post-förpost-värdering av förpliktelserna det föregående beskattningsåret.

8 c §

Det värde som förpliktelserna har tagits upp till enligt 8 a § skall minskas till den del företaget har delat ut medel eller på något annat sätt förfogat över vinst på ett sätt som inte lagligen hade kunnat ske om förpliktelserna tagits upp till samma värde i räkenskaperna som vid beskattningen.

17 kap.

19 §

Kreditinstitut och värdepappersbolag får vid beskattning innehas för handelsändamål

ningen *ta* upp *lager av överlåtbara värdepapper* till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet även om värdepapperen tagits upp till ett högre värde i räkenskaperna. vid beskattningen *tas* upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet även om värdepappren tagits upp till högre värde i räkenskaperna. Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003 och tillämpas första gången avseende det beskattningsår som inleds den 1 juli 2003 eller senare.

Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

dels att 4 kap. 6 och 7 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 6 § skall utgå,

dels att nuvarande 4 kap. 8 § skall betecknas 4 kap. 6 §,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 8 § skall sättas närmast före nya 4 kap. 6 §,

dels att 4 kap. 1, 2, 5 och nya 6 §§, 5 kap. 1, 3 och 4 §§, 6 kap. 1 och 2 §§, rubrikerna närmast före 4 kap. 2 § och 6 kap. 2 § samt bilaga 1 till lagen skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***4 kap.**1 §¹⁷

Med beaktande av vad som föreskrivs i 2 § skall följande bestämmelser om värderingen i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

1 § första stycket och 2 § om vad som är anläggningstillgångar och omsättningstillgångar,

3 § om anskaffningsvärde för anläggningstillgångar

4 § om avskrivning av anläggningstillgångar,

5 § om nedskrivning av anläggningstillgångar,

6–8 §§ om uppskrivning av anläggningstillgångar,

9 § första–fjärde styckena om värdering av omsättningstillgångar,

10 § om värdering av pågående arbeten,

*10 a–10 d §§ om värdering av
finansiella instrument,*

*10 e § om värdering av säkrade
poster,*

11 § första och andra styckena om varulagrets anskaffningsvärde,

12 § om redovisning till bestämd mängd och fast värde,

14 § om egna aktier,

15 § om periodisering av vissa belopp vid upptagande av lån, samt

16 § om omräkning av förlagsinsatser.

Särskilda regler om uppskrivningar och *uppskrivningsfond*.

Särskilda regler om uppskrivningar, *uppskrivningsfond* och *finansiella instrument*.

2 §

De i 1 § angivna bestämmelserna i 4 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

¹⁷ Senaste lydelse 2000:43.

1. I en bank krävs för uppskrivning av anläggningstillgång enligt 6 § första stycket Finansinspektionens medgivande.

2. I en sparbank får uppskrivningsbeloppet, vid uppskrivning enligt 6 § första stycket, tas i anspråk för avsättning till reservfond, och uppskrivningsfonden, i stället för vad som sägs i 7 §, tas i anspråk för avsättning till reservfond.

3. En bank får inte tillämpa 7 § första stycket 2 om användande av uppskrivningsfonden för täckande av förlust.

4. Finansiella instrument skall marknadsvärderas enligt 10 a §. Säkringsinstrument får dock värderas med utgångspunkt i 3 §, om de genom särskilda åtgärder utgör skydd mot förändringar i verkligt värde eller in- och utbetalningar för finansiella instrument som värderas med utgångspunkt i samma paragraf.

5 §

Om *det belopp som erlagts* för räntebärande värdepapper eller lånefordringar överstiger eller underskrider det belopp som skall erhållas på förfallodagen (överkurs respektive underkurs), skall mellanskillnaden periodiseras.

Om *erlagt belopp* för räntebärande värdepapper eller lånefordringar *som inte marknadsvärderas enligt 4 kap. 10 a årsredovisningslagen (1995:1554)* överstiger eller underskrider det belopp som skall erhållas på förfallodagen (överkurs respektive underkurs), skall mellanskillnaden periodiseras.

Vid beräkning av anskaffningsvärdet för räntebärande värdepapper och lånefordringar skall sådan periodisering av över- eller underkurs som avses i första stycket beaktas.

En periodisering enligt första stycket får underlåtas under samma förutsättningar som de som anges i 4 kap. 15 § andra meningen årsredovisningslagen (1995:1554). Om en periodisering underlåts skall upplysning om förhållandet lämnas i en not.

En periodisering enligt första stycket får underlåtas under samma förutsättningar som de som anges i 4 kap. 15 § andra meningen årsredovisningslagen. Om en periodisering underlåts skall upplysning om förhållandet lämnas i en not.

8 §¹⁸

Tillgångar och skulder i annan valuta än redovisningsvalutan skall omräknas enligt växelkursen på balansdagen, om de inte genom särskilda åtgärder skyddas mot eller utgör skydd mot

6 §

Tillgångar och skulder i annan valuta än redovisningsvalutan *som inte marknadsvärderas enligt 4 kap. 10 a § årsredovisningslagen (1995:1554)* skall omräknas enligt växelkursen på balansdagen, om

¹⁸ Senaste lydelse 2000:43.

valutakursförändringar.

de inte genom särskilda åtgärder skyddas mot eller utgör skydd mot valutakursförändringar.

Bilaga 5

Materiella och immateriella anläggningstillgångar samt sådana finansiella anläggningstillgångar som utgörs av andelar får utan hinder av första stycket omräknas efter anskaffningskursen vid förvärvet.

5 kap.

1 §¹⁹

Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i denna lag skall årsredovisningen innehålla de upplysningar som anges i 3–6 §§ nedan. Upplysningarna skall lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på överskådlighet, får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen.

Vidare skall, med beaktande av vad som föreskrivs i 2 §, följande bestämmelser om tilläggsupplysningar i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

- 1 § andra stycket om hänvisningar till noter,
- 2 § om värderings- och omräkningsprinciper,
- 3 § om anläggningstillgångar,
- 4 § om uppgifter om taxeringsvärden,

4 a och 4 b §§ om finansiella instrument,

- 5 § om uppskrivningsfond, *5 § om uppskrivningsfond och fond för verkligt värde,*

8 och 9 §§ om uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag,

12 § om lån till ledande befattningshavare,

13 § om konvertibla lån,

14 § andra och tredje styckena om förändringar i eget kapital m.m.,

16 § första stycket och 17 § första stycket om upplysningar om skatt,

18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,

19–21 §§ om löner, andra ersättningar och sociala kostnader,

22 § om pensioner och liknande förmåner,

23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,

24 § om suppleanter och vice verkställande direktör,

25 § om avtal om avgångsvederlag, samt

26 § om uppgift om moderföretag.

3 §²⁰

Utöver vad som följer av 1 § skall följande uppgifter lämnas om tillgångar:

1. För överlåtbara värdepapper skall lämnas uppgift om skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde, *varvid särskilt skall anges den del som avser värdepapper redovisade som omsätt-*

1. För överlåtbara värdepapper *som inte marknadsvärderas enligt 4 kap. 10 a § årsredovisningslagen (1995:1554)* skall lämnas uppgift om skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde.

¹⁹ Senaste lydelse 1999:1113.

²⁰ Senaste lydelse 2000:74.

ningstillgångar.

2. Om det bokförda värdet för räntebärande värdepapper överstiger eller underskrider det belopp som skall infrias på förfallodagen skall mellanskillnaden anges. Summan av överstigande belopp skall anges för sig och summan av underskridande belopp skall anges för sig.

3. Större belopp i posten Övriga tillgångar (post 12) skall specificeras till sin storlek och art.

4. För varje tillgångspost skall uppdelningen i *omsättningstillgångar och anläggnings-tillgångar* anges.

Den del som avser värdepapper som tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet enligt 9 § samma kapitel skall anges särskilt.

2. Om det bokförda värdet för räntebärande värdepapper *som inte marknadsvärderas enligt 4 kap. 10 a § årsredovisningslagen* överstiger eller underskrider det belopp som skall infrias på förfallodagen, skall mellanskillnaden anges. Summan av överstigande belopp skall anges för sig och summan av underskridande belopp skall anges för sig.

4. För varje tillgångspost skall *anges uppdelningen i sådana tillgångar som enligt 4 kap. årsredovisningslagen värderas*

a) med utgångspunkt i anskaffningsvärdet enligt 3 §,

b) till det lägsta av anskaffningsvärdet eller verkliga värdet enligt 9 §, och

c) till marknadsvärdet enligt 10 a §.

4 §²¹

Utöver vad som följer av 1 § skall följande uppgifter lämnas om skulder och eget kapital:

1. För varje efterställd skuld som uppgår till mer än tio procent av samtliga efterställda skulder, skall uppgift lämnas om lånebelopp, lånevaluta, räntesats, förfallodag, omständigheter som kan medföra förtida återbetalning, efterställningsvillkoren samt förutsättningar och villkor för betalning på förfallodagen eller för konvertering. Vidare skall sammanfattande upplysningar lämnas om vilka regler som gäller för övriga efterställda skulder.

2. Större belopp i posten Övriga skulder (post 4) skall specificeras till sin storlek och art.

3. I bankaktiebolag och andra aktiebolag som omfattas av denna lag skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Aktiekapital, Överkursfond,

3. I bankaktiebolag och andra aktiebolag som omfattas av denna lag skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Aktiekapital, Överkursfond,

²¹ Senaste lydelse 2002:151.

Uppskrivningsfond, Reservfond och Fond för orealiserade vinster. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. I sparbank skall eget kapital delas upp i fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Med fonder avses Grundfond, Uppskrivningsfond, Reservfond, *Fond för orealiserade vinster* samt Garantifond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

5. I medlemsbank, kreditmarknadsförening och i institut för elektroniska pengar som är en ekonomisk förening skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Insatskapital, Uppskrivningsfond, Reservfond och *Fond för orealiserade vinster*. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

Uppskrivningsfond och Reservfond. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. I sparbank skall eget kapital delas upp i fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Med fonder avses Grundfond, Uppskrivningsfond, Reservfond, *Fond för verkligt värde* samt Garantifond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

5. I medlemsbank, kreditmarknadsförening och i institut för elektroniska pengar som är en ekonomisk förening skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Insatskapital, Uppskrivningsfond och Reservfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

6. Aktiebolag, medlemsbanker och ekonomiska föreningar som omfattas av denna lag skall lämna upplysningar om det belopp av fritt eget kapital som inte kan anses utdelningsbart med hänsyn till 12 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) respektive 10 kap. 3 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och tillämpliga bestämmelser om

kapitalskydd enligt rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag, samt om de förhållanden som motiverar bedömningen.

6. Om en sparbank har bidrag till garantifonden i annan valuta än i redovisningsvalutan, skall dessa räknas om enligt växelkursen på balansdagen. Skillnaden mellan det omräknade beloppet och motsvarande belopp vid räkenskapsårets ingång, skall föras mot Andra fonder.

7. Om en sparbank har bidrag till garantifonden i annan valuta än i redovisningsvalutan, skall dessa räknas om enligt växelkursen på balansdagen. Skillnaden mellan det omräknade beloppet och motsvarande belopp vid räkenskapsårets ingång, skall föras mot Andra fonder.

6 kap.

1 §²²

Följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas:

1 § första–*tredje* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll, 1 § första–*fjärde* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll, 2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m., 3 § första stycket om vissa upplysningar om ekonomiska föreningar, samt 5 § om finansieringsanalys.

Särskilda upplysningar i medlemsbanker i *Särskilda upplysningar i förvaltningsberättelsen*

2 §²³

Utöver vad som följer av 1 § skall följande upplysningar lämnas i förvaltningsberättelsen:

En medlemsbank skall i *förvaltningsberättelsen* även ange summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt 4 kap. 1 och 3 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

1. En medlemsbank skall ange summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt 4 kap. 1 och 3 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

2. I ett förslag till vinstutdelning enligt 2 § första stycket *andra meningen* årsredovisningslagen (1995:1554) skall styrelsens överväganden med hänsyn till *tillämpliga bestämmelser om kapitalskydd enligt rörelselagarna*

²² Senaste lydelse 1999:1113.

²³ Senaste lydelse 1999:1113.

Bilaga 1²⁴

Uppställningsform för balansräkning

TILLGÅNGAR

1. Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker
 2. Belåningsbara statsskuldförbindelser m.m.
 3. Utlåning till kreditinstitut
 4. Utlåning till allmänheten
 5. Obligationer och andra räntebärande värdepapper
 6. Aktier och andelar (som inte ingår i post 7 eller 8)
 7. Aktier och andelar i intresseföretag
 8. Aktier och andelar i koncernföretag
 9. Immateriella anläggningstillgångar
 - a) Goodwill
 - b) Andra immateriella anläggningstillgångar
 10. Materiella tillgångar
 - a) Inventarier
 - b) Leasingobjekt
 - c) Byggnader och mark
 11. Tecknat ej inbetalt kapital
 12. Övriga tillgångar
 13. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter
- Summa tillgångar

SKULDER, AVSÄTTNINGAR OCH EGET KAPITAL

1. Skulder till kreditinstitut
2. In- och upplåning från allmänheten
 - a) Inlåning
 - b) Upplåning
3. Emitterade värdepapper m.m.
 - a) Emitterade skuldebrev
 - b) Övriga
4. Övriga skulder
5. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
6. Avsättningar
 - a) Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser
 - b) Avsättningar för skatter
 - c) Övriga avsättningar
7. Efterställda skulder
8. Obeskattade reserver
9. Aktiekapital / Grundfond / Insatskapital
10. Överkursfond

²⁴ Senaste lydelse 2000:74.

- 11. Uppskrivningsfond
- 12. Andra fonder
 - a) Reservfond
 - b) *Fond för orealiserade vinster* b) Garantifond
 - c) Garantifond c) Övriga fonder
 - d) Övriga fonder
- 13. Balanserad vinst eller förlust
- 14. Årets resultat

Summa skulder, avsättningar och eget kapital

POSTER INOM LINJEN

- 1. Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser, varje slag för sig
- 2. Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter, varje slag för sig
- 3. Ansvarsförbindelser
 - a) Accepterade och endosserade växlar
 - b) Garantier
 - c) Övriga ansvarsförbindelser
- 4. Åtaganden
 - a) Åtaganden till följd av återköpstransaktioner
 - b) Övriga åtaganden

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare.

2. Äldre bestämmelser i 4 kap. 1, 2 och 6 §§ får tillämpas för räkenskapsår som avslutas senast den 31 december 2004.

3. Företag som tillämpar punkten 2 skall tillämpa äldre bestämmelser i 4 kap. 7 §, 5 kap. 3 och 4 §§ samt bilaga 1 till lagen. I sådana fall behöver företaget inte tillämpa de nya bestämmelserna i 6 kap. 1 § tredje stycket årsredovisningslagen (1995:1554).

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 1 och 2 §§ lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

1 §²⁵

Följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas:

1 § första–*tredje* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll, samt

1 § första, *andra och fjärde* styckena om förvaltningsberättelsens innehåll, samt

2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m.

2 §

Utöver vad som följer av 1 § skall i förvaltningsberättelsen *upplysningar lämnas om*

Utöver vad som följer av 1 § skall *följande upplysningar lämnas* i förvaltningsberättelsen:

1. *skade-* respektive livförsäkringsrörelsens tekniska resultat för vart och ett av de fem senaste räkenskapsåren, *och*

1. *Skade-* respektive livförsäkringsrörelsens tekniska resultat för vart och ett av de fem senaste räkenskapsåren *skall anges.*

2. *företagets* konsolidering med avseende på kapitalstyrka vid utgången av vart och ett av de fem senaste räkenskapsåren.

2. *Företagets* konsolidering med avseende på kapitalstyrka vid utgången av vart och ett av de fem senaste räkenskapsåren *skall anges.*

3. *ett förslag till vinstutdelning enligt 2 § andra meningen årsredovisningslagen (1995:1554) skall styrelsens överväganden med hänsyn till kap. 1 § och 12 kap. 2 § tredje stycket försäkringsrörelselagen (1982:713) anges.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare.

²⁵ Senaste lydelse 1998:11.

Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Stockholms län, Ekobrottsmyndigheten, Bokföringsnämnden, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket; Skattemyndigheten i Stockholm, Skattemyndigheten i Göteborg, Skattemyndigheten i Malmö, NUTEK, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Patent- och registreringsverket, Svenskt Näringsliv, Svenska Bankföreningen, Sydsvenska industri- och handelskammaren, Företagarnas Riksorganisation, Lantbrukarnas Riksförbund, FAR, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF, Sveriges advokatsamfund, Svenska fondhandlareföreningen, Aktiespararna.

Sveriges riksbank, Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Stockholms län, Ekobrottsmyndigheten, Bokföringsnämnden, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket (underremissinstanser: Skattemyndigheterna i Stockholm, Malmö och Göteborg), Närings- och teknikutvecklingsverket, Patent- och registreringsverket, Svenska Bankföreningen, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Företagarnas Riksorganisation, Finansbolagens Förening, Fondbolagens Förening, Sveriges Försäkringsförbund, Kooperativa förbundet, Stockholmsbörsen AB, FAR, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF, Sveriges advokatsamfund, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Aktiesparares Riksförbund – Aktiespararna, Statistiska Centralbyrån, Fristående Sparbankers Riksförbund, Första AP-fonden, Sjunde AP-fonden